

PRAVI MOŽ NA PRAVEM MESTU

Časnikar Ivo Jevnikar bo glavni kandidat Slovenske skupnosti na deželni volitvah 14. junija. Kandidiral bo tako v tržaškem kot v goriškem volilnem okrožju. Kot smo omenili v prejšnji številki, je SSK zaradi krivičnih volilnih predpisov, odobrenih v zakonodajni dobi 1988-93, morala skleniti zavezništvo z drugimi političnimi skupinami, če je hotela sodelovati v skorajšnjem volilnem boju in se torej zavzemati za vrnitev v deželni svet, iz katerega je bila dejansko "izgnana". Naposled se je odločila za zavezništvo, katerega steber je Ljudska stranka.

Iva Jevnikarja zamejski javnosti ni treba posebej predstavljati. Javno se je začel udeleževati že v mladih letih, tako da je danes gotovo eden najbolj pripravljenih politikov v našem prostoru. Ima tudi velik ugled med italijanskimi javnimi delavci. Leta 1993 je po odstopu deželne poslanca SSK Bojana Brezgarja, ki je medtem postal odgovorni urednik Primorskega dnevnika, do konca mandatne dobe (torej nekaj mesecev) zastopal slovensko politično organizacijo v deželnem zboru in imel priložnost, da si je nabral novih izkušenj in novega znanja. V svojem poklicu se je najprej uveljavil kot radijski in nato še kot televizijski časnikar, da njegovega bogatega publicističnega dela niti ne omenjamo. Naš "Novi glas" si šteje v čast, da je Ivo Jevnikar od vsega začetka njegov dragoceni in zvesti sodelavec.

Kot večletni politični tajnik Slovenske skupnosti je Jevnikar imel priložnost, da je osebno spoznal vodilne predstavnike tako rekoč vseh narodnih manjšin v Evropi in da se je hkrati seznanil s temeljnimi pravnimi mehanizmi, ki varujejo in ščitijo etnične, jezikovne, verske in druge manjšine na naši celini.

Kot vemo, so italijanski politiki tako na vsedržavni kot na deželni ravni v tem pogledu veliki, če že ne celo popolni ignoranti, saj si drugače ne moremo razlagati pomanjkanja posluha za manjšinsko problematiko. Tako žal malokdo ve, da "demokratske države posvečajo varstvu manjšin posebno pozornost". Še zlasti malokdo ve, da "se varstvo manjšin zagotavlja v dveh oblikah: kot prepoved diskriminacije na podlagi narodnostne, jezikovne, verske in rasne pripadnosti in kot zagotovitev posebnih pravic, ki pripadajo samo manjšini oziroma njenim pripadnikom" (Odločba Ustavnega sodišča Republike Slovenije z dne 12.2.1998).

/ STRAN 2

DRAGO LEGIŠA

02 Andrej Bratuž
EVRO - SAMO DENAR?

LJUDEM, KI JIH JE PRIZADEL
POTRES, ŽELIMO POMAGATI.
ZATO BOMO TUDI
NA UREDNIŠTVU ZBIRALI
DENAR, KI GA
BOMO POTEM
IZROČILI NAJBOLJ
POTREBNIM DRUŽINAM.

03 Marko Tavčar / intervju
PETER SUHADOLC

05 Danijel Devetak
MARIJA V PODOBI NEVIDNEGA

06 ZBOROVSKA ZBIRKA ŠTEFANA MAURIJA

07 Peter Černic
IDENTITETA IN MANJŠINA

09 ŠE EN USPEH DIJAKOV NAŠIH ŠOL

10 Iva Koršič
VENČEK SPOMINČIC LJUBKE ŠORLI

12 Erika Jazbar
SEN. VOLČIČ O BENEŠKIH SLOVENCIH

13 Marjan Drobež
TRETJINA SLOVENCEV ŽIVI V REVŠČINI

14 O BOLEZNIH VINSKE TRTE

15 Erik Dolhar / pogovor
ALBERT ZENIČ

OB SKORAJŠNJI OBLETNICI INFORMBIROJEVSKE RESOLUCIJE

ALI SLOVENIJA ČUTI Z MANJŠINO?

SERGIJ PAHOR

Veliko je v svetu jezikovnih manjšin in etničnih skupnosti, celo zametkov narodov, ki kljub dostikrat nenaklonjenemu okolju obdržijo svoje narodnostne značilnosti, identiteto in jezik. Pri tem jim lahko pomagajo številčnost in organiziranost, izoliranost, vera ali močna ideologija. Slovenska manjšina v Italiji ne spada več med take skupnosti: sapo nam jemlje demografska kriza, cerkve se praznijo in vera že dolgo nam ni več tolažba za naše individualne in kolektivne stiske, padec berlinskega zidu pa je socializmu odvzel še zadnje trohice sanj v socialno lepšo prihodnost. Ostaja nam organiziranost, toda tudi ta je izgubila veliko svoje učinkovitosti s krizo, ki je prizadela naše gospodarske organizacije.

Ni naključje, da so se prav po izbruhu krize pojavila razmišljanja, ki so načela našo samozavest in so v zadnjem času dobila obliko prave teorije o nepopolni identiteti slovenske manjšine v Italiji: začeli smo trditi, da smo manj Slovenci, kot smo lahko bili v dobi realistične Jugoslavije. Tisti, ki to počenjajo (bogve zakaj se čutijo poklicane, da tako zagnano razmišljajo v imenu celotne skupnosti), utemeljujejo svoje trditve z argumenti, ki so iz trte izviti, drugi pa brez dvoma zaslužijo premislek, kar pa še ne pomeni, da vodijo v zavračanje slovenske identitete. Toda o tem kdaj drugič.

Če hoče manjšina ohraniti lastno identiteto, ki ne bo temeljila samo na lepih besedah, mora utrditi svojo skupnost s še močnejšo organiziranostjo na vseh področjih. Prostora mora biti za vse in že to naj bo jamstvo, da se nečemo zapirati v geto, če-

prav je tudi res, da ne bomo odpirali vrat tistim, ki so do nas sovražni.

Pomembni dejavniki pri ohranjanju identitete pa so seveda neposredna bližina matičnega teritorija in njegovega ljudstva ter čim bogatejši obojestranski stiki.

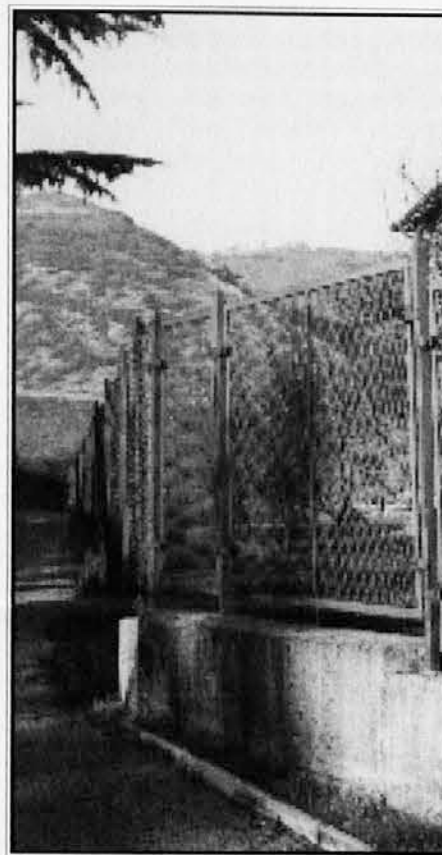
Tudi na tem področju ne bomo prišli daleč, če se bomo ustavili pri lepih besedah, kot so na primer tiste, ki smo jih zadnje čase slišali ob raznih pobudah odprte meje: kaj nam služijo izjave in začasno neformalen prestop meje, če potem moramo v kolonah čakati na Fernetičih, pri Rdeči hiši ali na Škofijah. (Tako se je zgodilo na dan 1. maja na Fernetičih: ob 11.30 tri kolone na italijanski strani so se na slovenski stisnile v eno. Izguba časa zaradi zagozde je bila neizbežna, na pritožbo pri okencu pa je policistka rekla, naj se obrnemo na šefa.)

Toda ne gre toliko za to. Naši stiki se nikakor ne smejo omejiti na turistična potovanja v Slovenijo ali zgolj na obiske pri prijateljih in sorodnikih. Celotna naša skupnost mora na novo vzpostaviti poseben odnos z matico, predvsem pa matica z zamejstvom. Časi so se spremenili, saj danes opažamo v Sloveniji manj zanimanja, manj občutljivosti, manj skrbi, skratka manj interesa za usodo manjšine, kot pred osamosvojitvijo: to velja tako za časopise in druge medije, za gospodarstvo, kot za ustanove in tudi posameznike. Vsak ima preveč skrbi zase, da bi lahko mislil tudi na druge, kaj šele, da bi kaj zanje storil. In vendar je v interesu Slovenije, da ima ob zahodni meji močno in krepko manjšino. Tudi matično gospodarstvo je po skupinskem kraku TKB in Saftija strašno nezaupljivo do vsega zamejstva. Vsi

v Sloveniji mislijo, da je "naš" prejšnji sistem samo izkoriščal politično naklonjenost režima, da je živel na račun slovenskih oziroma jugoslovanskih podjetij. To je samo še ena, huda posledica neverjetne neodgovornosti, ki jo je izkazal gospodarski vrh v zamejstvu in ki je ne bomo verjetno nikoli odpravili. Tu smo že povsem pozabili, kaj je kdo zakuhal, in naše za roko vodeno javno mnenje je pripravljeno vse odpustiti, če tega ni že storilo.

Prav na tem področju bi morali začeti s pogumnim odkrivanjem novih možnosti, ki jih odpira tudi nova politika Italije proti Vzhodu.

Na političnem področju pa upravičeno pričakujemo podporo matice - in pri tem mislimo na vlado in stranke - vsem načrtom in pobudam, katerih namen je pospeševati manjšinsko prisotnost v vseh predstavniških ustanovah in to ne glede na barvo, od koder prihaja pobuda. Stvar manjšine in njenih modrih mož pa je premagovati ovire, ki so jih do sedaj postavljale ideološke pregrade in ki so v zadnjih 50-ih letih naredile več kot preveč škode. Usoda je zahtevala, da je več napak naredila tista stran, ki je pač imela oblast in sredstva oblasti v rokah, zdaj ima

Meja je meja...

dolžnost, da to prizna in da skuša posledice omiliti. Če tega niso pripravljene storiti njeni novi ljudje, bomo zaman pričakovali novega zagona v manjšini.

Bliža se petdeseta obletnica proslule informbirojevske resolucije - ali se je bomo spomnili s preprostim in neobveznim ponatisom takratnih strani v Primorskem dnevniku, pozablajoč na posledice, ki so gotovo neizbrisne, ali pa si bomo obljubili: nikoli več tako! - toda ne samo v rdečem taboru, pač pa tudi ne več razdorov in sovraštva med rdečimi in belimi ali med katerokoli drugo barvo, ki se bo pojavila v našem manjšinskem telesu. Manjšina je že preveč krhka, da bi prenesla nove preizkušnje.

SVET OKROG NAS

OB ROJSTVU NOVE EVROPSKE VALUTE

EVRO - SAMO DENAR?

ANDREJ BRATUŽ

Ko brskamo po zgodovinskih virih že od starega veka sem, lahko beležimo žive priče dogajanja in življenja v različnih simbolih in znamenjih. To so predvsem verski in mitični simboli (podobe, kipi, okraski itd.), ki so jih že najstarejši narodi in države imeli in uporabljali. Če pustimo še ob strani pračloveka, ki je tudi že v določeni obliki uporabljal kake simbole (pomislimo le na prve jamske podobe, nagrobne in drugo), pa od prvih kulturnih ostalin od keltskih časov dalje že najdemo razne predmete tudi v našem prostoru. Na vse to kažejo kasnejše razvojne dobe civilizacije do rimskih in drugih izkopanin. Slednji vek je tudi pustil za seboj še več takih sledov. Med njimi so velikega pomena zlasti **kovanci**, ki v vseh možnih oblikah - od zlatnikov in srebrnikov do bronastih ali bakrenih novcev - dajejo najstarejšo podobo denarne enote kot sredstva za izmenjavo, nakup in trgovanje. Rimski kovanci so v tem najbolj znani z upodobitvijo in napisi posameznih obdobij, v katerih so bili izdani (z upodobitvijo cesarjev, konzulov itd.). Vsa naslednja zgodovina tega področja, ki ga proučuje posebna znanost-numizmatika, je že stvar novejših časov in sodobnosti.

Denar je vedno izražal podatke o zgodovini in oblasti neke države. S tem je postal imenitna priča svoje dobe in raz-

voja določene družbe. Z njim so se uveljavljale velike moderne evropske države, ob nekdanjih zgodovinskih valutah je rasla moderna evropska ekonomija. Angleški funt, francoski frank, nemška marka (da ostane le pri najbolj znanih evropskih valutah) so skoz in skoz zaznamovali pretekli in sedanji čas naše celine. Pri nas pa še posebej nekoč avstrijska kрона, nato italijanska lira, v mladi slovenski državi pa tolar - vse to je tesno povezano tudi z našo moderno zgodovino.

Ludwig van Beethoven je napisal devet simfonij. Prav gotovo si veliki bonnski mojster ni pričakoval, da bo mogočen zaključni zbor iz njegove devete simfonije na Schillerjevo besedilo (*Oda veselja*) nekdanj postal evropska himna. Slavnostni in obenem resnobni akordi Beethovne glasbe morda danes lepo ponazarjajo atmosfero, ki je vladala ob koncu tedna v belgijski prestolnici. Bruselj je tedaj zbral vrhovne predstavnike enajstih od petnajstih držav Evropske unije, ki so uradno na dan 2. maja ustanovili evro. Tudi nastanek skupnega evropskega denarja je namreč povezan tako s političnim zmagozlatvom kot z resnobnim pričakovanjem, kaj nam bo za prihodnost prinesel. Bo to samo denar? Ali bo tudi sredstvo za boljše medčloveške odnose v novi nadnarodni Evropi? Upamo, da bo predvsem slednje.

domov. S Krna in okoliških gora se je valilo kamenje, več je tudi novih zemeljskih usodov. Ko to pišemo, so že na delu komisije, ki morajo pregledati večino stavb, ki jih je zamajal prvi potres in so jih takoj po njem komisije že pregledale, vendar se takrat še niso odločile, ali naj jih porušijo ali obnovijo.

Jutri, v petek, 8. t.m., se bo v Bovcu vladna komisija srečala s predstavniki krajevnih oblasti in določila denarna sredstva za obnovo prizadetih stavb in pomoč krajevne prebivalstvu, ki ga že itak pesti huda brezposelnost. Predstavili naj bi podroben sanacijski načrt. Zadnji potres je poleg strahu prinesel še dodatno škodo in tudi bojazn, da bo še več ljudi ob delovna mesta. Podrobneje prihodnjč.

SSO O KRIZI V ZADRUGI PRIMORSKI DNEVNIK

Svet slovenskih organizacij nam je poslal izjavo v zvezi s Primorskim dnevnikom in krizo v upravnem odboru, ki je tla že nekaj časa, dokler ni privedla do odstopa Borisa Kureta, ki je s svojo strokovnostjo odločilno pripomogel, da se je Primorski dnevnik rešil stečaja. Svet slovenskih organizacij meni,

da vzroki Kuretovega odstopa niso politični, pač pa jih je treba iskati v nespoštovanju pravil igre pri upravljanju Zadruga. Kuretu ni mogoče očitati politikanstva ali nestrokovnosti niti ne zanikati dobre vere. Zdaj je podjetje spet izključno v rokah odbora PRAE, ki je bil postavljen od zgoraj in ki opravlja svoje delo, ne meneč se na Zadrugo, in izvaja sklepe, sprejete zunaj nje. Odbor Zadruga je žrtev logike izvršenih dejstev, ne opravlja nobene vloge in mu je onemogočen vpogled v knjigovodstvo podjetja, zato ne pozna niti njegovega realnega stanja. Odbor - nadaljuje izjava SSO - ni bil niti sposoben zadostiti obveznostim z občnega zbora, saj upravitelji niso bili pripravljene se resno lotiti vprašanja osebnih jamstev. Odbor Zadruga je dejansko brez oblasti in se omejuje na potrjevanje sklepov PRAE. Ta je odboru vsilil zaupnico, v kateri je spet prišla do izraza politična opredelitev, medtem ko bi se morali uveljaviti kriteriji avtonomnega upravljanja in dobrega gospodarjenja. Nastal je položaj, ki je podoben, če ne enak, tistemu, ki je vladal pred ustanovitvijo Zadruga. Posledice so lahko hude. SSO končno meni, da je tak položaj nevzdržen in za Zadrugo nesprejemljiv. Borisu Kuretu izreka razumevanje za težko odločitev in napoveduje nadaljnje korake v interesu članov Zadruga, še posebej tistih, ki podpirajo Primorski dnevnik z osebnimi jamstvi.

V NEW YORKU O NAŠI MANJŠINI

V New Yorku bo 16. maja konferenca o problematiki slovenske manjšine v Italiji, ki jo za svoje člane in mednarodne predstavnike v angleščini prireja Slovenski ameriški kongres v sodelovanju s Svetovnim slovenskim kongresom iz Ljubljane. O tem poročila spomladanska številka glasila Ameriškega slovenskega kongresa *Zapiski*.

Celodnevni posvet bo v prostorih International Affairs Building univerze Columbia. Uvodni pozdrav bo imel predsednik Ameriškega slovenskega kongresa Silvester Lango, ki v *Zapiskih* napoveduje, da bodo na posvet povabili tudi predstavnike ameriško-italijanske skupnosti iz New Yorka.

Dopoldne bosta predavala Janko Jeri iz Ljubljane o prvih pravnih položajih slovenske narodne manjšine v Italiji in urednik beneškega lista *Dom* Giorgio Banchig, ki bo predstavil položaj Slovencev v videmski pokrajini. Popoldne bosta nastopila Samo Pahor z referatom o položaju slovenskega jezika v F-Jk in problemih njegovega uveljavljanja v javnosti in v upravno-pravnih postopkih ter časnikar Ivo Jevnikar, ki bo opravil primerjavo med pravnim in političnim položajem Nemcev na Južnem Tirolskem in Slovencev v F-Jk.

Povzetek osnovnih problemov slovenske manjšine in predlog poslanic Ameriškega slovenskega kongresa italijanskim oblastem ter mednarodnim organizacijam bo na koncu predstavil Hilarij Rolih iz New Yorka.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

NOTRANJA DELITEV LAHKO SLOVENCEM PONOVO NEUSMILJENO ZAVLADA

V času prelomnega nastajanja nove Evrope preseneča dejstvo, da se slovenski narodnostni prostor ponovno zateka v ustvarjanje notranjih delitev, kar velja za mlado državo kot tudi za našo manjšino. Dovolj je spomniti le na tista prizadevanja v republiki Sloveniji, ki si z vsemi silami prizadevajo za vnovično vzpostavitev ideoloških idealov, značilnih za čas po drugi svetovni vojni. Vedno bolj so v ospredju izročila NOB, in sicer tista, ki so bila pol stoletja osnova za socialistični družbeni sistem. Dejstvo je, da se v teh izročilih ne prepoznavajo vsi Slovenci in je torej jasno, da dandanes ustvarjajo nove notranje delitve.

Podobno nagnjenje do ustvarjanja novih ali poglobljanja starih notranjih delitev je opaziti med manjšino. V trenutku, ko bi v duhu nastajanja nove Evrope človek pričakoval, da so slednji nastali pogoji za premostitev in dokončno ukinitve nekdanjih ideoloških pregraj, se je pojavila med nami zamisel o multikulturalnosti. Slednja si ne prizadeva za zблиžanje med različnimi deli manjšine, saj se od tega zblizanja odmika z usmeritvijo drugam, v območje večinskega naroda. Tako se zdi, da je za določen del matičnega prostora kakor tudi naše manjšine nemogoče stopiti do svojih rojakov, lažje je v imenu velikih besed najti sozvočje povsod, razen doma.

Nova Evropa bo dala prostor vsem narodom in narodnostim. Možno je tudi, da bo zaradi tega kategorija manjšin sploh odprav-

ljena, saj ne bo več meja. V takšni Evropi bodo narodi celovito zaživel, seveda tisti, ki so odpravili notranje delitve in razdalje znotraj svojih ljudi. Tako si lahko razlagamo težavna in pazljiva dogovarjanja o novi skupni evropski hiši, ker pač celoviti narodi skrbno ščitijo svoje interese. Narodi, ki se še vedno zatekajo v ostre notranje delitve, teh skrbi ne poznajo, zanje kot da je Evropa nov gospodar. Tega je treba poslušati, medtem ko so notranje delitve upravičene, normalne. Kot da bi takšen narod ne mogel razviti "dobrososedskih" odnosov znotraj sebe, pač pa z vsakim drugim. Takšen narod tudi v novi Evropi ne potrebuje več kot toliko prostora, nemara le za polovico samega sebe. Še težje postane breme notranjih delitev v primeru, če na Evropo ne gledamo tako zelo idealistično. Zna se namreč zgoditi, da Evropa ne bo ustvarila dovolj prostora za vse narode, zato bodo slednji na tihem tekmovali med seboj, širili svoj vpliv, kolikor bo pač mogoče. To bodo lahko počeli seveda le na račun tistih notranje razdeljenih narodov, ki se še niso celovito uresničili. Z drugimi besedami: narodi in narodnostne skupnosti, ki jih bremenijo notranje delitve, bodo postali izpraznjen prostor za vplivanje drugih. Tega si ne zaslužita niti matična domovina niti naša manjšina, razen v kolikor ne moreta odvreči stoletne dediščine, ko smo lahko preživel le s podrejanjem drugim. Podrejanje pa prav gotovo ni načelo niti nove Evrope niti novega časa.

ZEMLJA SE JE SPET NEVARNO STRESLA

V sredo, 6. t.m., je nekaj minut pred peto uro jutraj na Bovškem, Kobarškem in Tolminskem speče ljudi spet presenetil potres. Marsikdo ga je občutil tudi pri nas. Sunek je bil zelo močan, najmočnejši po rušilnem potresu, ki je na Veliko noč hudo prizadel Gornje Posočje. Izvedenci poročajo, da je bila sreča v nesreči sredinega potresa v tem, da je bil silno kratek in je tako prizadel predvsem tiste stavbe, ki so bile že načete. Najmočnejše so potresni sunek občutili na Kobarškem in v vaseh pod Krnom, kjer so ljudje obupani in zelo prestrašeni, tako da bi se nekateri radi izselili iz svojih

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL 0481 / 533177
FAX 0481 / 536978
E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL 040 / 365473
FAX 040 / 775419

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 100.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 130.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / PETER SUHADOLC

ČE SE ZEMLJA TRESE...

MARKO TAVČAR

Za začetek nas zanima, ali je mogoče ugotoviti, katerim tektonskim pojavom lahko pripisujemo bovški potres.

Naš planet sestavljajo različne kamenine. Kamenine blizu površine Zemlje, ki vsebujejo večjo količino silikatov, tvorijo Zemeljsko skorjo, debelo v povprečju kakih trideset kilometrov. Te kamenine so krhke, se pravi, da se prelomijo, če jih primeroma močno stisnemo. Pod skorjo se razteza v globino do 2.900 km Zemeljski plašč, ki ga tvorijo kamenine, ki vsebujejo večjo količino magnezija. Zaradi velikih pritiskov in temperatur v tem predelu Zemlje so te kamenine bolj plastične in se ob stiskanju le deformirajo, ne pa lomijo. V centru Zemlje pa je Zemeljsko jedro, ki ga sestavljata zunanji tekoči in notranji trdni del, v glavnem železo in nikelj.

Potresni pojavi se dogajajo le ob zemeljski površini. Bovški potres, tako kot vsi potresi tektonskega izvora, je posledica medsebojnega pomikanja tektonskih plošč na površini Zemlje. Le pred kakimi tridesetimi leti je znanost dokončno sprejela dejstvo, da je vsa zemeljska skorja skupaj z vrhnjim "trdim" delom plašča (s skupnim imenom litosfera) razdeljena na določeno število (nekaj deset) plošč, ki "plavajo" na spodnjem "mehkem" predelu plašča, ki mu pravimo astenosfera. Plošče se medsebojno premikajo in vzdolž njihovih "robov" pride zaradi teh medsebojnih pomikov do potresov. Ti "robovi" se na zemeljski površini izražajo kot dolgi sistemi prelomov, najbolj znan med njimi je prelom Sv. Andreja v Kaliforniji. Ko se plošče oddaljujejo druga od druge, pride v vmesno razpoko, ki poteka navadno vzdolž srednjeoceanskih grebenov, vroča magma, ki se ohladi in tako tvori novo zemeljsko skorjo. Ko se plošče pomikajo druga proti drugi, pa se mora ena "potopiti" ali "spodrivati" pod drugo in na ta način skorja ene plošče izginja v globine Zemlje. To se recimo dogaja na Japonskem in nekaj podobnega tudi pri nas v Furlaniji. Če pa plošči drsita ena ob drugi, pride do strižnega preloma in se zemeljska skorja obeh plošč ohranja; tak primer je, izgleda, prav bovški potres. Plošče se pomikajo enakomerno s hitrostjo nekaj centimetrov na leto, kar lahko privede v stotih letih do pomika tudi več metrov. Zaradi trenja vzdolž površin na robovih ne pride do enakomernega pomika tudi vzdolž robov, ampak le-ti mirujejo. Na ta način se v stoletjih nabira na robovih deformacija in raste z njo povezana elastična napetost. Ko ta preseže silo trenja na površini preloma, pride do sunkovitega pomika vzdolž določenega dela preloma in ta pomik občutimo kot potres.

Potresni pojavi v naših krajih so odvisni od pomikanja Jadranske mikroplošče ali Jadranskega rta (še ne vemo, če je Jadranska plošča samostojna ali povezana z Afriško ploščo), ki zaobjema Jadransko morje in njene robne dele. Mikroplošča se pomika proti severu in v naši deželi "ponika" pod Evrazijsko ploščo. Robovi te mikroplošče potekajo vzdolž serije prelomov, ki tečejo od Sicilije in Kalabrije preko Apeninskega hrbita in Alpskega loka ter zahodne Slovenije in hrvaške obale do Grčije. V Furlaniji in zahodni Sloveniji smo torej občasno pričali tudi precej močnim potresom. Zahodna meja Jadranske plošče, ki teče preko Apeninov, pa povzroča potrese v Italiji, recimo tistega v Umbriji.

Ob velikonočnem potresu, ki je prizadel Gornje Posočje, a tudi bohinjsko stran, smo prosili za razgovor prof. Petra Suhadolca, ki je direktor Oddelka za geodezijo in geofiziko na tržaški univerzi in znan raziskovalec potresnih pojavov ter avtor številnih strokovnih del s tega področja.

V zadnjih sto letih je slovenski narodni prostor prizadelo kar nekaj potresov močnejše jakosti, ki so poleg velike gmotne škode povzročili tudi žrtve. In vendar naše ozemlje doslej ni veljalo za izrazito potresno območje.

Kako stroka to določa in ali se stvari za naše področje spreminjajo?

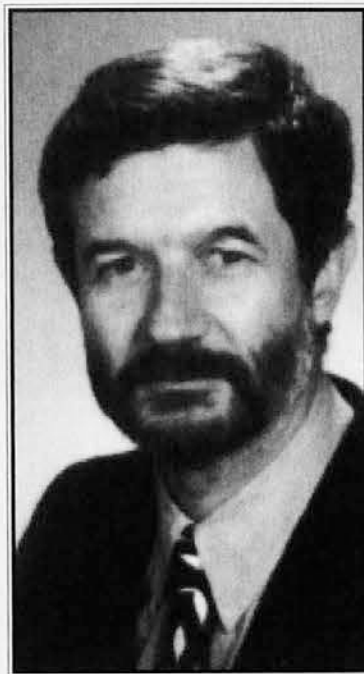
Vaša ugotovitev ni prav točna. Naše ozemlje ni aktivno le zadnjih sto let, saj procesi, o katerih sem prej govoril, delujejo že več milijonov let. Potresi so zaradi pomikanja plošč npr. oblikovali celotno alpsko gorovje. Da potresi na naših tleh niso novost, priča recimo tudi najmočnejši potres, ki se je dogodil v naših krajih in za katerega imamo zgodovinsko poročilo. To je t.i. idrijski potres iz leta 1511, ki je razrušil številne gradove v današnji Sloveniji in Furlaniji. Druga aktivna področja v Sloveniji so še ljubljanska kotlina, snežniški predel in krško polje. Potrese v naših krajih beležimo le približno tisoč let in mnogi srednjeveški potresi so izredno slabo poznani. Prav zaradi tega se v zadnjem času uveljavlja veda, ki ji pravimo aktivna tektonika. Ta proučuje morfološko strukturo, se pravi oblike terena in možne vplive potresov na le-te. Na terenu lahko tako zasledimo dokaze o aktivni potresni zgodovini naših krajev.

Velikonočni potres in vsi ostali, s katerimi se seznanjamo po sredstvih javnega obveščanja, nas pretresejo tudi zaradi občutka nemoči, ki ga ima verjetno vsakdo, ki doživi to silovito rušilno moč.

Ali res ni mogoče napovedati potresov?

Znanstveno napovedati potrese pomeni, da moramo določiti lokacijo, čas in jakost bodočega potresa ter verjetnost, da do njega pride. Obenem pa je treba podati tudi možna odstopanja od teh vrednosti. Če torej povem, da se bo kmalu zgodil močan potres, ni to nikakršna napoved. Upam si tudi trditi, da se bo jutri gotovo zgodil potres magnitude med 4 in 5. In vendar tudi to ni napoved, ker nisem povedal, kje se bo ta potres zgodil. Ker je takih potresov na svetu v povprečju okoli 25 na dan, ni to nikakršna napoved.

Razlikovati moramo tudi med kratkoročno, srednjeročno in dolgoročno napovedjo. Kratkoročna pomeni napovedati potres nekaj dni do tedna prej, srednjeročna nekaj let prej, dolgoročno pa nekaj deset-

letij prej. Ker se potresi ponavljajo vzdolž prelomnih con, vemo, da bo do njih prej ali slej prišlo, posebno na tistih delih prelomov, ki že dolgo časa mirujejo. Takih dolgoročnih uspešnih napovedi je bilo že precej, posebno vzdolž robov Pacifika, kjer so potresi zelo pogosti. Tudi v srednjeročnem napovedovanju potresov je bilo zabeleženih nekaj uspehov. Tako je skupina kolegov z našega oddelka uspešno napovedala bovški potres. No, naj takoj povem, da je za njegovo lokacijo dalo celotno območje severovzhodne Italije in zahodne Slovenije, časovno razdobje povišane verjetnosti dogodka potresa večjega od magnitude 5.5 pa je trajalo že nekaj let. Metoda temelji na opazovanju poteka seizmičnosti določenega teritorija in so jo razvili ruski kolegi. Seveda tudi ta metoda ni stoddostno zanesljiva in jo za sedaj uporabljamo le v raziskovalne namene. Kratkoročno napovedovanje potresov pa je danes in bo tudi še dolgo v bodoče nemogoče. Poznamo le nekaj primerov uspešne napovedi in še to zaradi spleta izredno ugodnih okoliščin.

Nekateri raziskovalci prisegajo, da je mogoče z opazovanjem obnašanja nekaterih živali z dokajšnjo točnostjo napovedati potresne pojave. Kaj menite o tem?

Živali so nedvomno sposobne zaznati določene spremembe v okolju in to verjetno zaradi anomalij v elektromagnetnem polju, povečane koncentracije določenega plina v ozračju itd. Problem je v tem, da "nemirno" obnašanje živali ni vedno povezano s potresnim pojavom. Le ko se potres dogodi, lahko z gotovostjo trdimo, da so živali začutile potres, ker so se "nenavadno" obnašale. Če recimo skupina psov nemirno laja ponoči, je lahko vzrok za tako obnašanje zelo veliko. Znana kratkoročna napoved potresa, tudi iz obnašanja živali, je bila na Kitajskem leta 1976, ko se je pričela serija manjših potresov v do tedaj relativno seizmično mirni pokrajini pri mestu Haicheng. Istočasno so sredi zime iz skrivališč na dan prišle kače in v mrazu zmrzile. Oblasti so zaradi takih "predvestnikov" potresa odredile evakuacijo in močan potres se je čez nekaj dni res pripetil. Ko bi se potres zgodil poleti, bi verjetno nenavnega obna-

šanja kač nihče ne opazil. Problem je v tem, da velikokrat opazimo t.i. predvestnike, vendar do potresa ne pride, velikokrat pa do potresa pride tudi brez opaznih predvestnikov.

Kakšne razlike so v raznih merilnih sistemih? Kaj pomenijo Mercallijeva lestvica in kaj Richterjeva?

Potrese zapisujemo danes z aparati, ki jim pravimo seizmografi. Princip delovanja seizmografa je enostaven in temelji na inerciji mase, ki je na ohišje instrumenta pritrjena z vzmetjo. Ko se tla pomaknejo, se pomakne tudi ohišje, ki je pritrjeno na tla, masa pa zaradi inercije ostane na miru. Pri tem se vzmet raztegne in je njen raztezek prenosorazmeren pomiku tal. Če pomike mase glede na ohišje merimo v zaporednih časovnih presledkih, dobimo časovni zapis pomika tal, ki mu pravimo seizmogram. Na podlagi največjega pomika tal na seizmogramu, s primernim popravkom za razdaljo žarišča potresa od seizmografa, lahko določimo magnitudo potresa. V primeru potresov, ki so oddaljeni do nekaj tisoč kilometrov, pravimo tej lestvici Richterjeva, po znanem kalifornijskem seizmologu iz tridesetih let. Lestvica je logaritemska, se pravi, da je potres magnitude 6 približno 30-krat močnejši kot potres magnitude 5 in 900-krat močnejši od potresa magnitude 4.

Mercallijeva lestvica je starejša in temelji na učinkih, ki ga potres ima na okolje, na zgradbe in na ljudi. Ta lestvica je le ena od mnogih lestvic jakosti in izvir iz časov, ko še niso izumili seizmografa, se pravi izpred konca prejšnjega stoletja. Danes skušamo uvesti Evropsko makroseizmično lestvico, ki natančneje opredeljuje tipologijo zgradb in načine obdelave podatkov. Intenzitetna lestvica pozna le cele stopnje, v primeru Mercallijeve lestvice, od I. do XII. Tako npr. intenziteto V. čutijo v zgradbah vsi prebivalci, na prostem pa mnogi; vsa hiša se strese in prosto viseči predmeti začnejo nihati; manj stabilni predmeti lahko padejo ali se premaknejo. Pri intenziteti VIII. pa se večina objektov slabe izdelave deloma zruši, nekateri pa popolnoma; sodobni objekti so deloma poškodovani, deloma pa imajo lahke poškodbe; tak potres lahko premakne spomenike na podnožjih in deloma prelomi cevovode. Da natančno določimo intenziteto potresa, rabimo precej časa, saj se moramo podati na teren, opisati učinke na zgradbe in razposlati ljudem vprašalnike, v katerih jih sprašujemo po opaženih učinkih potresa v njihovi okolici.

Kaj pa Kras? Ali jame res ublažijo silovitost potresnih sunkov in zakaj, če je to res?

Kras resnično "blaži" potresne sunke, pa ne zaradi prisotnosti jam, kot mnogi mislijo, temveč zaradi sestave tal, ki so iz trdnega apnenca. Bolj kot je kamenina, na kateri stoji zgradba, trdna, tem manjše je v njej nihanje tal ob širitvi potresnih valov. Mesto Trst je v glavnem zgrajeno na flisnih kameninah, ki so manj trdne kot apnenec in so zaradi tega nihanja ob potresnih valovih večja. Zato so v mestu občutili velikonočni potres mnogo bolj kot na Krasu. Še huje je, če je zgra-

dba na rečnem produ ali pesku, v katerih amplitude potresnih valov lahko dosežejo tudi desetkrat večje vrednosti kot na trdi skali. V glavnem so naše hiše občutljive na frekvence nihanja od 1 do 5 hertzov, kar odgovarja potresnim valovom z valovno dolžino od nekaj kilometrov do nekaj sto metrov. Jam takih razsežnosti, ki bi lahko delno vplivale na odboj potresnih valov, pa pri nas tako rekoč ni.

So protipotresne gradnje dejansko edina pametna zaščita pred škodo in poškodbami ali žrtvami, ki jih povzročajo potresi? Katere osnovne varnostne predpise naj spoštuje tak način gradnje?

Da, protipotresna gradnja je edina pametna zaščita pred potresi. Za načrtovanje in gradnjo objektov na potresnem področju obstajajo posebni gradbeniški predpisi. Le-ti obsegajo karto potresnega zoniranja, ki opredeljuje maksimalne horizontalne pospeške, ki jih na določenem območju lahko pričakujemo; podaja pričakovane seizmične, tudi periodične, obremenitve ter zahteve po varnostnih faktorjih za različne tipe struktur. Osnova protipotresne gradnje temelji na varovanju zgradbe pred horizontalnimi pospeški, saj je vsaka zgradba itak grajena tako, da zdrži vertikalni gravitacijski pospešek. Pri visokih in vitkih strukturah je treba opraviti ne le statične, ampak tudi dinamično analizo, ki upošteva različne vibracijske harmonične tone zgradbe. Ti ponažarjajo, kako lahko neka zgradba niha in se deformira med potresom.

Zakaj ste se odločili za preučevanje potresnih pojavov?

Sam sem sicer diplomiral iz teoretske fizike in fizike elementarnih delcev, vendar sem se ob vrnitvi s podiplomskega študija v Ameriki l. 1976 začasno zaposlil na Tržaškem geofizikalnem observatoriju in začel proučevati tedanji furlanski potres. V začetku osemdesetih let sem "presedlal" na univerzo, kjer sem postal raziskovalec in kasneje profesor. Seizmologija me je navdušila, ker v nasprotju z ostalo fiziko ne moremo študirati določenega pojava s tem, da pripravimo eksperimente v laboratoriju, kjer lahko kontroliramo celo vrsto faktorjev, ki na proces vplivajo. V geofiziki lahko le opravimo meritve na površju zemlje in nato na podlagi modelov in matematičnega algoritma, ki mu pravimo inverzija, skušamo na podlagi teh meritev določiti parametre potresnega pojava v globini zemlje, kamor z našimi instrumenti ne sežemo.

Bi predstavili, prosim, delovanja oddelka tržaške univerze, ki ga vodite?

Oddelk za zemeljske vede - Dipartimento di Scienze della Terra - je nastal pred nekaj leti, ko sta se združila Inštitut za geodezijo in geofiziko in Inštitut za mineralogijo in petrografijo. Na oddelku deluje okoli dvajset profesorjev in raziskovalcev ter enako število tehnikov in upravnega osebja. Razen s seizmologijo se na geofizičnem področju ukvarjamo še s proučevanjem počasnih deformacij zemeljske skorje in težnosa polja Zemlje ter z oceanografijo in meteorologijo. Kolegi pa se posvečajo tudi študiju izvora in sestave kamenin vulkanskega izvora kot kamenin spodnje skorje, proučevanju mineralov - imamo tudi lep muzej - in geokemiji.

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
OB NEDELJSKEM EVANGELIJU

IZLUŠČI JEDRO!

ZVONE ŠTRUBELJ

5. VELIKONOČNA
NEDELJA

Ko je šel (iz dvorane zadnje večerje) ven, je Jezus rekel: "Zdaj je Sin človekov povelčan in Bog je povelčan v njem. Če je Bog povelčan v njem, ga bo tudi Bog povelčan v sebi; in povelčan ga bo takoj (...). Novo zapoved vam dam, da se ljubite med seboj! Kakor sem vas jaz ljubil, tako se tudi vi ljubite med seboj! Po tem bodo spoznali, da ste moji učenci, če boste med seboj imeli ljubezen." Janez 13, 31-35

Zaman lomimo kruh ob isti mizi, če smo do drugih brezbrizni.

KRISTUSOVA NOVA ZAPOVED LJUBEZNI

Med kristjani se veliko govori o največji zapovedi, to je o medsebojni ljubezni. In vendar vidimo, da je v krščanskih skupnostih ta ljubezen večkrat zelo šibka. Spomnim se nekoga, ki je bil član zglede krščanske skupnosti, pa je postal alergičen na govorjenje o ljubezni. Pripovedoval mi je, da, kadar sliši to besedo s prižnice ali v pogovoru med verniki, se nekaj upre v njem, da bi vstal in šel iz cerkve ali iz debatne sobe. Zakaj? Ker od svojih sovornikov ni bil nikoli deležen najmanjše pozornosti, kaj šele ljubezni. Koliko je takih ljudi, vernikov s podobnimi izkušnjami! Zakaj si tega vprašanja ne znamo ali ne upamo direktno postaviti pri naših srečanjih? Morda zato, ker smo plitvi in nočemo načenjati stvari, ki nas bolijo in so naša slabost. Ali kristjani sploh vemo, kaj je pravzaprav Jezusova nova zapoved, zapoved medsebojne ljubezni?

V evangelijih beremo, kako je Jezus potrdil starozavezno pravilo dveh največjih zapovedi: "Ljubite Gospoda, svojega Boga, z vsem srcem, z vso dušo in z vsem mišljenjem. To je največja in prva zapoved. Druga pa je njej podobna. Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe" (Mt 22, 37-40). Ljubiti bližnjega kakor samega sebe je torej že starodavna svetopisemska zapoved, ki jo je Jezus potrdil in dopolnil. Dopolnil jo je z "novo zapovedjo". Kje je njena novost?

Odkrijemo jo prav v besedah današnjega evangelija. Ljubite se med seboj, kakor sem vas jaz ljubil: to je dopolnitev in novost Jezusove zapovedi ljubezni. On je svoje ljubil do konca, z neskončno in božjo ljubeznijo. Evangelist Janez nam posreduje Jezusov poslovljni govor v dvorani zadnje večerje prav z namenom, da nam razloži globino Kristusove ljubezni. Svoje poročilo, v katerega sodi tudi zgoraj citirani odlomek, začne z besedami: "Pred praznikom pashe je Jezus, ker je vedel, da je prišla njegova ura, ko pojde s tega sveta k Očetu, in ker je vzljudil svoje, ki so bili na svetu, tem izkazal ljubezen do konca" (Jn 13,1). Učencem je umil noge v znamenje dokončne ljubezni, ki je pripravljena služiti, biti ponižana, celo izdana. Umil je noge tudi Judu Iskarijotu. Šele potem ko je Juda odšel ven, je Jezus učencem izročil novo zapoved ljubezni.

Temelj te zapovedi je Kristusova neskončna božja ljubezen, zato po pravici pravi: ljubite se med seboj, kakor sem vas jaz ljubil! Vsaka krščanska skupnost je v svojem jedru kakor skupnost v dvorani Jezusove zadnje večerje. Pri evharistiji doživlja intimnost in globino Kristusove božje ljubezni, njegove daritve. Če sestre in bratje, ki obhajajo evharistijo, niso združeni v vezjo Kristusove ljubezni, potem zaman lomijo kruh ob isti mizi. Iz dvorane zadnje večerje je odšel Juda, ker mu je po besedah evangelista "hudič položil v srce namen, da Jezusa izda." Če iz naših cerkva odhajajo iskreni ljudje, ki niso začutili, da se imamo radi med seboj in se ne ljubimo, kakor nas je Kristus ljubil, pomeni, da je hudič zasejal seme razdora, nestrpnosti in sovraštva med cerkvene klopi, kamor sedemo ob nedeljah in praznikih kot "dobri" ali celo "zgodni kristjani", v resnici pa duhovno slepi in plitvi ljudje.

BESEDE SVETEGA OČETA O SOCIALNI PRAVIČNOSTI

O BREZPOSELNI IN PRAVIČNEM DELU

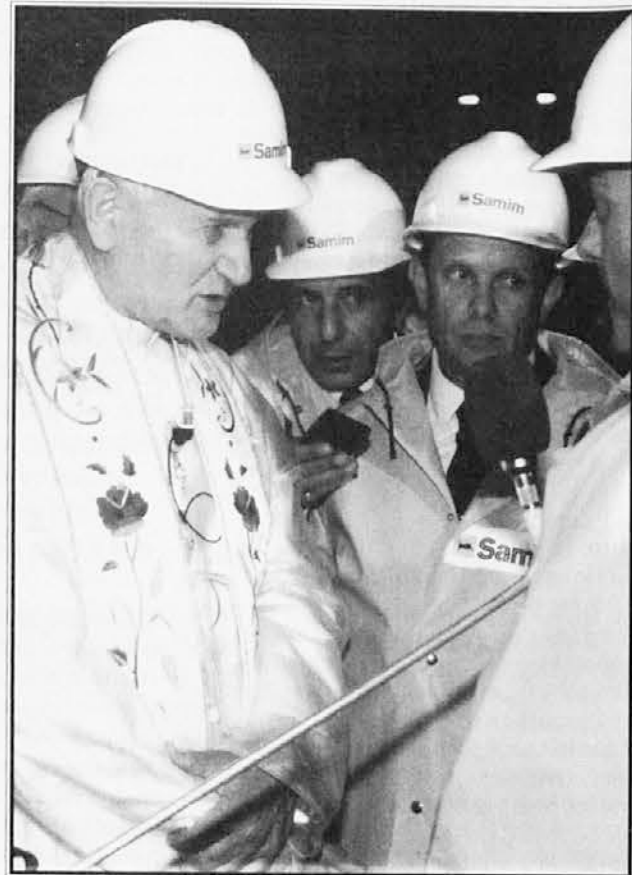
Sv. oče se v nagovorih in pridigah večkrat vrača k tematiki dela, zaposlovanja in socialne pravičnosti, ki mu je še posebej pri srcu. Kdor samo malo sledi poljskemu papežu, ve, da ob vsaki priložnosti nagovarja delodajalce in ugledne lastnike velikih družb, naj skrbijo za socialno pravičnost v svojih podjetjih, kakor tudi to, da vedno zahteva, naj se človeštvo napreza za tako družbo, v kateri bo vsak človek lahko delal in sam s svojim delom služil kruh zase in za družino.

V nedeljo pa je sv. oče med tradicionalnim nagovorom po angelovem češčenju pred zbrano množico na Trgu sv. Petra v Vatikanu spregovoril o tem, kako se morajo vsi boriti proti brezposelnosti, obenem pa ne pozabiti, da je nedelja Gospodov dan. "Dragi politiki in sindikalisti, prosim vas, da se bolj posvetite boju proti izkoriščanju mladoletnikov in se bolj posvetite boju proti brezposelnosti. Obenem vas prosim, da se ne dotikate nedelje!" je dejal in tako nedvoumno dal vsemu svetu razumeti, da je nedelja Gospodov dan. Istega dne je dnevnik druge italijanske televizijske mreže že poročal, da bo papež v kratkem objavil dokument, v katerem vnovič poudarja pomen nedelje in njen namen, ki je v tem, da se človek po napornem tednu res odpočije, a se tudi udeleži maše in posveti del prostega časa službi božji, molitvi in kesanju nad svojimi grehi. Janez Pavel II. ima namen z dokumentom ponovno utrditi krščansko nedeljo, ki jo

vse bolj nadomeščajo športna nedelja, nedelja trenirk in lukulskih pojedini.

Sicer pa je v nedeljo papež tudi povedal, da se je na dan prvega maja, na dan dela torij, spomnil vseh delovnih ljudi v molitvi, da je molil predvsem za brezposelne in tiste, ki so delo izgubili ali pa ga še niso dobili.

Zadnji dan aprila je papež nagovoril poljske, španske in italijanske delavske svetovalce, ki so prišli k njemu na audienco, in jim je spregovoril o delu: "Spodbujanje delovnih odnosov, ki so resnično vredni človeka, pomeni truditi se za uveljavitev pravice!" Dejal je še: "Poklicani ste k nalogam več vrst. Prva od teh je gotovo ta, da spodbujate in omogočate zaposlovanje in se obenem borite proti brezposelnosti... Visok odstotek brezposelnih prinaša s seboj resno nevarnost izkoriščanja. Zato morate zares skrbeti, da pozorno bdite nad pravičnimi plačami in delovnimi razmerami..." Papež je med drugim tudi na glas postavil zelo

aktualno vprašanje: "Ali ne bi morali danes posvetiti več pozornosti temu, da bi zakonsko ponovno družbeno ovrednotili materinsko vlogo?"

V sklepu se je sveti oče zavzel za evropsko integracijo, ki bo prinesla vsem blagostanje le v primeru, če se bodo vsi v njej zavzemali za pravične in človeka vredne delovne odnose.

JUP

OBVESTILA

GORIŠKO ROMANJE
V LURD

Romanje goriške nadškofije z vlakom bo od 13. do 19. julija letos. Vsako leto ga prireja združenje UNITALSI. Tudi letos ga bo vodil msgr. Franc Močnik. Priglasite se lahko v Zavodu sv. Družine v Gorici (0481-530341) od 11. do 12. ure vsak delavnik.

IZ MISIJONOV

PISMO IZ TOGA

MOLITEV ŠTUDENTA ZA DEŽ

SOLANGE AGBETIAFA

Gospod, ti me vidiš, ko vstajam ob štirih zjutraj, da grem iskat vodo v vodnjak; potem se umijem, spravim stanovanje, prižgem ogenj in si pripravim zajtrk.

Gospod, ti me vidiš, ko dolgo hodim in v dolgi vrsti prijatelji prihajam v šolo, ko se usedem v svojo razmajano klop, ko skušam prepisovati in se česa naučiti.

Gospod, ti me vidiš, ko s knjigami na glavi kupujem ribe, malo popra, malo moke za kosilo in večerjo, za danes in jutri.

Gospod, ti me vidiš, ko v temi pomagam mami, ki daje jesti mlajšim bratom.

Gospod, ti me vidiš, ko študiram pri svetilki na cesti pozno v noč. Petrolejka stane preveč... Oče jo uporablja samo za posebne priložnosti. Komarji me pikajo, jaz pa vseeno študiram, študiram in študiram in nekega dne bom nekdo, nekega dne bom imel hišo s tekočo vodo, z elektriko in komarji me ne bodo pojedli in jaz ne bom več zbolel tako pogosto.

Gospod, ali si videl? Jez Nangbeto nima več vode.

Hydroelektrična centrala ne daje več energije kot prej, nudi elektriko samo nekaj ur na dan.

Gospod, pogledj! Svetilka ob poti ne sveti več. Kam lahko grem študirat? Pošlji dež, Gospod, pošlji dež, kajti lunin sij mi ne zadošča.

Dragi prijatelji! Odkar je bila napisana ta pesmica, so se razmere samo še poslabšale. Električni tok imamo samo nekaj ur na dan in žal niti nikdar točno ne vemo, kdaj. Samo nekateri zasebna bivališča, upravni uradi in bolnišnica imajo električne agregate, na katere se lahko zane-sejo. Včeraj zvečer se je agregat v bolnišnici pokvaril. Vro-

čina je pasja (33-38 stopinj), kaj lahko storijo z zdravili, operacijsko sobo in mrtvašnico?

Razmere se lahko samo poslabšajo. Številne tovarne ne morejo več izdelovati ničesar za trg: cene so se povečale in se podvojile. Vsak dan se drugim dodaja še kakšna nova težava trpljenju tega ljudstva, ki je že tako veliko.

Ne vem, ali uspe tem kratkim vrsticam izraziti velik napor v življenju vsakega dne v Togu. Vsekakor vas vabim, da skupaj z nami molite Boga, da bi pogledal na razmere, v katerih živijo prebivalci Toga, in poskrbel za nas.

POZDRAV IZ GOE

Lep pozdrav iz naše lepe in že vroče Goe. Odkar sem se vrnil, sem imel že tri obiske iz Slovenije. Sedaj so že odšli, ker pravijo, da je vročina neznosna, pa smo šele na začetku, ko pravzaprav še ni tako hudo vroče. Naša nova stavba še vedno ni končana, ker tvrdka dela počasi. Da bi vsaj do deževne dobe bila dela dokončana, da bi se tja vselili! Ena bajta iz blata je zelo načeta od termitov, pa tudi podgane so v zidovih naredile luknje. Ker se med deževno dobo vse zrahlja in omehča, se bo bajta zrušila in se zato moramo umakniti; vlaga je namreč skoraj stoodstotna.

Zaradi velikega povpraševanja za našo šolo je nujno, da začnemo graditi nove delavnice, ker je bajta premajhna. Fantje delajo kar pod drevesi na prostem, med deževno dobo pa to ne bo mogoče. Dodati bomo morali še streho za vodovod, za računalništvo in še kaj. / L. ZABRED

IZ HONG KONGA

Hvala za lepe knjige GMD. Novi glas mi prihaja redno in vsak mesec imam vaše novice. Na veliko soboto bomo imeli več kot tisoč novokrščencev v tukajšnjih župnijah in zavodih. Krasno delo, za katero se zahvaljujemo tudi našim dobrim prijateljem, ki molijo za nas in nas podpirajo. / S. PAVLIN

P. EGON SENDLER NA OPČINAH

MARIJA V PODOBAH NEVIDNEGA

DANIJELO DEVETAK

Že smo v mesecu maju, ki je na poseben način posvečen Mariji. Na Tržaškem se je ta mesec začel na najlepši način s poglobljenim predavanjem o Mariji v svetovni ikonografiji.

V soboto, 2. t.m., je predaval v Finžgarjevem domu na Opčinah p. Egon Sandler, eden največjih evropskih strokovnjakov v ikonografiji. Po jetniški izkušnji v ruskih koncentracijskih taboriščih se je p. Sandler odločil za redovniški poklic in hkrati za posebno poslanstvo v prid Rusije; več desetletij se je specializiral v umetnosti ikon. Vodi tečaje v Meudonu (Francija) in mestu Seriate (pri Bergamu), poslikal je tudi več bizantinskih cerkva v Meudonu, Rimu, Libanonu in ZDA. V razmeroma kratkem času je na Opčinah ob projekciji številnih diapozitivov nanizal nekaj misli o zanimivem in bogatem svetu marijanske duhovnosti preko ikon. Preko podobe Marije pa je orisal sporočilnost malo poznane umetnosti ikon kot oken v svet nevidnega, v svet duha.

Uvodoma je predavatelj poudaril, da je ikona izraz nekega dogmatičnega pomena, kot se je razvil v določeni dobi v okviru nekega naroda. Zato so ikone drugačne glede na občutljivost ljudi, za katero nastale, in glede na osebno občutljivost samega slikarja-ikonografa, ki je živel v določenem zgodovinskem trenutku. Skozi umetnost slikanja ikon je torej razvidna tudi evolucija cerkvenih dogem. Zanimivo je tudi, da umetniška zvrst ikon ohranja že skoraj dva tisoč let isti duh in iste slogovne značilnosti. Pred nami so se zvrstile podobe od najstarejših Marijinih ikon (poslikava doječe ženske v katakombah sv. Priscile v Rimu iz 3. stol. po Kr.) do velikih mozaikov predvsem v rimski baziliki sv. Marije Snežne in v Ravenni, pa še stare podobe s Cipra, iz Soluna in Bizanca; približali smo se bogatemu svetu ruskih ikon prvih stoletij tega tisočletja, pa še grški in egipčanski ikono-

grafiji, celo nekaterim (zahodnim) kipom, nekaterim primerkom italijanskega renesančnega upodabljanja Marije, vse do sodobne ikonografije, ki sicer ohranja bistvene teološke elemente, išče pa govorico, ki bi odgovarjala sedanjemu času in človeku.

Zahodnega človeka najprej preseneti "čuden" slikarski slog; njegovi parametri namreč ne odgovarjajo okusu tipično zahodne umetnosti, ki jo ima celo nepoznavalec zgodovine umetnosti tako rekoč v genih. Ikona namreč ne pozna oblik, kakršne najdemo pri grških kipih ali v renesančnih freskah. Osebe v ikonah so nekako deformirane, neharmonične; nikakor ne gre za naturalistično slikanje, ampak za poduhovljeno poslikavo božjih besed in resnic. Ikone niso dekoracije! Še perspektiva je obrnjena, tako da je v samo središče skrivnosti Boga, kar skuša posredovati ikona, postavljen človek-gledalec.

V upodabljanju Marije je bilo bistveno 5. stoletje po Kr., ko je bila Marija proglašena za Mater Boga. Odtlej se je vse pogosteje upodabljala na prestolu z dostojanstvom cesarice, torej z znaki kraljevskega. Ikona ni le navadna poslikava in je tudi več kot izraz resnice. Ikona je kraj milosti, kajti v njej in preko nje se (po pojmovanju vzhodnih kristjanov) uresniči duhovna prisotnost prikazanega. Oseba, ki je zarisana na ikoni, je na neki način prisotna, kjer je prisotna ikona. Zato imajo te slike, ki so sad stalne molitve in božjega navdiha, tudi svojo moč; ljudje jih častijo, gneče romarjev bdijo pred njimi, pa še čudodelno moč jim pripisujejo. Ikone vabijo v notranjost, tišino, molitev, v prepovedano skrivnost Boga in vsake osebe. Pomislimo samo na stare ruske ikone:

pred njimi so klečale in mogle neštete generacije ljudi in še danes so te podobe za ta narod dragocene svetinje. Vsaka Marijina ikona najprej pravi, da je Marija Mati Boga, kar je temeljna resnica marijanske duhovnosti; nato so značilne tri bele zvezde na njenem oblačilu, ki nakazujejo, da je devica. Marija gleda ali z roko kaže na Jezusa, saj je on os njenega življenja in življenja vsakega kristjana. Označuje jo tudi resen, zamišljen izraz, saj v sebi še premljeva besede angela, v naročju pa drži otroka - veliko skrivnost Boga, ki je postal človek. Sploh je za bizantinsko ikonografijo Sin v naročju Marije vsak novorojeni človek, ki je dokaz, da se Bog uteleša v vsakem človeku, ki ga kliče k življenju. Marija je otožna tu-

di zato, ker preroško že vidi v dojenčku to, kar bodo naredili ljudje iz njega. Najdejo se tudi ikone z doječo Marijo, bolj pogoste pa so tiste s stojičo Marijo-molivko z razprtimi rokami, ki nosi v medaljonu na prsih preroško podobo Jezusa - podoba skrivnosti utelešenja Boga.

P. Sandler je sklenil predavanje s podobo t.i. Marije nežnosti ali Marije iz Vladimira (na sliki), najbolj znano Marijino ikono. Za trenutek se zaustavimo pred njenim čudovitim melanholičnim pogledom. Ta razodeva neznansko trpljenje matere, ki daruje svojega sina ljudem, žejnim krvi. In vendar vse obdaja zlata-neustvarjena luč božje prisotnosti, ki je premagala vsako temo in smrt.

prišel binkoštni dan, so bili vsi zbrani na istem kraju" (Apd 2,1). Apostoli in Marija, Jezusova mati, in drugi se torej niso razkropili vsak po svoje in na svoje, marveč so se držali skupaj. To spoznanje je Pahomija napeljal na ustanavljanje prvih samostanov, kakršne poznamo še danes. Ne v osamelosti torej, marveč v skupnosti in za skupnost naj bi človek preživel svoj vek. Samota ubija, družba poživlja!

To misel tako izrazito poudarjam, ker vernik lažje preživi kot vernik med drugimi verniki in ker Slovenec lažje preživi kot Slovenec med drugimi Slovenci. Prepričan pa sem, da sta vernost in slovenstvo skoraj skoraj enaki vrednoti; če pa že ne enakovredni, pa vsaj povezani. Kdor bo na Avstrijskem ostal veren, bo ostal tudi Slovenec, ali pa bo hkrati oboje

zafrčkal. Teško si namreč mislim, da bi kdo zatajil mater in ne bi hkrati tudi zatajil Boga. Tiste močne silnice, tisti temeljni stebri življenja, kakor so mati, oče, otroci, domovina, vera, so kakor na mizo pokonci postavljene domine: samo eno prekucneš in že se začnejo podirati vse in se podrejo vse. Modrost pač je ali pa je ni; ljubezen ne more biti le polovična; zdravje je ali pa ga ni; poštenje ne more biti le polovično; srednje poti v največjih vrednotah ni.

Zato je za vas, ki vas je iz domovine "s trebuhom za kruhom" pot pripeljala na Dunaj, odločilnega pomena, da v vsakem pogledu vkup držite, ker se boste sicer porazgubili tako glede svojega slovenstva kakor glede svoje slovenske vernosti.

KONEC

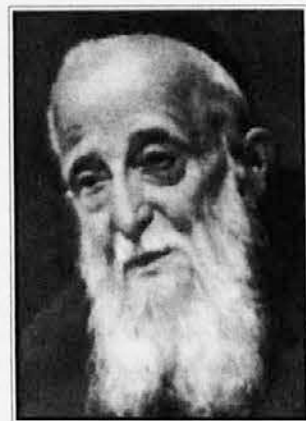
SVETNIK TEDNA

12. MAJA

SILVESTER ČUK

LEOPOLD MANDIČ, REDOVNIK

"Sveti Leopold je bil za vse, ki so ga poznali, samo ubog redovnik, majhen in bolehen... Če bi ga hoteli označiti z eno samo besedo, potem bi ga imenovali »spovednik«; znal je samo »spovedovati«. In prav v tem je njegova veličina," je dejal papež Janez Pavel II. v svojem nagovoru med slovesnostjo razglasitve hrvaškega kapucina blaženega Leopolda Mandiča za svetnika 16. oktobra 1983 na Trgu sv. Petra v Rimu, ko je orisal lik tega služabnika božjega usmiljenja.

Njegov god obhajamo na njegov rojstni dan. Rodil se je namreč 12. maja 1866 v Hercegovnem v črnogorskem Primorju kot dvanajsti, najmlajši otrok hrvaških zakoncev Petra Mandiča in Dragice Carević. Pri krstu so mu dali ime Bogdan. Starši so mu posredovali bogat zaklad vere. Doma je ostal do svojega šestnajstega leta. Začutil je živo željo, da postane misijonar in delavec za edinost med verojčimi. To željo je hotel uresničiti v kapucinskem redu. Jeseni 1882 je prišel v kapucinsko semenišče v Vidmu, kjer je ostal dve leti. Maja 1884 je dobil redovniško obleko in redovniško ime Leopold. Po letu noviciata je šel v Padovo študirat filozofijo, nato pa v Benetke teologijo. V duhovnika je bil posvečen 20. septembra 1890 v Benetkah.

Predstojnike je prosil, naj ga pošljejo kot misijonarja na slovanski Vzhod, vendar zaradi njegovega rahlega zdravlja in govorne napake njegove prošnje niso uslišali. Njegovo "misijonsko" delo je bilo spovedovanje. Kot spovednik je ostal v Benetkah sedem let, potem je bil tri leta predstojnik kapucinskega samostana v Zadru. Od tam je bil poklican za spovednika v Bassano del Grappa, zatem se je spet približal svojemu ljubljenu Vzhodu: od 6.4.1905 do 9.9.1906 je bil namreč samostanski vikar v Kopru; njegovo glavno opravilo je bilo tudi tukaj spovedovanje. Kdor se je pri njem spovedal, ga ni mogel več pozabiti. Iz Kopra je p. Leopold odšel za spovednika v samostan Thiene pri Vicenzi, oktobra 1909 pa je prišel za spovednika v kapucinski samostan Sv. Križa v Padovi in tam je (z manjšimi presledki) ostal 33 let - vse do svoje smrti.

V izvrševanju spovedniške službe je dosegel junaško stopnjo popolnosti - svetost. Njegov Vzhod je postala majhna spovedna soba, ki je ohranjena in se v njej spoštljivo ustavlja romarji. Leta 1940 je p. Leopold napovedal, da bo ob bombnem napadu na Padovo porušena tudi kapucinska cerkev in del samostana. "Ta celica pa ne bo poškodovana: tukaj je Gospod Bog izkazal toliko usmiljenja dušam, zato mora ostati kot spomenik njegove dobrote". Patrova napoved se je uresničila 14.5.1944. V tej sobici je spovedoval vsak dan, poleti in pozimi, po deset do dvanajst ur. Zgodaj zjutraj je maševal, potem pa odhitel v svojo spovedno sobico, pred katero je že čakala dolga vrsta ljudi vseh stanov in starosti. Pazljivo jih je poslušal, včasih je kar sam namesto njih povedal, kaj jih teži. Vedno je našel pravo besedo, ki je bila čisto kratka, a ja zadelo v živo.

P. Leopold je bil vse življenje bolehen, vendar je učakal kar lepo starost - 76 let. Zadnja leta se mu je zdravje močno poslabšalo. Marca 1942 so z rentgenskim slikanjem odkrili raka na požiralniku. Vedno bolj se je bližal dan, ko bo Bog svojega zvestega služabnika poklical k sebi. To se je zgodilo 30.7.1942. Hotel je še maševati, pa se je pred oltarjem nezavesten zgrudil. Odnegli so ga v bolniško sobo, kjer je prišel k sebi. S pojemajočim glasom je ponavljal molitev "Pozdravljena, Kraljica" in izdihnil. Njegovo nestrojneno telo počiva v kapeli kapucinske cerkve v Padovi. Pavel VI. ga je l. 1976 razglasil za blaženega, Janez Pavel II. pa l. 1983 za svetnika in zavetnika spovednikov.

Popotniška oddaja Naš mali svet o Egiptu: 14. maja ob 17.15 boste v oddaji lahko slišali o pomembnih Slovencih v Egiptu: Vipavec diplomat Lavrin (ki je prinesel miramarsko sfigo) in Goričan arh. Lanščak (ki je gradil palače v Egiptu, pri nas pa le vilo na Rafutu pri Gorici). Radio Ognjišče lahko poslušate na Ukvi frekvencah 107,5 - Sveta gora (Goriška in Furlanija) in 91,2 - Tinjan (Trst).

Svetopisemskih "40" in štiridesetdanski post (5)

OTMAR ČRNILOGAR

OBČESTVO

Umikanje in osamljenost in samotarstvo je samomorilsko, tako v telesnem kakor v duhovnem in krščanskem pomenu - in tudi v narodnostnem. Osamelost z nobene strani ni modra, ne z osebne ne z verske ne z narodne. Osamljenost je samomorilska.

Res je puščavnik Pavel, doma iz Teb v zgornjem Egiptu v času Decijevega preganjanja kristjanov, ki je bilo v 300 letih eno najbolj krutih v tistih nekaj letih pred in po 250. preganjanju ušel tako, da je pobegnil v puščavo vzhod-

no od Nila. Tam je v neki votlini samotaril tudi potem, ko je preganjanje prenehalo. Toda Pavlov samotarski vzorec ni pognal korenin. Komaj par desetletij zatem je v puščavo šel tudi sv. Pahomij, ki pa je koj zaslutil, da je samota-osamljenost puščavnikom nevarna. Zato je sv. Pahomij začel krog sebe zbirati raztresene samotarje in zasnoval prve "samostane", ustanove, v katerih je skupaj živelo po več pobožnih mož; ne več po jamah in kočah, marveč skupaj pod isto streho.

Zamisel o skupnem bivanju pa je Pahomij našel v evangeliju. Navajam: "Ko je

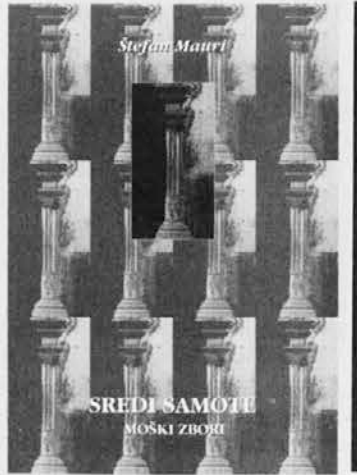

ZBOROVSKA ZBIRKA STEFANA MAURIJA

Pred časom so izšle v Gorici tri nove glasbene edicije, ki obsegajo skladbe za pevske zборе, in sicer mešane, moške in ženske. Avtor skladb je znani glasbenik Štefan Mauri iz Avč nad Kanalom.

Prva zbirka je izšla v Gorici z naslovom *Mimo nas plove čas* in jo je izdala Zveza slovenske katoliške prosvete. Drugi dve pa nosita kot kraj izdaje skladatelj rojstni kraj Avče. Pesmi za moške zборе imajo naslov *Sredi samote*, za ženske zборе pa *Tiha so polja*. Obe ti zbirki je izdala Zveza pevskih zborov Primorske. Vse te zelo lično opremljene zborovske zbirke je tiskala goriška tiskarna Grafica. Zbirke je notografiral Janko Harej, likovno opremil pa Pavel Medvešček.

Ne bomo tu podrobno obravnavali posameznih zbirk, ki bi sicer to zaslužile. Spremno besedo oz. uvod so napisali Tatjana Gregorič, Jožek Štucin in znani slovenski skladatelj Uroš Krek. Vse te tri Maurijeve zbirke so objavljajo kot njegove nove izdaje po izidu njegovih samospelov, prve na tekste Ljubke Šorli, druga pa na pretežno Gradnikovo poezijo in še nekaj drugih avtorjev (med temi Balantič). Maurija poznamo kot zelo zavzetega glasbenika, ki sledi vsemu muzikalnemu dogajanju in snovanju tako v Sloveniji kot v našem prostoru. Njegova prisotnost na glasbenih prireditvah, koncertih in zborovskih

revijah in tekmovanjih je zelo konstantna. Veliko zborov z obeh strani meje izvaja njegove skladbe, vokalni solisti tudi pojejo njegove zahtevne samospelve. Lansko leto je Slovenski komorni zbor RTV izvajal v Novi Gorici zahtevno in zanimivo Maurijevo slovensko mašo za mešani zbor in orgle.

Naj ta kratki zapis (kateremu bodo gotovo sledili še drugi ob jesenski predstavitvi) zaključimo z besedami Uroša Kreka, ki jih je zbirkam na pot zapisal: "V letih izredne rasti slovenskih zborovskih uspehov predstavlja primorski rojak Štefan Mauri svojo zborovsko bero, urejeno po zasedbah za moške, ženske in mešane zборе. Nekaterim skladbam je dodana instrumentalna spremljava, nekaj pa jih je objavljenih celo v več variantah. V zbirko je vključil tudi skladbe izpred dvajsetih let, ki jih odlikuje preprost glasbeni slog, kar kaže na sposobnost spontanega navdiha... Kot mnogim slovenskim skladateljem je tudi Mauriju najbližji Srečko Kosovel, širši javnosti pa predstavlja tudi manj znana imena, za katerimi je slutiti avtorjevo sodoživljanje s poezijo... Iz vseh tridesetih pesmi v zbirkah za ženske, moške in mešane zборе je čutiti osnovno naravnost na topel, pristen odnos do zemlje, ki jo opeva."

Maurijeve zborovske zbirke pomenijo vsekakor lep in nov doprinos v slovensko, posebno pa primorsko glasbeno ustvarjalnost.

AB

PESTRA DVOJNA ŠTEVILKA MLADIKE

V Trstu je izšla nova, dvojna številka revije Mladika. Namesto uvodnika je objavljen *Velikonočni sonet* žal prezgodaj umrlega tržaškega duhovnika in pesnika Alberta Miklavca. Sledi objava novele Andreja Arka z naslovom *Tovor*, ki je prejela prvo nagrado na literarnem natečaju Mladike. Bruna Pertot nadaljuje z literarnim opisovanjem značilnih rastlin in zelišč: tokrat je na vrsti kavovec. Drago Štoka je za to številko prispeval zanimiv intervju z novim dekanom za slovenske vernike na Tržaškem dr. Zvonetom Štrubljem. Vredno si ga je prebrati, saj je v njem izraženih precej misli, ki so aktualne za slovenske kristjane na Tržaškem. Zatem je objavljen doslej neznan dokument, in sicer pismo, ki ga je leta 1933 podpisalo 360 duhovnikov lavantinske škofije in v katerem je prošnja na papeža Pija XI., naj prisloki na pomoč primorskim Slovincem, ki so trpeli pod italijansko fašistično strahovladno. Pismo je neznan begunec zakopal l. 1945, preden je zapustil Slovenijo. Po demokratizaciji se je vrnil v domovino, pismo je odkopal in ga odnesel s seboj v Toronto. Ivo Jevnikar je za rubriko *Iz arhivov in predalov* prispeval članek o slovenskih komandosih in zavezniških misijah med drugo svetovno vojno. Pri tem sta objavljena prispevka Jožeta Orla in britanskega časnikarja, ki živi v Trstu, Johna Earleja. S to številko Mladike se je tudi začela nova rubrika *V iskanju ljubezni*, za katero piše Bruna Ciani Štekar. Dalje je objavljen zapis o pokojnem islandskem pisatelju in esejistu Kiljanu Laxnessu (1902-98), Drago Štoka pa je prispeval članek o novem slovenskem kardinalu Alojziju Ambrožiču. Mladika objavlja tudi več literarnih in likovnih ocen. Bralec si lahko prebere pesmi Vladimir Kosa in Anke Petričević. Tudi v tej številki najdemo običajne Mladikine rubrike *Antena*, *Pod črto*, *Mogoče vas bo zanimalo zvedeti, da...* in rubriko *Čuk na Obelisku*.

Tudi tokrat je skupaj z Mladiko izšla mladinska priloga *Rast*. Med prispevki je treba omeniti uvodnik Andreja Maverja z naslovom *Vzbujanje pozornosti za vsako ceno* (obravnavana tema je znana CD-plošča skupine Strelnikoff), članek z naslovom *Nekaj besed o prvih ljubeznih in o zvestobi*, ki ga je Breda Susič napisala za rubriko *Prometejev ogenj*, in pesmi Raffaella Petronio.

IŽ

JEZIKOVNI KOTIČEK

NADA PERTOT

Gospa Berta, ki želi spoštljivo ravnati z jezikom in spada med tiste naše ljudi, ki jim je jezik svetinja, me je prosila za pojasnilo o rabi pridevnika **božji** ali **Božji**. V zvezi z rabo velikih in malih začetnic smo Slovenci izdelali pravo (nepotrebno) filozofijo, saj so dostikrat v rabo ene ali druge začetnice posegali različni vzroki, ki so daleč od pravopisnih.

Da nam ne bi kdo očital, da smo pod nemškim vplivom, smo drastično nehali pisati velike začetnice pri samostalnikih in začeli razlikovati lastna imena od občin. Ker si nismo bili na jasnem, katera so lastna imena, se je začela zmešnjava. Nadaljevalo se je tudi s samostalnikom **Bog**, ki ga je bilo treba pisati z malo začetnico. Naše pisanje je bilo odvisno od stopnje naše vernosti!! Prejšnje pravilo, po katerem je **naš Bog lastno ime**, različni **poganski bogovi** (Perun, Jupiter, Zevs...) pa **obča imena**, je dobilo povsem drugačno barvo. Takšno absurdno presojanje je privedlo še do mnogih drugih sprememb in dlakocepljenj. Imena praznikov so nam ukazali pisati z malo začetnico, češ da to niso lastna imena.

Drugi problem je nastal pri imenih s pridevnikom **sveti**. V Sloveniji so v krajevnih imenih **Sveti (Sv.)** kar črtali in tako hodijo na **Katarino, Urha, Primoža** in še kam. Za tiste, ki se pridevniku sveti ne izogibamo, pa

velja še to pravilo: **Pri krajevnih imenih pišemo Sv.** z veliko začetnico, pri imenih svetnikov pa z malo začetnico. Pri **Sv. Jakobu** je vsako leto slavje na čast **sv. Jakoba**. Prav tako smo pisali, da je pri **Sv. Duhu** podružniška cerkev, **sv. Duh** pa navdaja nekatero s spoznanjem. V Katekizmu katoliške Cerkve pa so uvedli pisanje **Sveti Duh** za tretjo božjo osebo. Isto pravilo velja tudi za Sveto Trojico. Po tem se ravnam tudi jaz, čeprav se mi zdi to pravilo nekoliko nedorečeno. Po istem kriteriju, da gre za enoto, bi lahko pisali tudi Sv. Katarina za ime svetnice, v nasprotju z imeni deklet. Hujše so težave s pridevnikom **božji**. V Katekizmu najdemo stalno navedenega **Božjega Sina**. Pisali bomo torej **Božji Sin** - Očetov Odposlanec - kot sinonima za **Jezusa**.

Po isti logiki bomo torej pisali **Mati Božja** - **Mati Brezmadežna** - **Božja Mati** - **Devica Najsvetejša** kot sinonime za **Marijo**. V Katekizmu pa dovoljujejo obliko **Božja** le, če stoji pridevnik kot stalni pridevek za samostalnikom (**Mati Božja**), v vseh drugih zvezah pa ostaja **božji**: božji evangelij, božje kraljestvo, božja Cerkev in božja Mati...

Če pa imamo pridevnik **božji** za izpeljanko iz samostalnika **Bog** (kot je razlagal eden izmed prevajalcev Sv. pisma), pa bi morali vendar vedno pisati **Božji**. Kaj bo obveljalo?

IZŠLA KNJIGA O LIBERALIZMU IN ETIKI

Založba Nova revija v Ljubljani je izdala knjigo dr. Antona Jamnika z naslovom *Liberalizem in vprašanje etike*. Delo obravnava liberalno družbeno teorijo z zgodovinskega in moralnega vidika. Pri tem izhaja predvsem iz teorije J. Rawlsa o pravu in družbenih moralnih vrednotah. Avtor postavlja pravilno nad dobro, ki je prepuščeno človekovi individualni izbiri. Slovenija ima sicer bogate teoretične

Begunka iz Pulja, 1947

v Sudetih pa v demokratičnem, parlamentarnem političnem sistemu.

Po že omenjeni jugoslovanski noti 7. 12. 1945 so bili pogrešani po osvoboditvi skoraj celotne Julijske krajine izključno bojevniki ali vojni zločinci. Naslanjajoč se na to trditev, pride Raoul Pupo v svoji knjigi do zaključka, da je teza o splošni krivdi umrlih politične narave. Prav tako nameravajo "očitna pretiravanja" o številu padlih Italijanov podpreti tezo, ki je odsev prejšnje, in katere neizpodbitnost je odvisna od velikih števil. To je teza "nacionalnega genocida", ki jo je med napadom na Bosno zamenjal izraz "etnično čiščenje".

Po propadu Sovjetske zveze in delitvi Čehoslovaške in Jugoslavije na

tradicije v zvezi s temi vprašanji, vendar se na tem področju pozna polstoletna komunistična zapora, kar se odraža tudi v sedanjih družbeni zavesti. Na pomanjkljivosti liberalne moralne teorije opozarja tudi postmoderna perspektiva, v kateri se izpostavlja pomen osebne odgovornosti biti za drugega, etika bližine in ljubezni ter personalizacija morale nasproti preračunljivosti, egoizmu, pragmatičnosti, čredništvu in vedno bolj razosebljeni moralni. Vsa ta vprašanja so za Slovenijo še toliko bolj aktualna, ker je zaradi prehoda iz bivšega političnega sistema slovenski družbeni prostor anemičen in zakonsko še neuren, zaradi česar je možnost zlorabe človeka toliko večja.

Nova knjiga o liberalizmu in vprašanju etike prihaja v javnost ob pravem času in bo zagotovo pritegnila širošo pozornost. Ob predstavitvi v Klubu Nove revije so o novem delu poleg avtorja govorili pisca spremene besede, Anton Stres in Janez Juhant, ter Lovre Šturm, urednik zbirke *Libra*, pri kateri je knjiga izšla.

M.

Primerjava med eksodusom iz Istre in tistim iz Sudetov po drugi svetovni vojni (9)

PETER MERKŮ

Pred vojno je bil politični sistem v Istri diktatorski, bil je fašističen. Po vojni je politični sistem še vedno diktatorski, kljub temu da so ozemlja pripadla drugi državi. Najdemo se v "ljudski oblasti", se pravi v komunistični diktaturi. Obstaja pa teoretična razlika: fašizem je propagiral zvišenost italskega naroda v primerjavi z nezgodovinskimi barbarskimi narodi in se je na vso moč trudil, da bi jih asimilirali ali pokončal.

Ljudska oblast pa je povzdigovala enakost med ljudstvi, ne samo v Jugoslaviji, temveč po vsem svetu, brez rasnih razlikovanj, po znani mar-

ksistični filozofiji. Čeprav določeni krogi tega nočejo slišati, je to stremenje odigralo v naših krajih, kjer so bili Slovani več kot 25 let izigravani, poniževani in preganjani, pomembno vlogo pri omiljenju maščevanj, v primerjavi s tem, kar se je zgodilo v Sudetih ob koncu vojne.

Na Čehoslovaškem ni prišlo do večjih sprememb v političnem pogledu, pred vojno in po njej. V obeh obdobjih je vladala parlamentarna demokracija. Iz tega sledi, da samo dejstvo, da ima kaka država parlamentarni, demokratičen politični sistem, še ni porok za pošteno obnašanje.

DVANAJSTA RAZLIKA: Eksodus v Istri poteka v totalitarnem režimu,

več republik, med katerimi sta tudi Češka in Slovenija, se je Nemčiji in Italiji zdela, da je dozorel čas, ko bi lahko kaj iztržili iz nastale situacije. Vendar v Nemčiji ni prišlo do zaostrovanja obtožb in zahtev, ki jih postavljajo že desetletja, medtem ko so se v Italiji obtožbe in zahteve tako povečale, da je ameriška diplomacija morala poseči vmes in pomiriti duhove.

To pravzaprav niti ne čudi, saj je od vseh slovanskih narodov v Evropi, kljub žrtvam in škodi, ki jih je utrpela med drugo svetovno vojno, edino Slovenija morala pustiti lastne manjšine na strani tistih, ki jih niso znali ali hoteli spoštovati. Slovenija je torej od vseh slovanskih držav edina, ki jo je mogoče izsiljevati, in tega orožja so se "omikane" evropske države rade vedno znova posluževale.

TRINAJSTA RAZLIKA: obzir in zdržanost evropskih držav do Češke, pritisk in celo izsiljevanje Slovenije.

DALJE

GORICA, 24. APRILA / POSVET SSO O MANJŠINI, ZAVESTI IN ODNOSIH Z MATICO

IDENTITETA IN MANJŠINA

PETER ČERNIC

To razmišljanje je le neke vrste poskus oz. serija osebnih odgovorov in mnenj, ki sem si jih izoblikoval v zadnjih dveh letih. Morda bodo ti odgovori v marsičem naivni in površni. Nisem izvedenec za socialno-kulturna vprašanja, sem le mlad človek, ki mu je usoda naše manjšine zelo pri srcu. V svojem razmišljanju se bom torej dotaknil le nekaterih problemov, vezanih na identiteto slovenske manjšine v Italiji. Vabim vas torej, da to kratko razmišljanje razumete kot neko mnenje oz. serijo vtisov mladega človeka, ki bo včasih, prav zaradi njegove mladosti in mladostniške težnje k radikalizaciji problemov, izvenela izzivalno in kritično. To, kar iskreno upam, pa je, da bo tudi moj doprinos lahko pomagal skupnemu razčiščenju pojmov.

IDENTITETA NARODNE SKUPNOSTI NI NESPREMENLJIVA, AMPAK JE NEKAJ ŽIVEGA

V uvodu bi rad povedal, da sem globoko prepričan, da identiteta neke narodne skupnosti (tu jo pojmujem kot vrsto vrednot in referenc, ki družijo neko skupino ljudi) ni nekaj nespremenljivega, ki je bila dana enkrat in ostane večna in nespremenjena skozi stoletja: identiteta neke skupnosti je nekaj živega, dinamičnega, je serija vrednot in referenc, ki interagirajo s časom in prostorom, v katerem ta skupnost živi, in torej dan za dnem prerašča dileme, ki jih zastavlja prostor in čas. Identiteto neke skupnosti torej oblikujemo oz. sooblikujemo vsi, ki se čutimo njeni pripadniki. Identiteta sama pa odraža kreativnost duha vseh ljudi, ki se v tej skupnosti prepoznajo, njihovo sposobnost torej, da sprejmejo danosti okolja, v katerem rastejo, sistem vrednot, ki jim je bil posredovan, kulturno tradicijo, ki so jo podedovali, in s tem osebnim in kulturnim bogatvom ustvarjajo kulturni prostor, ki je sposoben združevati ljudi v določenem zgodovinskem obdobju, ustvarjajo sintezo, ki dajejo posameznim članom in njihovim vsakodnevnim dilemam prepričljive odgovore. Da bom bolj jasen, bi navedel kar primer. Mislim, da nihče ne bo primerjal situacije zamejcev v Italiji pred sedemdesetimi leti z današnjo. Osnovne vrednote so nedvomno v glavnem iste, dejstvo je tudi, da so takrat govorili isti jezik, kot ga mi danes, a večina kulturnih referenc in načinov razumevanja teh vrednot se bistveno razlikuje od naših. Družbeni in zgodovinski položaj je bil namreč različen, poznavanje italijanščine je bilo skromno, srednja izobrazba različna od današnje, življenje doma tudi. Tedanji politični in kulturni voditelji so ustvarili sintezo in izoblikovali kulturni prostor, ki je bil tedaj aktualen; dobili so gesla, ki so ljudi združevala, izpostavili vrednote in zavzeli stališča, ki so učinkovito in ostro določala identiteto naše skupnosti. Logično pa je, da bi isti odgovori danes ne imeli nobenega uspeha. Da ne bi šli tako daleč nazaj v čas, se mi zdi umestno, da svoje razmišljanje omejim na dojetje manjšinske identitete po drugi svetovni vojni. Zabeležil bi štiri odgovore, ki v neki meri odražajo generacijske skoke, v drugi meri pa različne politične opredelitve. Da jih bolj plastično upodobim, bi se pri tem poslužil lanske uspešnice SSG, in sicer dela *Afrika ali na svoji zemlji*. V komediji nastopajo trije moški. Prvi je stari partizan, nono. Upal bi si trditi, da je identiteto njegove generacije močno določal boj za obstoj slovenskega naroda, kar je takrat združilo tu na Primorskem različno opredeljene ljudi. Ta generacija je torej izoblikovala sistem vrednot, ki je silil našo skupnost v aktiven odgovor na izzive časa, in je svojo identiteto izoblikovala na tej podlagi. Kopal sicer identificira te ljudi s figuro levičarske

FOTO BUMBACA

ga partizana, titovca, a pri tem bi rad spomnil tudi na vse tiste borbe za svobodo in demokracijo, ki bodisi s Titom bodisi z levico niso imeli veliko opravka. Iz te tradicije (ki je bila enotna) izhajata dva osnovna načina razumevanja lastne identitete; eden je vrednote antifasizma razumel kot boj za obstoj slovenskega naroda in boj za njegov demokratični razvoj, drugi pa je antifasizem razumel tudi kot boj za obstoj slovenskega naroda, a predvsem kot boj za boljši jutri, boj za egalitarno urejeno družbo, skratka boj za komunizem v sklopu jugoslovanstva.

DVA SISTEMA VREDNOTE-NJA IDENTITETE ZNOTRAJ MANJŠINE

Od tega trenutka dalje se mi zdi dokaj jasno, da znotraj manjšine nastaneta dva ločena sistema vrednotenja in zamišljanja naše identitete. Eden je koncept manjšinske identitete skušal osnovati na pojmih demokracije in slovenstva, drugi pa je manjšinsko identiteto res razumel kot slovensko, a v sklopu določenega družbenega reda, ki ni bil demokratičen in ki je slovenstvo razumel izključno v sklopu Titovega jugoslovanstva. To ločitev sem sam občutil že na osnovni šoli. Če je bilo namreč meni že od mladih nog jasno, da sem Slovenec, je marsikateremu sošolcu bilo prav tako jasno, da je Jugoslovian.

KLJUČNI PROBLEM POJMOVANJA IDENTITETE V POVOJNI ZGODOVINI

Tu se mi zdi, da se dotikam ključnega problema pojmovanja identitete manjšine v naši povojni zgodovini. Jasno je, da problem obravnavam s čisto teoretičnega zornega kota in skušam oceniti pristop vodilnih krogov do problematike identitete našega prostora. Tedanji politični krogi, ki so dejansko vodili politiko naše skupnosti, se niso hoteli ali pa se niso želeli ukvarjati s problemom narodnostne identitete manjšine, kar je sicer odgovarjalo tudi politični teoriji, ki so jo zastopali. Prav zaradi tega menim, da občutimo danes tako hudo krizo identitete.

MANJŠINA: SUBJEKT ALI PRIVESEK JUGOSLOVANSKE DRŽAVE?

Dokaz vsega tega je dejstvo, da niso isti politični in kulturni kadri pojmovali manjšine kot neodvisen subjekt, ampak kot neke vrste privesek jugoslovske države. Čeprav so na posameznih področjih dosegli marsikaj za manjšino, kar tudi pozitivno ocenjujem, niso izoblikovali učinkovite in originalne strategije na področju problematike identitete. Sami so enostavno kopirali in uvajali vzorce, ki jim jih je Jugoslavija priporočala. Zamejstvo so napolnili z neslovenskimi simboli, jugoslovske zastave, mi z rdečo zvezdo, z jugoslovskega kapitalom, z jugoslovskega idejami, manjšina pa ni bila ne politično ne kulturno ne ekonomsko samostojna. Vodilni krogi so si torej zamislili in oblikovali politično, gospodar-

sko in kulturno življenje kot neke vrste privesek sistema, ki ga je določala posebna družbeno-socialna ureditev. Avtonomija zamejstva, njegova politična, kulturna in ekonomska samostojnost ni bil cilj te politike, zato ni nič čudnega, da se je po padcu Jugoslavije naše gospodarstvo razsulo, da je kultura v krizi itd. Še huje pa je dejstvo, da isti ljudje niso bili sposobni pojmovati kot del manjšine tudi tiste realnosti, ki se z njihovim pojmovanjem oz. ureditvijo manjšine niso nikoli strinjali. To pa je po mojem mnenju onemogočalo katerikoli poskus izoblikovanja skupnih kulturnih referenc, skupnih vrednot, v katerih bi se vsi zamejci prepoznali. Če je bila identiteta prve generacije vezana na odpor fašizmu, ki ga je kasneje vsak po svoje razumel, je identiteta drugih nedvomno proujugoslovanstvo. To drugo generacijo predstavlja v Kopalovi igri oče, čigar sin (to je tretja generacija) je do narodnostne problematike dokaj brezbrizen in prav gotovo brez večjih vrednot v tem smislu.

Danes se torej znajdemo v dokaj kočljivem položaju. Na eni strani jasno prihaja na dan dediščina politike, ki narodne problematike ni znala ovrednotiti in išče danes novih poti, na drugi strani pa imamo dediče tistih, ki imajo globoko zakoreninjeno narodno identiteto, vezano na vrednote slovenstva, ki pa s težavo dobivajo odgovore na zahteve moderne časa in v svojem delovanju večkrat uporablja dokaj zastarele oprijeme.

ANALIZA NOVIH POTI NEKATERIH PREDSTAVNIKOV T.I. LEVICE: PROBLEM MULTIKULTURNOSTI

Svoje razmišljanje bi osredotočil na analizo novih poti, ki jih nekateri dediči levičarske tradicije izpostavljajo. Mislim predvsem na pojem multikulturalnosti kot sistem vrednot, ki bi združeval zamejce oz. ne samo zamejce, ampak celotno prebivalstvo na obmejnih območjih. Elaboracija koncepta se mi zdi dokaj šibka in v nekaterih postavkah formalno zgrešena. Pojem je sicer zelo fascinanten in bi lahko imel tudi svetlo bodočnost, če bi ga pravilno razumeli. Sam sem namreč zelo kritičen do oblike, v kateri nam je bila multikulturalnost predstavljena, saj jo avtorji razumejo kot vrednoto samo na sebi, neke vrste moralni imperativ bodisi za vsakega Slovenca v Italiji bodisi za njene institucije, ki naj bi se nujno

odprli večinskemu narodu (kot da bi tega sedaj že ne delali), sprejemali njegovo kulturo in skupaj z njim oblikovali neko tretjo stvarnost, neko vsesplošno vzdušje miru na našem območju, neke vrste novo družbo, nove pogoje, ki bi narodno realnost presegle. Taka razlaga me zelo spominja na proces kozmopolitizacije (verjetno bi kdo uporabil izraz *internacionalizem*), ki pa je propadla kot ideja, saj nujno izvotli pojem multikulturalnosti. Po spojitvi dveh stvarnosti v neko novo realnost ne bi mogli namreč govoriti več o multikulturalnosti, ampak le o enokulturalnosti zelo verjetno močnejše realnosti. Pojmovanje multikulturalnosti le kot problem odprtosti do različnega, kot ekskluzivno sporazumevanje z večinskimi partnerjem torej nima smisla, in to predvsem iz dveh razlogov. Prvič je tak pristop politično naiven (če ni slučajno funkcionalen koristim posameznikov), saj ne rešuje problemov identitete naše narodne skupnosti, pač pa v naši realnosti pomeni nujno prilagajanje lastne identitete večinski. Drugič pa je brezploden, saj produkt takega srečanja ni vzajemna obogatitev, ampak le obubožanje posameznika in obubožanje celotnega prostora. Multikulturalnost kot osebno vrednoto posameznika lahko razumem le v luči kulturne bogatitve posameznika, ki v stiku z drugačnimi spoznava in sprejema njihovo bogastvo, obogati torej in ovrednoti svojo kulturno specifičnost, ki pa ostane jasno določena. To pa ni za zamejsko stvarnost nobena novost.

MULTIKULTURNOST: KDAJ IN KJE JE NASTALA

Ne glede na to bi rad opozoril, da se pojem multikulturalnosti izoblikuje iz čisto različnih potreb. Pojem nastane, če se ne motim, v Angliji kot formula, ki bi omogočala dialog in sobivanje različnih religioznih skupnosti, toda vso svojo moč dobi v šestdesetih letih v ZDA. To je obdobje velikih bojev za civilne pravice črncev kot tudi vseh drugih narodnih skupnosti, ki sestavljajo družbeno tkivo ZDA. Pojem se skratka izoblikuje kot odgovor na krizo državnega sistema, osnovanega na t.i. *melting potu*, topitvi raznih narodov in kultur v velikem kotlu, kjer naj bi nastal nov narod, in sicer ameriški. Multikulturalnost obravnavajo tam kot striktno političen problem, dolžnost države, da zajamči identiteto posameznih narodnih skupnosti in jim nudi enake možnosti razvoja. Ta proces je v nekaterih zveznih državah prišel že tako daleč, da so npr. za bodoče univerzitetne študente literature uvedli obvezno poznavanje literarnih del tudi nekaterih manjših indijanskih skupnosti ne glede na njihovo literarno vrednost. Podobnosti bi lahko našli v problemih, vezanih na poučevanje zgodovine, kar je privedlo ZDA, da so radikalno spremenile svoje šolske programe in pristop do poučevanja zgodovine.

MULTIKULTURNOST: POLITIČNO VPRAŠANJE

Multikulturalnost moramo torej najprej razumeti kot političen problem. Bitka za uveljavitev multikulturalnosti pa mora potekati v ustanovah oblasti, kot so razna ministrstva (npr. šolstvo, kultura itd.) in pa parlament.

Kdo si bo morda mislil, da je v tej luči boj za multikulturalnost neke vrste boj za separatizem in da s trmasti ohranjanjem drugačnosti onemogoča mirovno sobivanje različnih. Sam si upam trditi, da je prav obratno. Multikulturalnost je dosledno uveljavljanje pravice do enakopravnosti in enakih možnosti razvoja raznih kulturnih skupnosti v določeni državi. Vse skupnosti se namreč pokoravajo istemu zakonu, a znotraj tega zakona dosledno uveljavljajo svojo pravico do življenja. Zdi se mi torej pomembno, da bi tudi mi začeli pojmovati ta pojem v tej obliki, in sicer multikulturalnost kot uveljavljanje

bolj demokratičnega političnega sistema, ki jamči poleg enakopravnosti posameznikov tudi enakopravnost posameznih kultur, ki ta politični sistem sestavljajo, skratka kot pojem, ki v naših razmerah pomeni obogatitev s širšo etično razsežnostjo, petdesetletni boj za uveljavljanje "naših" pravic. Pokazali bi dejansko na zastarelost in neaktualnost koncepta države, ki temelji na pravilu *en jezik, en narod, ena država*. Pri tem pa bi dodal, da smo mi na tem področju, kolikor to občutimo na lastni koži, v prednosti pred drugimi, saj dobro in od blizu poznamo težave sobivanja v različnosti in težave v jamčenju istih možnosti. Tu vidim ogromno in zelo plodno možnost razvoja naše skupnosti, ki bi po osemdesetih letih, ko je v dvajsetih letih med prvimi v Evropi jasno pokazala na notranja protislovja fašističnega upravljanja države, ponovno zadela v živo problematike, ki nas sicer od blizu zanima, a ima prav gotovo evropske, če ne globalne dimenzije. V tej zvezi in pod temi pogoji bi si upal trditi, da lahko postane multikulturalnost vrednota za celotno manjšinsko skupnost, saj bi v moderni luči vodila mlade k spoznavanju lastnih korenin, k ponovnemu iskanju identitete, ki jo mladi v moderni družbi vse bolj iščejo. Skratka: povezovala bi tradicijo s sedanjo stvarnostjo in jo hkrati plodno bogatila.

POTREBNI UKREPI: VZGOJA MLADIH IN ENOTEN POLITIČNI NASTOP

Da pa lahko uberemo tako pot, mora biti jasno, da moramo na vse možne načine omogočiti in olajšati celotnemu manjšinskemu telesu (ki ni razdeljeno samo politično, ampak tudi zemljepisno) spoznavanje naše kulturne bogastva, naše skupne zgodovine, ki jo danes le redkokdo pozna. Zato bi ob sklepu razmišljanja navedel vsaj dve širši področji, na katerih bi morali delati: prvo je vzgoja mladih, drugo pa je resen in enoten političen nastop. Ti dve področji bi le na kratko razčlenil po točkah:

- Iskati politično enotnost, tako da v naši skupnosti lahko izvolimo organe, ki res predstavljajo našo realnost.

- Ovrednotiti bi bilo treba skupne simbole, ki jih je že itak tako malo (npr. Bazoviška gmajna, Prešernov dan ipd.) in pa ustvariti nove. Zakaj zamejci nimamo praporja, v katerem bi se vsi prepoznali? Tu ne gre za prapor sam na sebi, ampak za dejstvo, da ta odraža nekaj, kar je skupnega vsem nam (ki, ponavljam, smo politično in tudi zemljepisno razdeljeni).

- Poznati našo povojno zgodovino, saj danes le redkokdo med mladimi sploh ve, katere so temeljne listine za našo manjšino, kdaj so nastale, kako je potekalo politično, kulturno, ekonomsko življenje v naši skupnosti po drugi svetovni vojni itd. Upam si celo trditi, da večina zamejcev ne pozna temeljnih zahtev zakona o globalni zaščiti in iz katerih motivacij te izhajajo. Prav zaradi tega bi povabil predvsem šolnike in profesorje zgodovine, naj v sklopu didaktične avtonomije, ko obravnavajo naše stoletje, vključijo v svoje programe našo povojno zgodovino.

- Predstaviti dijakom sliko slovenske kulture, ki ni ekskluzivno vezana na literaturo. Mislim, da obstaja potreba po poznavanju širšega slovenskega prostora, ki bi moral postati del zamejskih šolskih programov. Nihče namreč ničesar ne ve o slovenski umetnosti, filozofiji, znanosti, da ne govorimo o upravnem, bančnem sistemu ipd.

- Preseči pojem identitete le kot jezikovne različnosti: sem Slovenec, ker govorim slovensko. Gotovo je jezik eden izmed osrednjih elementov, ki določajo identiteto, a kljub temu ni vse. Ščititi jezik, ne da bi poznali kulturo, ki jo ta jezik izraža in ki je njen sad, nima veliko smisla.

KRAŠKA GORSKA SKUPNOST

DOBERDOBSKI ŽUPAN LAVRENČIČ NOVI PRESEDNIK

V torek, 28. aprila, se je v Sesljanu sestal glavni zbor Kraške gorske skupnosti (KGS) in s široko večino 35 glasov od 41 članov izvolil za novega predsednika doberdobskega župana dr. Maria Lavrenčiča (Levi demokrati), ki je prevzel mesto Iva Širca.

Do izvolitve Lavrenčiča je prišlo po političnem sporazumu med Levimi demokrati, Slovensko skupnostjo, Stranko komunistične prenovne, Ljudsko stranko in naravovarstveniki. Izvoljen je bil tudi nov upravni odbor, ki ga sestavljajo Andrej Berdon (na sliki levo) in Viktor Tance (na sliki desno) iz vrst Slovenske skupnosti, leva demokrata Alenka Obad in Igor Petejan, komunistična Nadja Hrovat in Igor Canciani, Silvana Moro iz vrst Ljudske stranke ter Graziano Benedetti od Zelenih.

Slovenska skupnost nam je v tej zvezi poslala tiskovno sporočilo, v katerem ugotavlja, da "izvolitev novega vodstva v Kraški gorski skupnosti sloni na političnem dogovoru strank, ki sestavljajo večino v skupščini, med katerimi je tudi SSK z odbornikoma Andrejem Berdom in Viktorjem Tancetom. Doseženi politični sporazum jamči stabilnost tega upravnega telesa, ki naj bi v kratkem prevzelo pomembne pristojnosti. V prvi vrsti je treba tu omeniti upravo Kraškega parka: KGS je nedvomno bližnja prebivalcem kraškega območja, saj deluje na teritoriju. Morebitni organi z imenovanimi funkcionarji ali strokovnjaki raznih institucij bi delovali odtujeno in bi najbrž ustvarili v tukajšnjem življu občutek nelagodnosti. KGS pa ima videz in značilnosti domače uprave in tako se mora tudi predstaviti med ljudmi. Ob tem pa želi Slovenska skupnost poudariti, da bo morala KGS v čim večji meri upoštevati dejavnike civilne družbe, ki so neposreden odraz delovanja kraškega prebivalstva, predvsem odbore vaških srenj, jusarske odbore, združenje lastnikov, združenje kraških vasi itd. Gre za pestro in živahno stvarnost, ki ji zavzeto sledi veliko število ljudi po Krašu. Druga pomembna točka programa, na katerem sloni sedanja večina, je izvajanje deželnega zakona 16/92. Glede tega vprašanja meni SSK, da je sedanji nivo prispevkov prenizek in dejansko onemogoča uresničitev načrtov, ki

OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA RAZISKOVALNEGA INŠTITUTA

Z OKREPLJENIMI KADRI OPTIMISTIČNO NOVIM IZZIVOM NAPROTI

ERIK DOLHAR

V torek, 28. aprila, je v dvorani Zadrugne kraške banke na Opčinah potekal 20. redni občni zbor Slovenskega raziskovalnega inštituta.

Ob skromni udeležbi članov je zborovanje vodil predsednik prof. Aljoša Volčič, ki je takoj predal besedo ravnatelju, prof. Emidiju Susiču. Prisotni so se z enominutnim molkom najprej poklonili spominu gonilne sile SLORI-ja prof. Darka Bratine. Susič je poudaril, da "se nahajamo v času, ki terja od Slovencev, ki živijo v Italiji, temeljit razmislek in trezno preusmeritev prizadevanj na vseh osnovnih področjih družbene dejavnosti manjšinske skupnosti." Zato se je treba odzvati na spremembe, bodočim izzivom pa se ne more izogniti nobena izmed ustanov slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Ravnatelj se je spomnil, kako se je na začetku devetdesetih let SLORI, skupaj z drugimi pomembnimi slovenskimi ustanovami in organizacijami, znašel v vrtincu hudih finančnih težav. Na podlagi sanacijskega načrta se je vse do danes nadaljevalo prilagajanje strogim finančnim okvirov, v katerih je moral Inštitut delovati. Opis splošnega finančnega stanja je poročevalec zaključil z upanjem, "da se je zaustavil odtok sposobnih in strokovno podkovanih raziskovalcev ter drugih sodelavcev in da se bo ponovno začel dotok mlajših sil".

FOTO KROMA

Med poglavitnimi cilji, ki si jih postavlja SLORI, je vsekakovor okrepitev kadrov. Da lahko zre z upanjem v prihodnost, potrjujejo rezultati natečaja, ki ga je Inštitut že trikrat razpisal za diplomske naloge med slovenskimi zamejskimi študenti: odziv je bil nadvse razveseljiv in tako bo Slori lahko pritegnil h konkretnemu sodelovanju mlajše raziskovalne moči.

Najhujši problemi, ki trenutno tarejo Inštitut, se lahko rešijo na notranji, institucionalni in na zunanji ravni. Na notranji ravni gre za kadrovske ojačanje, reorganizacijo raziskovalne dejavnosti ter funkcionalno povezovanje s sorodnimi ustanovami, predvsem Narodno in študijsko knjižnico, ki bi omogočalo učinkovitejšo uporabo dodeljenih sredstev ob ohranjanju popolne avtonomije raziskovalne dejavnosti. Med najvažnejšimi problemi, katerih rešitev je možna z doprinosom zunanjih dejavnikov, pa gre omeniti predvsem prostorsko stisko tržaškega sedeža, ki zelo omejuje raziskovalno delovanje Inštituta, in dodatni finančni prispevek za režijske potrebe.

Kljub vsem problemom se je delovanje SLORI-ja nadaljevalo brez hujših pretresov z dokajšnjim uspehom. Sodelavci so nadaljevali svoje

večletne naloge, ki zadevajo javno rabo slovenskega jezika, primerjalno analizo etnične identitete, prekomejne odnose na tržaško-istrskem območju, metode raziskovanja in probleme integracije urbanih regij Gorice in Nove Gorice, mrežo in strukture slovenskih šol v Italiji ter slovenskega ledinska imena na Goriškem z izdelavo zemljevida.

Začele so se in v nekaterih primerih zaključile: empirična raziskava z anketiranjem diplomirancev višjih srednjih šol v Benečiji, zbiranje dokumentacije o ledinskih imenih in empirična raziskava o uporabi slovenskega jezika v Kanalski dolini ter zbiranje dokumentacije o vaških srenjah na Tržaškem.

V minulem letu je goriški sedež Slori-ja poskrbel za šest publikacij: A. Rupel: *Uspešnost v športu in šoli*, A. Rupel in E. Susič: *Anketiranje dijakov in učnega osebja na goriških šolah*, D. Sedmak: *Podoba našega otroka v Benečiji*, D. Sedmak: *Podoba našega otroka v Argentini*, M. Ozbič: *La lingua degli atti - L'uso delle lingue minoritarie e straniere nel procedimento penale* in D. Jarc: *Patrimonio culturale del Carso goriziano* - Kulturna dediščina goriškega Krasa.

Okvirni program delovanja Inštituta za letos predvi-

deva nadaljevanje osnovnih večletnih raziskav. Pripravlja se izid nekaterih publikacij, med katerimi sta doktorska disertacija Pavla Strajna in *Tiha asimilacija* D. Sedmaka in E. Susiča. Omenimo dalje diplomsko nalogo o Kraškem parku Nika Golemaca ter drugi del raziskave o mreži slovenskih nižjih in višjih srednjih šol v Italiji, ki jo bosta pripravila N. Bogatec in M. Bufon.

Letos si je Slori zadal tudi nalogo, da sam ali kot soorganizator pripravi vrsto predstavitev publikacij in dva širša posveta: prvi je nosil naslov *1. srečanje manjšinskih dnevnikov v manjšinskih jezikih Evropske unije* in se je pred kratkim zaključil z velikim uspehom in odmevnostjo, pri čemer je ravnatelj Susič posebno pohvalil delo Alda Rupla in Vide Valenčič. Drugi posvet bo jeseni in bo posvečen liku Darka Bratine.

Obračun in predračun je podal Sergij Lipovec, poročilo nadzornega odbora pa Karlo Brescian. V diskusiji so prišla na dan še nekatera pojasnila glede stroškov SLORI-ja, s posebnim poudarkom na še ne dodeljeni prispevek krovnih organizacij za sedeža Slori-ja v Čedadu in Kanalski dolini, ki naj bi prišel, ko bo jasna višina podpore iz Ljubljane.

V novem glavnem odboru so Aljoša Volčič, Marino Kokorovec, Aldo Rupel, Mitja Race, Viljem Černo, Sergij Lipovec, Peter Močnik, Vladimir Vremec in Bojan Brezigar. Znanstveni svet sestavljajo Inka Strukelj, Emidij Susič, Milko Bufon, Vladimir Klemenčič in Danilo Sedmak, v nadzornem odboru pa so redna člana Karlo Brescian in Rudi Bartaloth ter namestnika Mirko Primožič in Marko Oblak.

Ob koncu je dr. Vladimir Vremec predstavil še Tržačanko Eriko Buzečan in Benečanko Sandro Borghese, najrajnki razpisa za diplomsko dela, ki so vezana na področja, s katerimi se Slori ukvarja. Buzečanova je obdelala vprašanje tujih naložb v Sloveniji, Borghesejeva pa vse aspekte dvojezičnega šolskega centra v Spletu.

NABREŽINA

ŽIVLJENJSKI JUBILEJ FRANJOTA GRUDNA

V nedeljo, 3. t.m., je v krogu svojih dragih praznoval 90-letnico Franjo Gruden - Stupčev. Kot mlad fant se je po osemletki v domači vasi vpisal na tehnično šolo v Trstu in postal tehnični risar. Zaposlitev je dobil v nabrežinskih kamnolomih, kjer so ga visoko cenili. Kot zaveden Slovenec, ki ni imel fašistične izkaznice, se je moral izseliti v Ljubljano, kjer se je zaposlil kot oblikovalec marmorja. Tam se je tudi poročil z Nabrežinko in se po končani vojni vrnil v domačo vas. Dobil je mesto uradnika v občinskem matičnem uradu, kjer je ostal do upokojitve.

S svojim vestnim delom si je pridobil velik ugled tudi izven občine, saj je zlasti v predvojnem in medvojnem času sodeloval s protifašističnimi organizacijami.

Čestitkam sorodnikov in znancev se pridružuje tudi uredništvo našega lista, ki mu kliče: še na mnoga zdrava in zadovoljna leta.

PREDSTAVITEV
KNJIGE V DSI

O ŠČEKOVU SOCIALNI IN POLITIČNI MISLI

V ponedeljek, 4. t.m., so v Peterlinovi dvorani Društva slovenskih izobražencev predstavili študijo sociologa Borisa Bandlja *Katoliška socialna politična misel Virgila Ščeka*. Študijo je s podporo Zadrugne kraške banke izdal Krozek za družbena vprašanja Virgil Šček iz Trsta skupaj s knjigo Egona Pelikana *Josip Vilfan v parlamentu*, obe publikaciji pa so že predstavili v časnikarskem krožku v Trstu 22. aprila letos. Na predstavitvi v Peterlinovi dvorani so spregovorili avtor Boris Bandelj, časnikar Marko Tavčar in urednik zbirke "belih pričnikov" krožka Šček Ivo Jevnikar, prisotne pa sta pozdravila tudi predsednika DSI Sergij Pahor in krožka Šček Rafko Dolhar.

Po uvodnih referatih se je med občinstvom razvila živahna razprava o Ščekovem liku in osebnosti, kar je potrdilo, da je le-ta bila zelo kompleksna in raznolika. K tej knjigi se bomo vsekakor še vrnil.

OBČINA DEVIN-NABREŽINA

ODBOR PROTI ODLAGALIŠČU VLOŽIL PODPISE ZA REFERENDUM

Kot smo že poročali, je v devinsko-nabrežinski občini tako rekoč spontano nastal Odbor proti odlagališču cementa, ki vsebuje azbest, v bližini šole v Križu.

Odbor je v občini zbral potrebne podpise za ljudsko glasovanje in jih predložil upravi župana Marina Vocijca. Ta je v intervjuju za Radio Trst A med drugim izjavil, da je vsekakor za odprtje odlagališča, češ da bi prineslo več koristi kot škode. Občina pa bi se mu odpovedala v primeru izglasovanja deželnega zakona, ki v 28. členu prepoveduje odla-

gališča, ki niso za vsaj 3 km oddaljena od vodnih virov (v tem primeru Brojca). To pa se pred iztekom mandata deželne vlade ni zgodilo. Občina bo tudi upoštevala izid morebitnega referenduma.

V odgovor občinski upravi je predstavnik Odbora Mario Kralj podčrtal, da so mnogi občani proti odlagališču predvsem iz "varnostnih" raz-

logov, ker še niso bile izdelane prave študije o škodljivosti azbestnih odpadkov. Poleg tega Kralj trdi, da je v tržaški pokrajini mnogo drugih velikih prostorov, ki so oddaljeni od naselij, ljudi in izvirov ter so zato nedvomno primernejši kot kraj v bližini šole, naselja in zdravilišča med Križem in Nabrežino.

Občinska uprava ima sedaj dva tedna časa, da preveri pravilnost vloženih podpisov z zahtevo po ljudskem glasovanju.

SPLET OBREDOV IN KULTURNIH PRIREDITEV

ZAČETEK ROMANJA FATIMSKÉ MARIJE PO NAŠIH ŽUPNIJAH

V nedeljo, 3. maja, se je na Opčinah pričelo romanje kipa fatimske Matere Božje po slovenskih župnijah na Tržaškem. Kip bo meseca maja obiskal vernike po vseh naših župnijah, slovesen zaključek pa bo 29. maja na Repentabru in ga bo vodil tržaški škof Evgen Ravignani.

Romanje fatimske Marije se je uradno začelo v nedeljo, 3. t.m., z mladinskim dnevom. Na predvečer je bila maša za slovenske in italijanske vernike, ki jo je vodil p. Egon Sendler, svetovno znani ikonograf iz Pariza. Ta je tudi spregovoril na poznejši otvoritvi razstave Silve Bogatec *Ikona Podoba Nevidnega* v župnijskem domu Andrej Zink. Po odprtju razstave je p. Sendler predaval v Finžgarjevem domu na temo *Ikona Matere Božje* (o predavanju poročamo na peti strani). V nedeljo se je mladinski dan začel z mladinsko mašo, pri kateri je sodeloval mladinski zbor *Hozana* iz Ljubljane. Po skupnem kosilu so se udeleženci zadržali v Marijanišču ob družabnih igrah in delu po skupinah, nato so si ogledali razstavo ikon v domu Zink in se srečali s Silvo Bogatec in p. Egonom Sendlerjem. V večernih urah pa je bilo v župnijski cerkvi množično obiskano srečanje *S pesmijo in molitvijo ob Mariji*, na katerem so sodelovali domači cerkveni zbor *Sv. Jernej*, mladinski zbor *Hozana*, mladinski zbor *Vesela pomlad*, udele-

ženci mladinskega dne, tercet *Ver laetum* in prvoobhajnanci. Do 24. ure je bila priložnost za zasebno molitev.

V ponedeljek, 4. t.m., je Marijin kip obiskal Ferluge (na sliki) in Bane, v torek je prišel v Trebče, od koder je naslednji dan šel v Dolino, danes pa bo iz Doline krenil v Domjo in Ricmanje. Po vseh župnijah so bile ob tej priložnosti maše, šmarnične pobožnosti, v vsaki cerkvi pa je bila tudi priložnost za zasebno molitev ob Mariji. V okviru romanja fatimske Matere Božje je bilo v sredo, 6. t.m., v Marijanišču v sodelovanju z Zvezo cerkvenih pevskih

zborov srečanje za organiste, zborovodje in cerkvene pevce. Vodil ga je prof. Ivan Florjanc, ki je prisotnim spregovoril o drži cerkvenega pevca pri liturgiji in še posebej pri petju Marijinih pesmi. Naučil jih je tudi priložnostno pesem, ki jo bodo prepevali ob romanju fatimske Matere Božje in na septembrskem Marijanskem shodu.

Naj še omenimo, da je v torek, 5. t.m., vedno v Finžgarjevem domu v Marijanišču, bilo predavanje sociologa Vinka Potočnika na temo *Mladi proti letu 2000*. O tem bomo poročali prihodnjič.

IZ

MESEČNA KONFERENCA V NABREŽINI

Mesečne konference v župnijski dvorani v Nabrežini so postale že prava tradicija in privabijo lepo število poslušalcev. Na povabilo neutrudnega nabrežinskega župnika Bogomila Breclja smo v sredo, 29. aprila, z zanimanjem sledili razmišljanju prof. Franka Žerjala, ki je govoril o *Važnosti in lepoti moralnih in narodnih vrednot pri zamejskih umetnikih*. Predavatelj je najprej opozoril na pomembnost, ki jo današnja družba daje likovnim sporočilom, pa tudi na zmedenost, ki vlada v likovni umetnosti. Nato je usmeril svojo pozornost v pojem lepote, ki je, kot je dejal predavatelj, umskega izvora. Njeno iskanje je iskanje najvišje lepote, to je Boga, saj je umetnik v ustvarjalnem procesu najbližji Bogu. Sklenil je s pregledom zamejske likovne ustvarjalnosti, posebno na področju cerkvene umetnosti. Sledil je pogovor z umetnikom Bogomilo Doljak in Andrejem Kosičem, ki sta osvetlila svoj način ustvarjanja in poudarila, kako je pomembno črpati motive iz korenin. Kosič je tudi ostro obsodil blatenje cerkvenih simbolov pod pretvezo umetnosti. Večer se je nadaljeval z družabnostjo in ob zvokih domačega ansambla *Kraški ovčarji*.

OBVESTILA

SLOVENSKO DOBRODELNO društvo sklicuje občni zbor danes, 7. maja t.l., ob 17. uri v prvem in ob 18. uri v drugem sklicanju na sedežu društva v ul. Mazzini 46 (1. nadstropje).

KULTURNO ZDRUŽENJE Mitteleuropa-delegacija Trst prireja danes, 7. maja, ob 18. uri v dvorani Nemškega dobrodelnega društva v ul. Coroneo 15 predavanje dr. Paola Petiziola na temo *Kaj pomeni danes biti Mittelevropejec*.

SLOVENSKO STALNO gledališče. Jaroslav Hašek - *Dobri vojak Švejk*. Režija Stanislav Moša. V petek, 8. t.m., ob 20.30 izven abonmaja; v ponedeljek, 11. t.m., ob 20. uri izven abonmaja; v torek, 12. t.m., ob 16. uri abonma red H; v sredo, 13. t.m., ob 16. uri abonma red G; v četrtek, 14. t.m., ob 16. uri abonma red I.

SPORED ROMANJA kipa fatimske Matere Božje po slovenskih župnijah. **Petek, 8. maja 1998:** RICMANJE: zasebna molitev. Jezero: sprejem ob 18. uri; zasebna molitev; sv. maša ob 19. uri; slovo. **BORŠT:** sprejem ob 20. uri; rožni venec: sv. maša ob 20.30. **Sobota, 9. maja:** BORŠT: zasebna molitev; slovo ob 9.45. **BOLJUNEC:** sprejem ob 10. uri; zasebna molitev; ob 19. uri maša; ob 20. uri litanije Matere Božje; govor: evharistični blagoslov; kip ostane v cerkvi. **Nedelja, 10. maja:** BOLJUNEC: zasebna molitev; slovo ob 8.30. Mačkolje: sprejem ob 9. uri; procesija do cerkve; sv. maša ob 9.30; zasebna molitev raznih skupin; ob 16. uri blagoslov; molitev skupin; sv. maša ob 24. uri; kip ostane v cerkvi. **Ponedeljek, 11. maja:** MAČKOLJE: zasebna molitev; blagoslov otrok; slovo ob 14.15. **KATINARA:** sprejem ob 15. uri; od 15. do 17. ure zasebna molitev; ob 17. uri šmarnice; ob 18. uri šmarnice za italijanske vernike; zasebna molitev; kip ostane v cerkvi. **Torek, 12. maja:** KATINARA: zasebna molitev; ob 17. uri šmarnice; ob 18. uri šmarnice za italijanske vernike; slovo ob 19. uri. **SV. BARBARA:** sprejem ob 20. uri; procesija do cerkve; zasebna molitev. **Sreda, 13. maja:** SV. BARBARA: sv. maša ob 9.30; zasebna molitev; slovo ob 15.15. **ŠKEDENJ:** sprejem ob 16. uri; ob 16.15 blagoslov otrok; ob 17.30 skupni rožni venec z italijanskimi verniki; ob 20.45 obnovitev vere, premišljevanje o Sv. Duhu, diapozitivi o Fatimi; ob 23. uri sv. maša, vodi g. Dominik Bizjak. **Četrtek, 14. maja:** ŠKEDENJ: slovo ob 9. uri. **SV. ANA:** sprejem ob 9.30; skupna sv. maša; rožni venec in zasebna molitev; slovo ob 14.30. **KOLONKOVEC:** sprejem ob 15. uri; sv. maša; zasebna molitev; kip ostane v cerkvi.

SLOVENSKO PASTORALNO središče v Trstu vabi vse vernike-Marijine častilce, da se v nedeljo, 10. maja, ob 16. uri v cerkvi sv. Jakoba udeležijo spokornega bogoslužja, ki ga bo vodil minorit p. Janez Šamperl kot pripravo na obisk ro-

marskega kipa fatimske Matere Božje. Na voljo bo več spovednikov od drugod.

PEVSKO DRUŠTVO Vesela pomlad vabi na *Praznik družine*, ki bo v dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah v nedeljo, 10. maja, s pričetkom ob 16. uri. Oblikovali ga bodo OPZ, DePZ in mešani pevski zbor staršev *Vesela pomlad* pod vodstvom Zdenke Križmančič in Franca Pohajača ter naša priljubljena čarodeja Vikj in Tanja. Priložnostno misel bo podala Maja Lapornik.

DRUŠTVO SLOVENSKIH izobražencev v Trstu vabi v ponedeljek, 11. maja, na pogovor *O sinodi na Slovenskem*, ki ga bo vodil dr. Ivan Štuhec. Pogovor bo v Peterlinovi dvorani, Donizettijeva 3, s pričetkom ob 20.30.

GLASBENAMATICA Trst - koncertna sezona 97/98. Kulturni dom v Trstu - V petek, 22. maja, ob 20.30: Massimo Gon - klavirski recital (Debussy, Ravel, Musorgski). Prodaja vstopnic eno uro pred koncertom pri blagajni KD.

VZPI - A.N.P.I. - Sekcija borcev s Padriči v sodelovanju z vaškimi organizacijami prireja svečanost ob 50-letnici postavitve spomenika padlim v NOB na Padričah, ki bo v soboto, 9. 5. 1998, ob 19.30 na trgu pred spominsko ploščo oz. vaško cerkvico.

DAROVI

ZA POTRESENE v Posočju: družina De Luisa-Žerjal 50.000 lir.

DAROVI ZA slovensko Karitas, zbrani ob potresu na Tolminskem na sedežu Slovenske prosvete v Trstu: prof. Nada Pertot 100.000 lir; Silvester Metlika 10.000 lir; Nadja in Ivo Jevnikar 100.000 lir; Neda in Martin Jevnikar 100.000 lir; N.N. 50.000 lir; Julka Štrancar 100.000 lir; M.P. 100.000 lir; N.N. 150.000 lir; SZSO-TS 150.000 lir.

ZA CERKEV v Nabrežini: Renzi 35.000; Pahor 35.000; Marangon 60.000; v spomin na ljubelega Ivota Fuks daruje družina 100.000; družina Brumat 30.000; Susj 50.000; Guido-Mirjam 20.000; N.N. 50.000; Bandelj Slavko 50.000; dr. I. Košir 500.000; Gruden-Peric 100.000; ment. bol. 60.000; Kakeš 200.000; Caharija 15.000; Rudeš 20.000; Fois 150.000; Kraški ovčarji 100.000; Terčič 500.000; Carneli 20.000; v spomin pok. Marije Kojnc daruje Iv. Rutar 150.000; Perna 100.000; Marangon Rudolf 170.000.

ZA CERKEV v Ricmanjih: M.B., Trst, 200.000; Vladimir Kuret, Trebče, v spomin na pokojno mater Pepco 100.000; Zdenka Lavrenčič, Ricmanje, v spomin na pokojne starše 35.000; družina Zlobec v spomin na pokojno mater Heleno ob 100-letnici rojstva 500.000.

ZA KAPELO p. Leopolda Mandiča v Domju: Anamarija Zlobec v zahvalo p. Leopoldu Mandiču 250.000.

SODELOVANJE PRI PROJEKTU "RAGAZZI IN AULA"

ŠE EN USPEH NAŠIH DIJAKOV

V petek, 15., in soboto, 16. t.m., bosta po dva dijaka Trgovskega tehničnega zavoda Žiga Zois iz Trsta in klasičnega liceja Primož Trubar iz Gorice šla v Rim, kjer bosta sodelovala na slavnostnem zasedanju v poslanski zbornici v okviru projekta *Ragazzi in aula* (Dečki v zbornici).

Zavod Žiga Zois se je namreč svojčas odločil, da sodeluje pri omenjenem projektu, ki je predvideval, da dijaki sami oblikujejo zakonski osnutek o najrazličnejših vprašanjih. Šolsko skrbništvo vsake italijanske pokrajine je zatem izbralo osnutek (ne več kot enega za vsako skrbništvo), ki je bil ocenjen za najboljšega, in ga poslalo v Rim. Na področjih, kjer so prisotne narodne manjšine, so poleg osnutka italijanske šole izbrali tudi osnutek slovenske, nemške, francoske in ladinske šole.

S slovenskih šol iz Trsta (in Gorice) sta romala v Rim dva osnutka, predsedstvo poslanske zbornice pa je izbralo osnutek dijakov zavoda Žiga Zois. Dijaki so pod mentorstvom prof. Mare Petaros izdelali osnutek, ki predvideva poenostavitev postopka za posvojitve mladoletnih oziroma otrok.

Tako bosta dva predstavnika zavoda Žiga Zois sku-

paj s prof. Maro Petaros 15. t.m. poletela v Rim. Sicer ne bosta sama, saj bosta tam tudi predstavnik klasičnega liceja Primož Trubar iz Gorice, ki ju bo spremljala ravnateljica prof. Nadja Marinčič. Izbrali so namreč tudi osnutek dijakov Trubarja, ki so ga izdelali pod mentorstvom prof. Neve Zaghet. Po prihodu v italijansko prestolnico bodo naši dijaki in njihovi spremljevalci imeli nekaj časa za ogled mesta, nato se bodo v večernih urah srečali z ostalimi predstavniki izbranih šol in njihovimi spremljevalci.

V soboto, 16. t.m., bodo dijaki sodelovali na slavnostni seji v dvorani poslanske zbornice v prisotnosti predsednika zbornice Luciana Violanteja. Na zasedanju bodo zaradi pomanjkanja časa predstavili šest izmed vseh izbranih osnutkov. Med temi ni osnutkov, ki so jih izdelali naši dijaki, le-ti pa nameravajo spregovoriti med raz-

pravo, in to v slovenščini. Po zasedanju bo slavnostno kosilo vseh nastopajočih, potem pa bo že isti dan vrnitev domov.

Dejstvo, da je predsedstvo poslanske zbornice izbralo osnutka dveh slovenskih šol, predstavlja še en uspeh naših dijakov in njihovih profesorjev. Uspešno sodelovanje pri projektu *Ragazzi in aula* lahko postavimo ob bok drugim uspehom, ki so jih dijaki, ki obiskujejo slovenske šole v Italiji, dosegli v zadnjih časih.

POLETNI PEVSKI TEDNI NA OPČINAH

V treh izmenah bodo meseca avgusta v Marijanišču na Opčinah *Poletni pevski tedni*, ki jih prireja pevsko društvo *Vesela pomlad* v sodelovanju z Zvezo cerkvenih pevskih zborov iz Trsta. Prvi teden od ponedeljka, 17., do 21. avgusta bo name.; en deklicam od 6. do 10. leta starosti, drugi teden od 24. do 28. avgusta dečkom od 6. do 12. leta in tretji teden od 31. avgusta do 4. septembra dekletom od 11. do 17. leta starosti.

Izkušeni glasbeni pedagogi bodo vodili pevske, a tudi instrumentalne ter plesno-gibalne dejavnosti. Vpisovanje je možno do 15. maja na sedežu *Vesela pomladi*, Narodna ulica 89 na Opčinah.

TK

KOT

Vljudno Vas vabimo
na otvoritev
spominske razstave

ALBERTA SIRKA

O slikarju bosta spregovorila Miroslav Košuta in Nives Marvin.

Sodeluje vokalna skupina *Musica noster amor*.

V sredo, 13. maja, ob 18.30 v Tržaški knjigarni.

RAZLASTITVE V ŠTANDREŽU SE NADALJUJEJO

Na njivah med vasmi Štandrež in Sovodnje se množijo zgradbe za industrijske in obrtne dejavnosti. Gre za načrt, ki ga je občinska uprava sprejela pred desetletjem in sedaj postaja realnost. Zadeva je postala v zadnjih dneh spet zelo aktualna, ker je občinska uprava sklenila, da razlasti tudi zemljišča, ki so prav za hišami na koncu ulice sv. Mihaela. Prebivalci tega področja so se zavzeli za to, da bi na tem področju uredili po-

SLOVENSKA SKUPNOST POZIVA K ZBIRANJU PODPISOV

Slovenska skupnost vabi vse prijatelje in somišljenike, naj v ponedeljek, 11. t.m., pridejo v Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici, kjer bodo strankini predstavniki zbirali podpise za predstavitev liste za občinske volitve. Slovenska skupnost bo zbirala podpise od 19. do 21. ure in svoje privržence opozarja, da je za predložitev liste potrebnih 250 podpisov.

vršino in da bi bolje izrabili ostala zemljišča, ki so deloma še neuporabljena. Rajonski svet iz Štandreža se je s svojim predsednikom Tabajem odločno zavzel za te zahteve in imel vrsto srečanj s pristojnim odbornikom.

Na občinski seji, ki je morala o tem odločiti, je prišlo do ostrih soočanj s slovenskimi predstavniki in z zastopnikom zelenih. Živahno so sodelovali na sejah tudi številni prebivalci Štandreža. Občinska uprava z županom na čelu pa je pokazala vso svojo zaprtost do teh problemov kot že pred časom, ko je šlo za razlastitve v zvezi s širitvijo tovarnega postajališča. Predlog so stranke večine sprejele z edino spremembo, da bodo nove zgradbe nekoliko bolj umaknili od hiš in da bodo vmes nasadili drevje.

Pri vsej zadevi z veseljem beležimo zavzetost prebivalcev Štandreža za lastna zemljišča in odločnost, da bodo nastopili tudi po sodni poti za uveljavljanje svojih pravic.

BS

"NAVADNI ČLOVEK JE TISTI, KI GRADI NAŠO PRIHODNOST"

Na Prazniku frtalje v Rupi je bila na prvi maj slavnostna govornica naša sodelavka Erika Jazbar. Zaradi zanimivega razmišljanja objavljamo nekaj odlomkov:

"...Naj se vrnem na začetne besede, na naš lepi vaški praznik; poudarjam besedo vaški, kajti ta bo prva tematika, ki se je nameravam lotiti.

Svoje besede in zahvalo namenjam predvsem vam, navadnim in vsakdanjim ljudem, tistim torej, ki se ne sprašujejo, ali je multikulturalnost resen pojem, farsa ali zadnji oblak dima, temveč večer za večerom in nedeljo za nedeljo delujejo v okviru naše družbe, gradijo vedno nove pobude, iščejo mlajše ljudi in nove moči, prirejajo srečanja in praznike med ljudmi in za ljudi. Navadni človek je tisti, ki gradi našo prihodnost, ki vzgaja našo mladino, ki žrtvuje svoj prosti čas - če lahko uporabljam tak močnejši izraz - in ga odtrga lastni družini, ker si želi, da bi njegov otrok ohranil korenine prednikov, pel lepe slovenske pesmi, gojil slovensko besedo, verjel v tiste vrednote, ki so ohranile naš narod v vseh teh stoletjih. Gre za tiste izluščene vrednote, ki so za vse sprejemljive in dejansko vsem skupne, vrednote, ki gradijo in ne razdirajo. Tak človek seveda ne bo nikoli sedel v parlamentarni komisiji, redkokdaj ga boste videli v prvih vrstah na naših prireditvah, ne bo gost pri omizju, ob katerem se filozofira o različnih pristopih do večkulturne realnosti, ker to realnost dejansko doživlja na svoji koži vsak dan in si ne postavlja vprašanj, temveč neutrudno dela in ohranja pri življenju našo

prosveto, tisto, ki dejansko jamči za življenje skupnosti.

Poleg tega pa naš vsakdanji človek plačuje naročnino za naše medije, posluša in gleda naše oddaje, prihaja na prireditve, kar pomeni, da s svojo prisotnostjo omogoča obstoj tega in onega kulturnega doma in ne nazadnje voli... Današnja politična stvarnost pa me silí, da spregovorim o drugem pomembnem vprašanju, ki bo na dnevnem redu čez mesec in pol. 14. junija nas čakajo deželne in občinske volitve oz. prenovitev desetih rajonskih svetov občine Gorica... Vsakdo izmed nas prisotnih mora izkoristiti svojo državljansko pravico, ki je tokrat postala moralna dolžnost. Avtonomna dežela FJK uživa svoj posebni statut zaradi prisotnosti slovenske manjšine na svojem teritoriju; kljub temu nam je zanjajama zastopstvo našega predstavnika v ta tako pomembni politični in institucionalni organ in nam je z novim volilnim zakonom onemogočila izvolitev slovenskega predstavnika avtonomno, na listi edine slovenske stranke... Bodimo torej politično in družbeno zreli in podprimo tiste ljudi, ki bodo pozorni, da se pri praznovanju obletnice prve omembe našega mesta ne bo slučajno pozabila prisotnost naše avtohtone narodnostne skupnosti...

V obdobju, ko polni blaženega upanja čakamo na prijazne besede in obraze, ki nam iz Rima trdijo, da je tokrat politična volja tista prava, tista, na katero čakamo že desetletja, si zaenkrat kar sami pomagajmo in izvolimo naše slovenske predstavnike..."

GANLJIVA IZVEDBA VENCA SPOMINČIC MOŽU NA GROB

IVA KORŠIČ

30. aprila je preteklo že pet let, odkar se je poslovila od zemeljskega življenja rahločutna, vsem draga pesnica Ljubka Šorli. Po dolgih letih hrepenenja se je pri Bogu spet združila z ljubljenim možem Lojzom Bratužem, ki mu je morilska roka črnosrajčnikov kruto pretrgala mlado, upov in načrtov polno življenje.

V spomin smo priklicali njen zadnji obisk travniške cerkve: s solzami v očeh smo jo še zadnjič pozdravljali, medtem ko so pevci na koru peli *Po zelenečih, tihih poljanah*, ki jo je na Ljubkino besedilo uglasbil Bogu, narodu in glasbi predani Lojze. Takrat smo čutili, da spremljamo na poslednjo pot ne samo priljubljeno pesnico, učiteljico in kulturno delavko, ampak predvsem mater, ženo, ki je prešla v simbol vseh slovenskih primorskih mater in žena, ki so trpele nepopisne muke v brezizhodnem obdobju črne strahovlade.

Za zmeraj nam bodo svetli vzorci njena globoka vdanost Bogu, klena življenjska pokončnost, kljubovalnost viharjem in velika ljubezen do slovenskega naroda. Take misli in čustva so nas prevzemale, ko smo v nedeljo popoldne, 3. maja, v goriški cerkvi sv. Ivana spremljali recital njenih verzov *Venec spominčic možu na grob*, ki ga je z globoko čutečim pridihom podajala igralka Sonja Mlejnik iz ljubiteljskega gledališča Teharje v režijski zamisli Petra

Simonitija. Organizatorja občutenega, neobičajnega dramskega srečanja sta bila Svetovni slovenski kongres in Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice.

Goriški recitatorski popoldan je bil že 19. ponovitev uspešne predstave, katere krstna izvedba je bila ob dnevu staršev, 19. marca 1993, v ka-

Levo: občinstvo pri sv. Ivanu. Zgoraj: kip pesnice Ljubke Šorli v Tolminu

pucinski cerkvi sv. Cecilije v Celju. *Venec spominčic možu na grob* je za tem poromal v razne bližnje cerkve, a tudi v Tolmin, Kanalsko dolino, Uke, Štandrež, v cerkev Vseh svetih na Žalah v Ljubljani, v cerkev sv. Ivana v Trstu (8. marca). Med drugimi so mu spoštljivo sledili tudi hrvaški poslušalci na Dan hrvaške državnosti v cerkvi sv. Ane v Križevcih. Ob peti obletnici smrti Ljubke Šorli so 1. maja v cerkvi sv. Jožefa v Celju priredili spominsko svečanost. Prav je, da se v Sloveniji spomnimo naših zamejskih osebnosti, saj nas sorojaki v matični domovini premalo poznajo.

Kljub temu da so recital predstavili pred časom v Štandrežu, so poslušalci napolnili goriško svetoivansko cerkev in z ganjenostjo sledili izvajanju Sonje Mlejnik, ki je znala s primernim poudarkom predstaviti pesničin *Sonetni venec*. Vanj je Šorlijeva zllila vse svoje najlepše in najbridkejšje življenjske trenutke in nam jih predala prečiščene, izkristalizirane. Poleg Sonje Mlejnik sta na prireditvi sodelovala še Silva Zeleznik, povezovalka sporeda, in Peter Simoniti, ki je povedal nekaj misli o težkem Ljubkinem križevem potu in zadnjih trpljenja polnih Lojzetovih dneh.

REDNI OBČNI ZBOR ZADRUŽNE KREDITNE BANKE V SOVODNJIH

V sredo, 29. aprila, je bil ob 20. uri v Kulturnem domu v Sovodnjah ob Soči redni občni zbor krajevne Zadrúžne kreditne banke, ki letos praznuje 90-letnico neprekinjenega delovanja. Dobrodošlico in pozdrav je številnim prisotnim članom izrekel predsednik Mirko Hmeljak, ki je prebral daljše poročilo upravnega sveta o poslovanju v letu 1997. V svojem govoru je podal analizo splošnega svetovnega in krajevnega gospodarstva ter nanizal težave in spremembe, ki jih preživlja današnji bančni sistem. V nelahkih

pogojih deluje tudi sovođenjska banka, ki nudi vse usluge v konkurenci z ostalimi bančnimi zavodi in skuša zadoščati potrebam tukajšnjega prebivalstva. Zaradi uvajanja novosti v bančen poslovnanju so morali uslužbenci obiskovati tehnične tečaje. Banka je stalno povezana z zavodom ICCREA, s pomočjo katerega daje zelo rentabilne ponudbe svojim klientom. Vse delo je bilo pošteno in dobro opravljeno. Pregled važnejših postavk: terjatve do bančnih ustanov znašajo 6.749 milijonov lir; vrednostni papirji 17.749 milijonov (neimobili-

zirane vrednotnice) in 954 milijonov (imobilizirane vrednotnice); terjatve do strank 19.632 milijonov (porast 12%); soudeležbe 131 milijonov; čisto premoženje nad 5.786 milijonov; čisti poslovni dobiček nad 653 milijonov (3,5% manj kot v letu 1996).

Natančno poročilo o premoženjskem stanju oz. obratovanju je prebral ravnatelj Savo Ušaj, poročilo nadzornega odbora pa je podal dr. Štefan Bukovec. V imenu Zveze zadrúžnih bank je spregovoril predstavnik Italo Del Negro. Po daljši in zelo živahni razpravi so člani odobrili bilanco za leto 1997. Med mnogimi posegi članov so bila postavljena različna vprašanja predvsem v zvezi z možnostjo združitve Sovodenjske in Doberdobske zadrúžne banke. Nekateri so o tem izrazili dvome in zahtevali pojasnila. Člani upravnega sveta so izjavili, da se zavedajo pomembnosti te odločitve in so mnenja, da bi se z združitvijo razširil operativni delokrog in bi se okrepile nove možnosti razvoja, saj vzdrževanje bank bo v prihodnosti izredno težko. Voditi nas mora skrb, da se banka ohrani. Sledile so volitve članov bančnih organov. Na teh je bil v glavnem potrjen dosedanji upravni svet.

EPD

GORIŠKA CERKEV ZBIRA DENAR ZA POTRESENE

V nedeljo, 10. t.m., bo v goriški nadškofiji po vseh cerkvah in cerkvenih zavodih nabirka za ljudi iz Slovenije, ki jih je za Veliko noč prizadel potres. Goriški nadškof A. V. Bommarco je nabirko že napovedal v pismu, ki ga je naslovil na vernike; zapisal je, da je goriška nadškofija zgodovinsko tesno povezana z območjem, ki ga je prizadel potres, saj je Soška dolina do konca druge svetovne vojne spadala v goriško nadškofijo. V molitvi smo se že spomnili potresencev, sedaj pa je čas, da po svojih močeh tudi denarno pomagamo prizadetim družinam, ki jih ni malo. Nekaterim družinam, ki jih že itak pesti brezposelnost, je namreč potres porušil domove, ki so jih težko zgradili. Prav je, da priskočimo na pomoč sonarodnjakom.

Denar, ki ga bodo zbrali v nedeljo, 10. t.m., bo goriški nadškof izročil 24. t.m. na romanju koprskih in goriške nadškofije na Sv. goro msgr. Metodju Pirihu; le-ta pa bo poskrbel, da bodo sredstva prišla v roke najbolj potrebnih.

SVETOVALEC PRI SLOVENSKI VLADI OBISKAL NAŠE USTANOVE

POMEMBEN OBISK PRI SVETU SLOVENSKIH ORGANIZACIJ V GORICI

Svetovalec na Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu pri zunanjem ministru republike Slovenije Jure Žmauc je v četrtek, 30. aprila, obiskal razne kulturne ustanove na Goriškem. Svoj obisk je začel v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici in se, sestal s predstavniki Katoliškega tiskovnega društva, društva Kulturni center L. Bratuž, Zveze slovenske katoliške prosvete, SCGV Emil Komel, društva Anton Gregorčič, skavtske organizacije in športnega združenja Olympia. Predstavniki imenovanih organizacij so prikazali delovanja svojih ustanov in finančne težave.

Po obisku Kulturnega centra Lojze Bratuž je predstav-

FOTO BUMBACA

nik Urada obiskal Števerjan, kjer ga je sprejel župan Hadrijan Corsi. V tej slovenski občini se je seznanil z delovanjem društva Sedej in z lokalno župnijsko stvarnostjo, o kateri je spregovoril župnik Anton Lazar.

V Gorici je Jure Žmauc srečal predstavnike Goriške

Mohorjeve zadrage, Novega glasa, Goriške Mohorjeve družbe in Pastirčka. Urednika Novega glasa prof. Andrej Bratuž in dr. Drago Legiša sta predstavila tednik, prof. Marija Češčut pa je orisala delovanje GMD. Po ogledu prostorov na Placuti se je gost iz Slovenije ustavljal še v Štandrežu, kjer si je ogledal župnijsko

cerkev in dom Anton Gregorčič. O delovanju Prosvetnega društva Štandrež ga je seznanil Božidar Tabaj, o župnijski skupnosti pa župnik Karlo Bolčina.

Obisk v Gorici je organiziral Zorko Pelikan, konzul Republike Slovenije v Trstu. Spremljala sta ga predsednik SSO Sergij Pahor in odbornik SSO Damjan Paulin.

Srečanje slovenskih uradnih predstavnikov s predstavniki naših društev in javnih občil je gotovo pozitivno. To še zlasti v času, ko manjšina sama opaža neko upadanje zanimanja s strani matične države za naše probleme. Zato izražamo upanje, da bo zadnji obisk predstavnika slovenske vlade v Gorici pomagal pri iskanju tistega vzdušja zaupanja in medsebojne povezanosti, ki si jo slovenska manjšina v Italiji vedno pričakuje od svoje matične domovine.

SREČANJE PRIMORSKIH GLASBENIH ŠOL MLADI GLASBENIKI BRIŠEJO MEJE

Verjetno se premalo zavedamo, kakšno bogastvo so otroci, ki s srcem gojijo glasbo. Njena umetnost namreč združuje različnosti, briše meje. To smo opazili na živahnem in prijetnem srečanju glasbenih šol Primorske, ki ga prireja Zveza primorskih glasbenih šol in je v obmejnem pasu že tradicija. Na Goriškem je tako srečanje potekalo 23. aprila v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici. To je bilo letos že četrto tovrstno srečanje, v Gorici posvečeno klavirju in komornim skupinam.

Dobrodošlico je po prvi točki prinesel predsednik Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice Martin Srebrnič. Srečanje glasbenih šol Primorske, je rekel, je dragocen forum, na katerem si glasbeni pedagogi in mladi glasbeniki lahko izmenjujejo mnenja, napotke in težave. Iz leta v leto se tako raven srečanja viša. Glasba kot privilegirano izrazno sredstvo, ki človeka in njegovo osebnost dviga in plemeniti, briše mejo, ustvarja enoten kulturni prostor med mladimi, ki so kot taki s svojo svežino in zagonom dovzetni za ideale - za lepo. Zavestneje se moramo veseliti dejstva, da so naše šole glasbene vzgoje tudi prava injekcija narodne zavesti.

Pred vedrim in toplim občinstvom, ki je napolnilo veliko dvorano, se je na odru vrstilo kar 32 - sicer krajših - točk. Mladi gojenci so prihajali iz glasbenih šol, ki imajo svoje središče v Cerknici, Idriji, Ilirski Bistrici, Koprju, Izoli, Piranu, Novi Gorici, Postojni, Sežani, Tolminu, Trstu, Špetru in Ukvah. Poleg številnih klavirjev smo slišali trio trombonov, kljunaste in prečne flaute, godalni trio in kvartet, kvartet klarinetov, trobilni kvintet, duo flavta-kitara, pihalni kvintet in podobne manjše komorne zasedbe. Nekateri res mladi izvajalci so s svojim izvajanjem dokaza-

li, da obvladajo tudi zahtevne skladbe in sploh suveren nastop na odru pred publiko. Omenimo samo presenetljivo prepričljivo izvedbo mladega godalnega kvarteta iz Nove Gorice, ki ga sestavljajo 11-13 let mladi glasbeniki; pripravil jih je violinist in glasbeni pedagog Jurij Križnič iz Nove Gorice, ki ga v Gorici dobro poznamo.

Večina izvajalcev je pokazala solidno pripravo, za katero je seveda veliko ur požrtvovalnega študija. Res lepo je videti, da veliko mladih že v svojih rosnih letih jemlje svet glasbe in njegovo vrednost zelo resno.

DD

ORGELSKI KONCERT

V soboto, 2. t.m., so se v cerkvi sv. Ignacija v Gorici začela srečanja z duhovno glasbo. Igral je avstrijski organist Florian Pagisch. Zaigral je znano Bachovo skladbo Preludij in fuga v d-molu, nato Preludij in fuga Bach F. Liszta. Končno je bila na sporedu prazna izvedba dela *Sonata quasi Fantasia* goriškega skladatelja Stanka Jericija. Po burnem in spontanem aplavzu je organist dodal še tri skladbe, med temi tudi Toccato C.M. Widorja. Organist Pagisch je pokazal veliko razgledanost v poznavanju orgelske literature in tudi izredno spretnost v igranju na tako velik instrument. V vseh skladbah sta se izkazali dovršenost in veličastnost orgelske zvočnosti v vseh odtenkih: mogočnost in polnost, ki sta značilnost velikih orgel, umirjeno in tiho igranje malih piščali, saj travniške orgle zmorejo prek 6000 piščali. Tovrstne klasične orgle so še enkrat potrdile, da niso primerne le za liturgično spremljavo, temveč so tudi odlično koncertno glasbilo.

PIANIST MIRAN DEVETAK V POSTOJNI IN IZOLI

Sredi meseca aprila je pianist goriškega rodu Miran Devetak, ki že več let živi, študira in poučuje v Parizu, obiskal naše kraje in z dvema klavirskima recitaloma v Postojni v četrtek, 16. aprila, in v Izoli v soboto, 18. t.m., pokazal, da se njegova glasbena pot izpopolnjuje in razvija.

Miran Devetak je po diplomu iz klavirja na tržaškem konservatoriju našel dragocenega mentorja v ruskem pianistu Igorju Lazku, ki ga osebno spremlja že več let. Lani junija je na Evropskem konservatoriju v Parizu magistriral iz klavirske igre, pod vodstvom prof. Mache Yanuchewskaje pa diplomiral iz komorne glasbe. Kot študent se je v zadnjih letih udeležil seminarjev v Meranu, Ženevi in Mannheimu. Na lanskem mednarodnem klavirskem tekmovanju v Moncalieriju in na tekmovanju N. Rubinstein v Parizu je prejel prvo nagrado. Več nastopov je imel po Franciji, Italiji in Sloveniji; pred nekaj meseci tudi v Maroku. V kratkem bo nastopil v Kranju, v petek, 15. t.m. zvečer, pa v dvorcu Zemono pri Vipavi.

V Postojni in Izoli se je predstavil v glavnem s klasičnim repertoarjem. Recitala sta uvedla dva Chopinova nokturna (op. 27 v cis-molu in op. 27 v Des-molu), sledila je znana sonata op. 35 istega

avtorja. Glasbeni svet poljskega skladatelja je od zmeraj na poseben način "ležal" Miranu Devetaku, saj se le-ta ob klavirju zelo komunikativno "pogovarja" s Chopinovo lirično dušo, razlito v njegovih delih. Prepričljivo in interpretativno izpiljeno je izzvenela tudi sonata s tehnično napornimi in izpovedno zahtevnimi stavki. Z dvema poemama Aleksandra Skrjabinina op. 32 je pianist nakazal, kako razvija ruski skladatelj klasične harmonske strukture (po Chopinovem vzoru) v smeri sodobne atonalnosti. V drugem delu koncerta je mladi pianist izvedel še Lisztovi Balado št. 2 v h-molu in Rapsodijo št. 6 v Des-duru, dva vzorca virtuozistične literature s krepkim izpovednim nabojem. Za konec je Miran Devetak zaigral še silovito in hkrati tenkočutno Balado op. 47 št. 3 v As-duru Friedericha Chopina.

ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - GORICA

KONCERT MARIJINIH PESMI

Nastopajo zbori: Štandrež, Mirko Filej, Miren, Štmaver in Rupa-Peč.

Župnijska cerkev v Štandrežu, nedelja, 17. maja 1998, ob 17. uri.

DAROVI

ZA POMOČ potresencem v Posočju: sestre Debelis 200.000; druž. Špacapan 200.000; V.B. 100.000; govornik na Prazniku Frtalje 100.000; L. in E. Devetak 100.000; I.K. 60.000 lir; župnija Gabrje 200.000; Vrh 100.000; Peč 260.000; Rupa 130.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrjah: Angela Malič Klede 20.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: novoporočena Miranda in Boris 100.000 lir.

OBVESTILA

ACM - GORICA ob prazniku sv. Leopolda Mandiča vabi v ponedeljek, 11. maja, k maši za edinost ob 16.30 v Zavodu sv. Družine.

KULTURNI DOM. V ponedeljek, 11. maja 1998, bo ob 18.30 v Galeriji Kulturnega doma v Gorici otvoritev grafik slikarja Lojzeta Spacala. Na otvoritveni slovesnosti bo slikar predstavil likovni kritik Joško Vetrih. Razstava bo odprta do 22. maja od 9. do 13. ure in od 16. do 18. ure ter v večernih urah med raznimi prireditvami.

KD SABOTIN organizira v soboto, 16. maja, Baklado. Izkupiček je namenjen potresencem iz Soške doline. Zbirališče in odhod pri osnovni šoli v Pevmi ob 20.30 - Pohod skozi vas Štmaver.

ŽUPNIJA SV. Andreja apostola v Štandrežu vabi na popoldansko romanje v Oglej na Binkošti, 31. maja letos. Romarji se bodo udeležili zaključka II. goriške sinode v Poponovi baziliki in se med vrnitvijo domov ustavili na večerji. Cena za prevoz in večerjo znaša 25.000 Lit. Če bo po vaseh veliko romarjev, bo avtobus ustavljen tudi pri njih. Vpisovanje: župnijski urad, tel. 21849, med 8. in 10. uro; Ema Lupin, tel. 21361, ob uri kosila. Vpisovanje se zaključuje 20. maja.

SINDIKAT SLOVENSKE šole v deželi F-Jk - Tajništvo Gorica obvešča, da je ministarstvo za šolstvo in šport R Slovenije

razpisalo osem enoletnih študentskih stipendij za akademsko leto 1998/99 za izpopolnjevanje v slovenskem jeziku in stroki na univerzi v Ljubljani. Študentske stipendije so namenjene učiteljem in profesorjem slovenskih šol na Goriškem in Tržaškem. Prošnje sprejema Deželni šolski urad, Trg sv. Antona 3, Trst do vključno 20. maja. Dodatne informacije dobite na tajništvi šol ali pri odbornikih sindikata. Obveščamo vas tudi, da je odbor 34. seminarja slovenskega jezika, literature in kulture odobril za goriške šolnike dve študentski mesti za letošnji seminar z naslovom *Dežele in mesta v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*. Seminar bo potekal v Ljubljani od 29. junij oz. 6. julija do 18. julija. Zainteresirane šolnike vabimo, da se pisno prijavijo pri referentih goriškega Sindikata slovenske šole najkasneje do 20. maja.

FOTOGRAFSKI NATEČAJ v Štandrežu. V okviru Praznika špargljev bo v Štandrežu fotografski natečaj na temo *Štandreški sprehodi*. Udeleženci naj prispevke, črno-bele in barvne, oddajo na prireditvenem prostoru med 19. in 21. uro v soboto, 31. maja. Vsak udeleženec lahko prispeva 3 fotografije. Odgovoren: Dimitri Brajnik, tel. 21090.

ČESTITKE

Člani zborov Rupa-Peč in Mirko Filej se veselijo z Danijelo in Edijem Pavletič ob rojstvu prvorojenčka Nikolaja. Malemu Nikolaju pa želijo, da bi zrastle v zdravega in pridnega fanta ter dobrega pevca.

Katjo in Davida je osrečil novorojenček KLEMEN

Čestitajo jima nono Marjan, nona Ana, strica Mitja in Walter z družino. Čestitkam se pridružujejo tudi MePZ Podgora, MoPS Akord in PD Podgora.

KATOLIŠKA KNJIGARNA - TRAVNIK 25

vabimo Vas na predstavitev knjige *Cvetka Svetlika*

VELIKAN JE POP HAJDUŠKI

Delo bo predstavil avtor sam, o knjižnih izdajah verskega tednika Družina pa bo spregovoril urednik dr. Janez Gril.

Petek, 8. maja 1998, ob 18. uri, v Katoliški knjigarni.

SKPD FRANČIŠEK BORGIIJA SEDEJ

vabi na ogled igre v izvedbi domače dramske skupine

MIŠOLOVKA

(Agatha Christie)

REŽIJA Emil Aberšek

Premiera bo v soboto, 9. maja 1998, ob 20.30 v Sedejevem domu.

KD SABOTIN IN ŽUPNIJA SV. SILVESTRA IN SV. MAVRA

vabita na

POMLADANSKI KONCERT

ki ga izvaja harmonikarski kvintet Prosek Kontovel Glasbene matice Trst.

Cerkev v Štmavru, v soboto, 9. maja 1998, ob 20.30.

ODMEVI Z APRILSKEGA SREČANJA

SENATOR VOLČIČ O BENEŠKIH SLOVENCIH

ERIKA JAZBAR

Senator Mitja Volčič je bil v soboto, 4. aprila, na obisku v Benečiji. Srečanje je potekalo najprej v dvojezičnem šolskem centru v Špetru, kasneje v Čedadu, kjer se je sestal s predstavniki slovenske manjšine, ki živijo v videmski pokrajini.

FOTO: B. B. B. B.

O srečanju nam je v krajšem pogovoru povedal naslednje: "Moj obisk v videmski pokrajini spada v normalne stike, ki jih skušam imeti s problemi svojega volilnega okrožja. Tako hodim v Tržič, da pogledam, kako je z ladjedelnicami, in jasno je, da se zanimam tudi za videmsko območje. Taki obiski so nekaj rutinskega in jih bom nadaljeval tudi v prihodnosti. Prihodnji teden npr. se bomo spet srečali in govor bo o bolnišnicah, mejnih prehodih, odgovoril pa bom tudi na vprašanje predstavnika, ki je predlagal, da bi v zaščitnem zakonu dali podporo tudi društvom emigrantov, ki živijo v tujini."

Ali so vidne razlike med slovenskim življenjem, ki živi na Primorskem oz. tistim iz videmske pokrajine?

Upam, da se bodo z globalnim zakonom za zaščito

take razlike med pripadniki manjšine v treh pokrajinah bistveno zmanjšale, če že ne izginile.

Jasno je, da gre v videmski pokrajini oz. Nadiških dolinah za zelo prizadeto področje, kar izhaja že iz osnovnega podatka, da je živelo nekoč v teh krajih 80.000-90.000 ljudi, medtem ko jih je sedaj 6.700. Obiskal sem nekatere gorske vasi; zanimala me je predvsem družbena in demografska realnost v občini Dreka, kajti na decembrskih volitvah za senat je le 19% upravičencev izkoristilo svojo državljanstvo pravico. Ugotovil sem, da se je število prebivalcev zmanjšalo od 1.000 na 250 in da so v enem letu imeli v vsej občini le tri otroke.

Pri demografskem obubožanju teh krajev je treba seveda upoštevati več dejavnikov, od dejstva, da se v vsej Evropi gorska področja praznijo in se ljudje selijo s hribov v dolino; nadalje, ko je bil v Furlaniji potres, so prišla denar-

na sredstva in nova delovna mesta, kar je še pospešilo premik s hribov v dolino. Nazadnje so tudi drugi dejavniki, ki jih vsi poznamo, to so nacionalni in socialni.

Kaj pa prosvetna dejavnost naših ljudi?

Prosvetni delavci, s katerimi sem se na obisku pogovarjal, so pametni ljudje, s katerimi bom lahko mirno sodeloval, čeprav ima pri nekaterih človek vtis, da jim ni čisto jasno, kateri je politični proces, ki privede do dotične odločitve. Mogoče so predaleč od centrov odločanja. Pogosto se ne zavedajo, da tista rešitev, ki jo iščejo na državni

ravni, bi lahko bila izvedljiva na občinski, pokrajinski ali deželni. Še pomnite Martina Krpana, ki je šel k cesarju, da bi rešil svoj problem?

Kje vidite perspektive goratih predelov?

Pri tem problemu žal igra veliko vlogo zelo majhno število ljudi, ki prebivajo v teh krajih. Na eni strani poznamo načelno raven, na drugi pa pragmatično. V prvem primeru bi bilo treba marsikaj narediti, npr. doseči ohranitev bolnišnice v Čedadu. Zelo verjetno do tega ne bo prišlo, ker imamo pred sabo deželni načrt za bolnišnice in preizkusi število ljudi onemogoča rešitev te čedajske strukture.

Kako se bo spremenilo naše obmejno območje ob vstopu Slovenije v EZ?

Pri tem boste lahko dobili pozitivne in negativne elemente, odvisno je le, kako jih človek zna izkoristiti; sicer je slika zaenkrat preveč meglena, da bi se o tem lahko konkretno razpravljalo. Še pre zgodaj je. Seveda se je treba na ta pomemben datum pripravljati. Problem celotnega obmejnega področja, ne le videmske pokrajine, je v tem, da morajo najti naši kraji svojo funkcijo in svojo identiteto v novi Evropi, ki se temeljito spreminja.

SLOVENŠKO PESNIŠTVO V NADIŠKIH DOLINAH

LITERARNI VEČER V ČEDADU

V deželi pod Matajurjem in ob bregovih Nadiže se že javlja lepa pomlad. To je predvsem kulturna pomlad, ki jo kaže brstenje domače slovenske besede in pesmi. In na to je pokazal tudi zadnji literarni večer v Čedadu, ko se je v mestni dvorani zbralo lepo število ljubiteljev domače slovenske poezije, da bi prisluhnilo svojim ustvarjalcem. Večer so skupno priredili Kulturno društvo Ivan Trinko iz Čedada, Literarni klub Tolmin ter Beneška galerija iz Špetra. Lep je bil tudi ob samem večeru ogled zanimive razstave Miloša Volariča, ki je odprta prav v teh prostorih.

Večer o slovenskem pesniškem delovanju v Benečiji je imel kot zanimiv okvir tezo Anite Bergnach, ki govori o tem. Delo je najprej predstavila mentorica doktorske teze na videmski univerzi prof. Lojzka Bratuž, ki je med drugimi orisala važnost prisotnosti slovenskih študentov, posebnost iz Beneške Slovenije, na videmski fakulteti za tuje jezike in zlasti na oddelku za slovenistiko. Poudarila je še, da to pesniško snovanje zlasti mlajših ali vsekakor sodobnih beneških avtorjev, ki ga diplomsko delo obravnava, kaže na pravo renesanso slovenskega kulturnega delovanja v tem prostoru. Nato je sama dr. Anita Bergnach ori-

sala vsebino svoje teze in med drugim podčrtala, da je za mnoge avtorje sama prešla še neizdane pesmi, ki so v glavnem v beneškem narečju. Le nekaj imen. Poleg starejših predstavnikov beneške slovenske poezije, kot so Peter Podrecca, Anton Clodig Sabladoski ter zlasti Ivan Trinko, so bili tu s pesmimi zastopani Valentin Birtič-Zdravko, Rinaldo Luszech, Anton Birtič, Luciano Chiabudini, Izidor Predan, Michelina Blasutig, Giovanni Gubana, Aldo Clodig, Bruna Dorbolò, Giorgio Qualizza, Marina Cernetig, Andreina Trusgnach in Loredana Drecogna. Nekateri avtorji so sami prebrali svoja dela.

Večer je uvedel in zaključil predsednik društva Ivan Trinko prof. Marino Vertovec, ki je tudi poudaril izreden pomen slovenskega pisanja v Benečiji. Za glasbeno spremljavo pa je lepo poskrbel Aldo Clodig.

Recital slovenske beneške poezije je bil res prijetno doživetje in pristen izraz hotenja slovenskih ljudi ob Nadiži, ki jim je slovenski jezik tudi v narečni obliki kar se da dragoceno in pomembno izpovedno sredstvo. Lepo bi bilo, če bi tako predstavitev ponovili tudi kje na Goriškem in Tržaškem.

UDELEŽENEC

KOROŠKA

ZIMSKE OLIMPIJSKE IGRE 2006

KOROŠKI PRESENETLJIVO IZBRALI NOV ZNAK!

Slovenski manjšinci podpirajo Igre brez meja.

Koroški dnevnik *Kronenzeitung* je objavil nov logogram za kandidaturu Avstrije, Slovenije in Italije za zimske olimpijske igre leta 2006. Družba Celovec 2006 je kot nositelj promocije kandidature avtentičnost objavljenega znamenja bolj ali manj potrdila in tako presenetila tako italijanske kot slovenske partnerje, ki so se že privadili - in s tem tudi seznanili svetovno javnost - na prvotni znak (na sliki levo). Novi logogram (na sliki desno) naj bi bil olimpijski plamen, stiliziran v državnih barvah Avstrije (rdeča), Italije (zelena) in Slovenije (modra barva, ki pa pokončno izpada bolj kot del francoske zastave) v napisom *Klagenfurt 2006 - Candidate City* (Celovec 2006 - kandidatno mesto). Vsaj zaenkrat sta torej izgini slovenska zastava in dose-danji dodatek *Senza confini* (Brez meja, prevzet iz kandidature Trbiža za ZOI 2006). Poudarek na mestu Celovec pa naj bi bil potreben, ker to zahteva Mednarodni olimpijski komite (MOK), piše *Kronenzeitung*. Predstavnica za tisk družbe Celovec 2006 je sporočila, da zadeva še ni dokončna, saj MOK logograma ni potrdil in so možne "manjše spremembe". Povedala je tudi, da še vedno ni bil določen datum podpisa pogodbe

o vstopu Slovenije v promocijsko družbo Celovec 2006.

Večina organizacij slovenske manjšine na Koroškem podpira kandidaturu Celovca za Igre brez meja in želi biti partner pri tem načrtu. V skupni izjavi *Koroški Sloveniji - partner pri projektu ZOI brez meja 2006* je med drugim zapisano: "Integracija, sodelovanje in preseganje meja med državami in narodi so najpomembnejši cilji skupne kandidature treh dežel za ZOI brez meja leta 2006 na trojezični Avstrija-Slovenija-Italija... Že sama kandidatura treh dežel je enkratna priložnost za vsestransko promocijo tega čudovitega dela Evrope ob stičišču treh narodov in kultur."

Kandidatura treh dežel pomeni po mnenju manjšine veliko možnost za krepitev sodelovanja na vseh področjih ter za doseg nove kvalitete sožitja v alpsko-jadranski regiji.

ED

EVROPA NARODOV (17)

VIDA VALENCIČ

GALICIJA: DEMOKRATIČNA RABA JEZIKA NA VIŠKU

Na španskem severozahodu se razteza Galicija. Legenda pravi, da je galicijski narod keltskega izvora, potomec tistih keltskih plemen, ki naj bi sem prifežala v 6. ali 5. stoletju pr. Kr. iz Bretanije oz. z britanskega otočja. Tako pravi legenda. Današnji Galicijci pa so, resnici na ljubo, pravi "Latinci". Resda se nekateri galicijski folklorni plesi, kot npr. *muneira*, približujejo tipičnim bretonskim plesom, njihov jezik pa, tako imenovani *galego*, je izredno sličen predvsem portugalskemu, in to do take mere, da ga portugalski narod posluša kot antično obliko svoje lastne govornice.

Kot za vse druge manjšinske narode španskega polotoka je Francov režim tudi za Galicijce pomenil prepoved izražanja v materinem jeziku. Groteskno pa je dejstvo, da je bil Franco... galicijskega izvora. Prav tako galicijskega izvora je tudi drugi diktator tega stoletja: Fidel Castro. Castro je namreč tipični galicijski priimek in mali Fidel se je rodil enemu tisočernih galicijskih priseljencev na Kubo. Emigracija je namreč v tem stoletju globoko prizadela Galicijo, obenem pa, prav tako kot za Korziko, pomenila "rešitev", s katero je ekonomski problem ostajal v znosni dimenziji.

Danes se je situacija korenito izboljšala na vseh področjih predvsem, ker uživa Galicija, tako kot Katalonija in baskovske province na španskih tleh, politično avtonomijo. V zadnjih desetletjih je postala pravi model, kako je lahko sicer manjšinski jezik na državni ravni zaščiten in kako lahko prebivalce pozitivno spodbujaš, da ga rabijo v vseh priložnostih. Kljub strogi diktaturi, ki ni dovoljevala nikakršne etnične, kulturne in sploh kakršne koli "razlike", se je jezik v Galiciji obdržal, in to do take mere, da ga danes obvlada praktično večina prebivalstva, le v večjih industrializiranih mestih, kot sta A Coruña in Pontevedra, je obenem v rabi tudi španščina. Sreča v nesreči je bila za Galicijo prav njena "ekonomska nezanimivost". Z razliko od Katalunije in baskovskih provinc ni bila deložna priseljenstva, tako da se je njena jezikovna slika v desetletjih le malo spremenila. Nekoč so galicijskino govorili pretežno na podeželju, kar je jezik zaznamovalo s "provincializmom in nižjo družbeno veljavo". Demokratična ureditev v Galiciji je vse to odpravila in to z načrtim uveljavljanjem galicijskega jezika na celotnem javnem področju: v medijih, v javni upravi ter v šolstvu. Le-ti načrti posegi so dosegli nekaj, kar se je zdelo skoraj nemogoče: odpravo ožigosanja jezika kot "nižje-razrednega". Galicijska vlada, t.i. *Xunta*

de Galicia, ter Parlament sta npr. leta 1995 pozvala vsa krajevna sredstva javnega obveščanja, naj posredujejo ljudem informacije predvsem v galicijskem jeziku (!). Avtonomna galicijska vlada je poleg tega ustanovila tudi novo televizijsko in radijsko postajo, ki sta odigrali poglobljeno vlogo v normalizaciji jezika. Močno promocijo rabe jezika sta ta dva medija igrala npr. v svetu reklame. Televizija v galicijskem jeziku je namreč spodbudila reklamne agencije, da so španske in širše evropske reklamne spote ne samo prevedle v galicijski jezik, pač pa tudi prikrojile temu narodu. Sčasoma so nastajali tudi čisto novi reklamni spoti, krojeni izključno za galicijsko publiko.

Posebnost galicijskega primera leži predvsem v velikem pogumu, s katerim se je vlada lotila kulturne obudbe v galicijskem duhu. Javna uprava se je obvezala, da z najrazličnejšimi sredstvi spodbuja kar se da široko rabo galicijskine in to ne samo, ker tako predvideva zakonodaja, pač pa predvsem, ker je galicijsčina narodni jezik tega teritorija in ker že sama njegova raba v upravi mu daje posebno čast. V čem se kaže ta "galicijski pogum"? Avtonomna vlada je predvidela najrazličnejše tečaje za osebe javno-upravnih enot, za vojsko in sploh za vse osebe v javnih službah. Danes si lahko izboriš javno službeno mesto le z vsaj osnovnim znanjem galicijskine. V šolah

vseh stopenj, razen univerze, je študij jezika obvezen, čeprav poteka učenje večine ostalih predmetov pretežno v španščini. Obstoječa šolska pravila v detajlu razčlenjujejo jezikovno problematiko in določajo, kateri predmeti in na kateri učni stopnji morajo biti obvezno poučevani v galicijskino.

Leto 1995 je sploh za Galicijo pomenilo izreden kulturni preporod: iz tega leta je tudi zakonski odlok, ki uvaja v šole vseh stopenj ne samo učenje jezika, pač pa tudi rabo galicijskine za vse okrožnice, zapisnike, ocenjevanja in sploh za ves papirnat material v šoli. Obenem predvideva dodatno strokovno pomoč tistim učencem, ki bi še nezadostno obvladali galicijski jezik. Kar bi tudi druge države, ki se spopadajo z normalizacijo jezika (taka je npr. Irska), morale uvideti, je tudi potreba ne samo po šolskem učenju otrok in mladine v narodnem jeziku, marveč po uvajanju slednjega na vseh področjih, tako da v njem dejansko poteka vsakodnevno življenje na cesti, v trgovini, v javnih uradih in ne samo v šoli ali pa doma. Galicija je za to vzorno poskrbela tudi z obveznim izpopolnjevanjem v galicijskino šolskega in sploh vsega javnega kadra, v šolskem svetu pa npr. tudi s spodbujanjem nastanka širših starševskih združenj, ki bi bili sodelujoči v tem uvajanju galicijskine v šolsko vzgojo. Reklamno geslo za branje knjig v galicijskino se je glasilo "Ti in tvoja galicijska knjiga: dva prijatelja". Vse kaže, da je to prijateljstvo v vsakem oziru vse trdnješe.

DALJE

TRETJINA SLOVENCEV ŽIVI V REVŠČINI

BREZPOSELNOST POVZROČA SOCIALNE NAPETOSTI IN POVEČUJE REVŠČINO

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji se povečuje brezposelnost, ki postaja čedalje večji socialni, gospodarski in politični problem z mnogimi razsežnostmi.

Vsak dan ukinejo povprečno 40 delovnih mest, brezposeln pa je že vsak peti državljani iz skupine aktivnega prebivalstva. Zdaj je na Zavodih za zaposlovanje prijavljenih skoraj 130 tisoč brezposelnih, med katerimi je okoli 44% starejših od 40 let, mlajših od 26 let pa približno 27%. Stopnja brezposelnosti znaša že okrog 14,9 odstotka aktivnega prebivalstva.

Mnenja o vzrokih takega stanja so različna. V nekaterih okoljih menijo, da vlada nima programa za gospodarski razvoj države in zato ne obvladuje trga delovne sile, kar naj bi spodbujalo brezposelnost. Mnogi poudarjajo, da bi Slovenija z narodnim dohodkom, ki dosega okoli 10 tisoč dolarjev na prebivalca, lahko zagotovila polno zaposlenost aktivnega prebivalstva, s čimer bi tudi preprečevali revščino. Socialno razslojevanje je doseglo raven, ki nima primere v drugih državah na prehodu iz socialističnega sistema v demokratično družbo s tržnim gospodarstvom. V Sloveniji približno tretjina prebivalcev živi boljše kot v nekdanji državi, nadaljnja tretjina si je ohranila življenjsko raven iz prejšnjega obdobja, tretjina Slovencev pa živi v revščini, saj ima komaj dovolj sredstev za preživljanje.

Nekateri politiki in sociologi menijo, da je brezposelnost posledica neskladja dveh želja oz. interesov. Delavci in uradniki bi želeli ohraniti enake socialne pravice in ugodnosti, kot jih je zagotavljal prejšnji politični in družbeni sistem, hkrati pa imeti podjetniško in gospodarsko svobodo ob tržnih načelih in mednarodni konkurenčnosti.

Najbrž pa je največji vzrok težav v gospodarstvu, brezposelnosti in posledično revščine stalno naraščanje izdatkov za negospodarske dejavnosti, javno upravo in tudi za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Gre torej za stroške za negospodarske namene, za nekakšno družbeno "režijo", ki so vsebovani v državnem proračunu. V zadnjih petih letih je proračunska poraba v Sloveniji izredno hitro naraščala, saj je proračun leta 1993 znašal nekaj nad 323 milijard tolarjev, letos pa bo dosegel že celih 870 milijard tolarjev.

Izdatki države za posamezne dejavnosti, ki jih je sicer dolžna financirati ali sofinancirati, so tolikšni, da nanje opozarjajo tudi mednarodne finančne in denarne organizacije, razni tuji skladi in usta-

nove ter tudi organi EZ. Tudi zaradi teh opozoril in posredovanj bodo v Sloveniji letos, tako zatrjuje vlada, izvedli nekaj najbolj nujnih reform, tako finančno, bančno in pokojninsko. Preobrazbe na raznih področjih so nujne tudi zato, ker so v Sloveniji z novim

zakonom, ki je začel veljati 1. maja, dokončno odpravili družbeno lastnino, ki je bila ena od najbolj prepoznavnih značilnosti in vrednot prejšnjega političnega in družbenega sistema. Gospodarstvo ima zdaj znane lastnike oz. je povsem sprivatizirano, v teh novih razmerah pa bo morala država z novimi predpisi oz. reformami zaščititi delavce in njihove pravice in v tem okviru uvesti mehanizme za

zmanjšanje brezposelnosti na razumljivo in znosno raven.

Ob prvem maju so v Sloveniji na praznovanjih obudili tradicijo delavskega praznika, toda ob poudarjanju dela kot civilizacijske vrednote, so z zaskrbljenostjo obravnavali tudi naraščanje brezposelnosti. Kritikam se je pridružil tudi predsednik države Milan Kučan, ki je na nekem zborovanju dejal, "da naša jalova socialna situacija zna postati eksplzivna, ker je treba upoštevati, da imajo slovenski delavci visoko samoupravljalsko zavest, so pa slabo plačani in ponižani."

NOVA OBČINA ŠEMPETER-VRTOJBA ZA OVREDNOTENJE VLOGE NOVE GORICE

Politične strasti in polemike med Krajevni skupnostima v Šempetru in Vrtojbi, kjer so se z referendumom izrekli za ustanovitev lastne občine, ter posameznimi strankami oz. okolji v Novi Gorici, kjer omenjeni novi občini nasprotujejo, so se umirile. Sveta krajevnih skupnosti sta županu Nove Gorice Črtomiru Špacapanu poslala pismo, v katerem poudarjata, "da referendumska odločitev pomeni spremembo v sistemu organizacije lokalne oblasti in prerazporeditev odgovornosti. Toda v letošnjem letu ostajamo skupaj in moramo skupaj delati. V letu 1999 pa bomo pod novimi vodstvi sprejeli vso odgovornost za zadovoljstvo občanov in za razvoj občine Šempeter-Vrtojba." Posebej aktualno je pi-

smo, ki sta ga Sveta omenjenih krajevnih skupnosti poslala županom občin Brda, Kanal ob Soči, Komen in Miren-Kostanjevica. V njem namreč poudarjata, da so "bile pri pripravi na referendum in pri odločitvah naših krajanov pomembne izkušnje omenjenih občin in zgled, ki ga dajejo. Prepričani smo tudi, da bo v medsebojnem razumevanju sodelovanje med občinami lahko plodno."

Med odmevi na referendum o ustanovitvi nove občine omenjamo izjavo župana Črtomira Špacapana, ki je menil, "da bo Nova Gorica tudi ob ustanovitvi občine Šempeter-Vrtojba ohranila svoj status Mestne občine in bo lahko postala še bogatejša."

Postopki za ustanovitev nove občine, ki bi imela okoli

6200 prebivalcev, pa še niso končani. Državni zbor bo najprej sprejel zakon o ustanovitvi novih občin, pred tem pa bodo na nekaterih območjih v Sloveniji potrebni še nekateri novi referendumi. V septembru naj bi bile razpisane volitve v nove občinske svete, ti organi in župani pa bi bili izvoljeni v mesecu novembru. Nove občine - vseh naj bi bilo okoli 200 - pa bodo začele delovati s 1. januarjem leta 1999.

Javnost je bila medtem obveščena o pobudah in zahtevah raznih organov v Novi Gorici, da bi preprečili ustanovitev nove občine Šempeter-Vrtojba. Na zatrjevanje, da bi z izločitvijo Šempetra in Vrtojbe iz območja Mestne občine Nova Gorica "razbili mesto Nova Gorica", so po-

OBRAVNAVA PROTI NEKDANJEMU PRIPADNIKU VOS

Pred okrožnim sodiščem v Novi Gorici se je v torek, 5. t.m., začela sodna obravnava proti nekdanjemu pripadniku Varnostno-obveščevalne službe, 74-letnemu Vinku Kosovelu iz Šempetra pri Novi Gorici. Okrožna državna tožilka ga obtožuje vojnega hudodelstva zoper civilno prebivalstvo in medvojnih pobojev na Primorskem. Gre za prvo tovrstno obravnavo v Sloveniji. Obtožnica Vinka Kosovela bremeni, da je kot komandir čete Vos za Idrijsko ukazal poboj treh civilistov, in sicer de-

cembra 1943 in januarja leta 1944, dveh moških v Vipavski dolini in na Cerkljanskem in ženske na Predmeji nad Ajdovščino. Pobjo so izvedli po zverinskem mučenju in brez kakršnekoli sodbe.

Obtoženi je vse navedbe zanimal. Dejal je, da pri nobenem od ubojev ni sodeloval oz. ni bili niti zraven. Četa pripadnikov Vos, ki jo je vodil, naj bi izvajala le aretacije, ne pa tudi likvidacije. Na obravnavi sta navzoča tudi sorodnika dveh zverinsko pobitih civilistov, ki sta več kot deset let po raznih državnih in drugih arhivih zbirala dokumente, ki naj bi obtoženega bremenili najhujšega vojnega hudodelstva, poboja civilistov. Pred zaslišanjem nista hotela dati izjav. Vinka Kosovela je kot domnevne storilca vojnega hudodelstva prijavil Anton Kosovel, tudi nekdanji bорец NOV, sicer pa nečak ubitega Stanislava Cigoja.

Glavna obravnava proti obtoženemu Vinku Kosovelu se bo nadaljevala vsaj še do konca tedna, in sicer predvsem z zasliševanjem prič.

M.

KMALU NOV SLOVENSKE DNEVNIK

V Sloveniji bo v začetku junija začel izhajati nov dnevni list, peti v državi. Imenoval se bo *Jutranjik*. Časnik naj bi bil sredinsko-desne politične usmeritve oz. opcije, ki zdaj v slovenskem dnevnem časopisu ni zastopana. *Jutranjik* bo izdajalo Časopisno založniško podjetje Degass, ki ga vodi Danilo Slivnik, glavni urednik revije Mag.

OBVESTILA

GORIŠKA KNJIŽNICA Franceta Bevka in frančiškanski samostan Kostanjevica vabita v četrtek, 7. t.m., ob 19. uri v oddelek za mladino in odrasle novogoriške knjižnice (ul. Gradnikove brigade 25) na predstavitev 4. zvezka *Jezikoslovnih del p. Stanislava Škrabca* in zbornika s simpozija '96 *Škrabčeva misel II*.

KULTURNI DOM Nova Gorica - glasbeni abonma: v petek, 8. maja, ob 20.30 nastop *Praški madrigalisti*, dirigent Damiano Binetti: *Amfipar-nasso ali Zadovoljni obupanci*, madrigalna komedija, za abonma in izven njega.

KANAL OB SOČI, v soboto, 9. t.m., ob 20. uri v cerkvi Marije Vnebovzete v Kanalu: *Praški madrigalisti*, sakralni program, izven abonmaja.

SVOJCI ZAMOLČANIH žrtev 2. svetovne vojne iz župnije Lom vabijo na blagoslovitev spominskega obeležja zamolčanim žrtvam 2. vojne v Kanalskem Lomu, ki bo 10. maja 1998. Ob 15. uri sv. maša, ob 15.45 blagoslovitev in odkritje spominskega obeležja. Sodelujejo: MPZ Zdravko Munih Most na Soči in domača mladina. Spregovoril bo župan občine Tolmin.

BOVEC / KOROŠKI DOBROTNIKI PREDALI KLJUČE PODARJENIH ZABOJNIKOV

VEČ SODELOVANJA

MIRAN MIHELČ

zdrazil v imenu oškodovancev. Gostom so pojasnili, da so močno poškodovane zlasti vasi v smeri Trente. Bovčani so se gostom zahvalili in jih prosili, naj zahtevalo pone-sejo vsem prebivalcem Koroške, saj so hitro omogočili začasno streho nad glavo devetdesetim osebami. Koroški glavar Zernatto je povedal, da je sedaj lepa priložnost tesnejšega sodelovanja na poti k dobrim sosedskim odnosom. Županoma Beljaka in Celovca se je zahvalil, ker sta takoj razumela potrebo v Soški dolini. Sedaj pa je priložnost, da to sodelovanje gre nadgraditi s skupnimi turističnimi projekti v okviru treh dežel, kamor sodi tudi ta dolina. Človekoljubno pobudo Pomoč brez meja bodo vključili v projekt dveh regij, ki si prizadevata za evropske povezave. Tako je videti tragedija ob potresu nekoliko manj kruta.

Minister Tomaž Marušič je povedal, da si na tej meji se-

daj podajamo roke tudi v skupnem projektu zimskih olimpijskih iger 2006. To dolino želijo svetu odpreti, obenem pa ohraniti njene izjemne lepote in vrednote.

Uradni predstavniki so se na tiskovni konferenci zahvalili najprej medijem za korektno poročanje, potem pa še vsem, ki so nudili prvo pomoč prebivalcem, zlasti tistim, ki so pravočasno sanirali strehe in podprli nevarne stave. Samo v bovški občini je bilo poškodovanih okoli 1.000 objektov in od tega ima 330 oznako za nedovoljeno bivanje; šeststotim občanom je že bila začasno zagotovljena streha nad glavo. Upravičeno so pohvalili predvsem civilno zaščito in gasilce, ki so pomagali že pol ure po potresu, in poudarili vlogo Karitas pri pomoči ljudem v stiski. Koroški gostje so bili presenečeni nad obsežnostjo škode in prisbežnostjo prebivalstva. Zagotovili so, da bodo v čim krajšem času poskušali zbrati še več pomoči, saj člo-

veku lažje je, če ve, da ima ob strani prijatelje.

Domači upravitelji so povedali, da naj bi bila začasna zaščita prebivalstva in objektov dokončana. Slediti bo moralo to, kar bo določil Interventni zakon, ki bo v razpravi 11. maja, in računajo, da ga bo slovenska vlada po hitrem postopku sprejela.

Koroški glavar Zernatto je o kandidaturi treh dežel za olimpijske igre leta 2006, pri kateri sodeluje tudi Celovec, povedal, da gre za vzoren skupen projekt, ki uresničuje čezmejno sodelovanje. To odmeva ugodno tudi po svetu. K izredni simbolni vrednosti dogodka naj bi prispevalo tudi zgodovinsko ozadje, saj je bila Soška dolina v preteklosti prizorišče izredno krutih vojnih spopadov.

Nadaljnje sodelovanje pa bi lahko motile birokratske ovire, ki so se izkazale tudi ob koroški ponudbi humanitarne pomoči, ko so skušali čimprej prepeljati zabojnike čez mejne prehode v Slovenijo. Pristojni uradi bodo morali poskrbeti, da bodo formalne težave klonile pred voljo po preseganju meja.

ČRNA PEGAVOST VINSKE TRTE IN TRTNA KAP

Peronospora in oidij sta gotovo najbolj znani boleznini vinske trte. Vsakdo je že kdaj slišal zanju. Vendar vinogradniki poznajo razvoj teh glivičnih bolezni in zato lahko brez večjih težav ukrepajo ter zaščitijo svoje vinograde. Več težav pa imajo z nekaterimi drugimi boleznimi, ki so prav tako prisotne v vinogradih na Primorskem, a jih veliko manj poznamo in zato tudi težje ukrepamo. Med te sodita tudi črna pegavost vinske trte in trtna kap.

Pred nekaj dnevi je npr. tržaška pokrajinska služba za usmerjeno varstvo vinogradov objavila opozorilo, da morajo vinogradniki škropiti proti črni pegavosti v tistih vinogradih, kjer se je ta bolezen pojavila že v prejšnjih letih. Kako pa spoznamo črno pegavost? V zimskih mesecih, oz. ko trta počiva, opazimo, da so nekatere mladike skoraj sivkasto bele. To je prvi znak, da so trte okužene. V zimskih mesecih se nato na lubju pojavijo nekakšne črne tvorbe, v katerih prezimijo glivice. Naslednje pomlad, ko so poganjki dolgi 4-5 cm, pride do nove okužbe, in sicer se pojavijo na t.i. internodijih nekakšne črne pikice, ki se nato združijo v prave pege. Te iste znake bomo opazili tudi na peclju ali na viticah in celo na listih. Ta oblika napada je najhujša, saj listi porumenijo okrog žil, se zgr-

bančijo in upognejo navzdol. V primeru hudega napada se tudi posušijo. Črna pegavost lahko tudi povzroči odmiranje očes, tako da nekateri brsti na pomlad ne poženejo. Proti tej bolezni bomo ukrepali tako, da bomo trte posušili z močljivim žveplom oz. z mankozebom v odmerkih, ki jih dobimo navedene na konfekcijah.

Veliko bolj zagonetna je trtna kap. Raziskovalci si niso še na jasem, katera ali katere glivice povzročajo to hudo bolezen, ki v najhujši obliki privede do prave kapi vinske trte; to je opazno še zlasti poleti, ko v nekaj urah trta ovne in se nato posuši. V lažjih oblikah napada bolezen le en del vinske trte, navadno najmočnejši poganjek, ki ga moramo seveda odstraniti. Po možnosti naj bi les odrezali do točke, ko bi bil ves bel. Za to bolezen je namreč značilno, da okrnijo tiste celice, skozi katere se pretakajo sokovi v rastlini. Ta oboleni les potemni in dobi temnorjavo, skoraj črno barvo. Pri trtni kapi je zaenkrat bolj učinkovita preventiva. Ugotovili so, da so bolj občutljive trte, ki so pretirano gnojene z dušičnimi gnojili. Zato je prvenstvenega pomena uravnoteženo gnojenje. Prav tako je važno, da v primeru, ko opazimo bolezen v vinogradu, obolele trse posebej obrezujemo in bolno rožje uničimo. Pa-

ziti moramo, da ne bi z orodjem prenašali bolezenskih klic z bolne na zdravo trto. Zato bomo po obrezovanju bolnih trsov razkužili orodje, ki smo ga uporabili za delo. V primeru, da trta usahne, jo bomo izruli in po možnosti iz zemlje izločili čimveč korenin.

Rane, ki jih naredimo z obrezovanjem, moramo razkužiti. Učinkovite so nekatere paste, ki delujejo na osnovi bakrovih pripravkov, priporočajo pa tudi, da v mizarski lim (npr. Vina-vil) primešamo škropilo, ki naj vsebuje vsaj 50% thirama. To pomeni, da na kilogram lepila primešamo 50 gramov pripravka. V Franciji je sicer dovoljena uporaba nekaterih pripravkov, ki delujejo na osnovi arzena, a za naše razmere je to z zakonom strogo prepovedano. Po mnenju nekaterih izvedencev bi verjetno še največ uspehov dosegli s primerno selekcijo podlag, ki naj bi bile odporne proti glivicam, ki povzročajo to hudo trtno bolezen.

PRIHODNOST DRUŽB ZA SAMOSTOJNE POKLICE ŠE NEJASNA

DAMJAN HLEDE

Znano je, da v Italiji veje že nekaj časa precej močan veter v smeri liberalizacije samostojnih poklicev, to je poklicev, za izvrševanje katerih je potreben poleg študijskih naslovov in vstopnih izpitov tudi vpis v posebne sezname, ki jih upravljajo posamezni poklicni "stanovi". Poleg tistih, ki radikalno zahtevajo njihovo odpravo, obstaja večinsko mnenje, ki zagovarja njihovo korenito reformo, za katero se je izrekla tudi komisija "antitrust" (garant za konkurenco in prosti trg), ki trdi, da je izvrševanje samostojnih poklicev ne samo dejavnost ekonomske narave (kar je danes splošno sprejeta teza), ampak celo dejavnost podjetniške narave (ko bi res tako bilo, bi šlo za pravo revolucijo, saj bi bilo treba potem samostojnim poklicem aplicirati vse norme, civilne in davčne narave, ki veljajo za podjetja). V parlamentu se je osnovala posebna komisija za reformo samostojnih poklicev (t.i. komisija Mirone), v kateri so poleg poslancev tudi predstavniki le-teh.

V ta splošni prenoviteljski proces se uvršča, čeprav po avtonomni zakonodajni poti, tudi uvedba pravice opravljanja samostojnih poklicev v družbeni obliki. Znano je namreč, da je zakon št. 266/97 (t.i. zakon Bersani) odpravil prepoved, ki jo je leta 1939 uvedel zakon št. 1815 (o tem gl. npr. članek v Novem glaslu dne 14. julija 1997). Zakon Bersani je z enim samim členom odpravil šestdesetletno prepoved t.i. profesionalnih družb in poveril pravosodnemu ministrstvu nalogo, naj v sodelovanju z ministrstvom za industrijo, trgovino in obrtništvo ter z ministrstvom za zdravstvo, pripravi izvajalni odlok, ki bi vseboval pravilnik za ustanavljanje družb za izvrševanje samostojnih poklicev in za njihovo delovanje. Določilo zakona Bersani je bilo deležno precejšnjih kritik, ki so poudarjale absurdnost postopka, po katerem bi dejansko z ministrskim odlokom odpravili ali spremenili določilo člena 2232 civilnega zakonika (nujnost osebne izvedbe dejavnosti profesionalne

narave), po katerem bi torej pravni vir nižje stopnje (odlok) posegel v normo, ki jo vsebuje pravni vir višje stopnje (zakon). Mnogi pač trdijo, da predstavlja omenjeni člen 2232, kljub odpravi izrecne prepovedi, ki jo je vseboval zakon iz leta 1939, še vedno nepremostljivo oviro za izvrševanje samostojnih poklicev v družbeni obliki.

Meseca februarja je bil ministrski odlok pripravljen. Uvajal je pravico izvrševanja samostojnih poklicev tako v obliki osebnih kot v obliki kapitalističnih družb (izbrali so to pot namesto alternativne uvedbe nove specifične družbene oblike za izvrševanje samostojnih poklicev, ki bi bila v mnogočem verjetno boljše) in predvideval možnost "mešanega" članstva (tako profesionalcev kot drugih). Odlok je moral pregledati še Državni svet, ki pa ga je pred kratkim zavrnil, tako da je beseda spet pri pristojnih ministrstvih. Uvedba profesionalnih družb je pač danes že dejstvo, ostaja še vprašanje njihove pravne ureditve, ki pa ni lahko predvsem zato, ker mora poleg gospodarsko-podjetniškega vidika upoštevati tudi in predvsem specifično naravo profesionalnih uslug.

14

ČETRTEK
7. MAJA
1998

ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA - OBRAČUN DNE 31. 12. 1997

JAMSTVA IN OBVEZE				IZKAZ POSLOVNEGA USPEHA	
IZDANA JAMSTVA	8.223.922.401	OBVEZE	4.880.258.154	AKTIVNE OBRESTI IN SLIČNI DOHODKI	31.303.471.645
PREMOŽENJSKO STANJE				PASIVNE OBRESTI IN SLIČNA BREMENNA	-13.842.563.538
AKTIVA		PASIVA		DIVIDENDE IN RAZNI DOHODKI	53.795.500
BLAGAJNA IN RAZPOLOŽLJIVOST PRI OSREDNJI BANKI IN POŠTNI UPRAVI	3.705.528.172	DOLGOVI DO BANČNIH USTANOV	1.065.398.979	AKTIVNE KOMISIJE	1.905.857.925
DRŽAVNE IN SORODNE VREDNOTNICE, KI JIH LAHKO REESKONTIRAMO PRI OSR. BANKI	95.184.687.317	DOLGOVI DO STRANK	265.002.430.612	PASIVNE KOMISIJE	-165.662.923
TERJATVE DO BANČNIH USTANOV	36.048.047.410	DOLGOVI ZA VREDNOTNICE	50.668.634.539	DOBIČKI PRI FINANČNIH POSLIH	1.601.848.734
TERJATVE DO STRANK	162.009.471.094	SREDSTVA TRETJIH V UPRAVI	293.791.484	RAZNI DOHODKI PRI STORITVAH	1.796.964.349
OBVEZNICE IN DRUGE VREDNOTNICE	63.049.383.349	RAZNE PASIVNE POSTAVKE	7.722.958.456	UPRAVNI STROŠKI	-15.071.625.372
SOUDELEŽBE	1.353.244.300	PASIVNI PRIPISI IN IZLOČITVE	1.256.177.862	ODPISI VEČLETNIH STROŠKOV IN IMOBILIZACIJ	-1.718.593.802
VEČLETNI STROŠKI	610.323.039	SKLAD ODPRAVNIN	4.479.732.789	RAZNI UPRAVNI STROŠKI	-487.731.778
IMOBILIZACIJE	10.399.045.170	SKLADI ZA RIZIKE IN OBVEZE	2.251.806.549	POPRAVKI TERJATEV IN VIŠANJE SKLADOV ZA JAMSTVA IN OBVEZE	-407.059.815
RAZNE AKTIVNE POSTAVKE	15.596.540.379	SKLAD ZA RAZVREDNOTENJE TERJATEV	1.953.202.655	PRILIVI ODPISANIH TERJATEV	102.206.536
AKTIVNI PRIPISI IN IZLOČITVE	5.314.029.534	SKLAD ZA SPLOŠNE BANČNE RIZIKE	172.049.999	VIŠANJE SKLADA ZA RAZVREDNOTENJE TERJATEV	-1.064.627.927
SKUPNA AKTIVA	393.270.299.764	DRUŽBENA GLAVNICA	27.960.000	DOBIČEK PRI SPLOŠNEM POSLOVANJU	4.006.279.534
		DOPLAČILA NA DELEŽE	149.316.853	IZREDNI DOHODKI	707.804.169
		REZERVNI SKLAD	52.427.786.689	IZREDNI STROŠKI	-30.826.058
		SKLADI DENARNEGA OVREDNOTENJA	1.182.786.653	IZREDNI PREBITEK	676.978.111
		POSLOVNI DOBIČEK	4.616.265.645	DAVKI NA POSLOVNI DOBIČEK	-66.992.000
		SKUPNA PASIVA	393.270.299.764	POSLOVNI DOBIČEK	4.616.265.645

AVTOMOBILIZEM POGOVOR / ALBERT ZENIČ

DOBER ZAČETEK V FORMULI 3

ERIK DOLHAR

29-letni pilot s Cola Albert Zenič se je kot prvi zamejski športnik vseh časov na prvomajski konec tedna v Brnu udeležil prvih dveh dirk Srednjeevropskega prvenstva v Formuli 3, ki sta veljali za Veliko nagrado Češke. S svojim novim (oz. druge roke) dirkalnikom Oplom Dallaro 2000 se je uvođoma uvrstil na dobro 5. mesto, na nedeljski dirki pa na 7. Alberta smo najprej vprašali za prve občutke.

"S svojimi prvimi uvrstitvami v tej zahtevni kategoriji sem še kar zadovoljen. Na petkovih poskusnih vožnjah sem si priboril 10. startno mesto, s katerega sem nato začel tako sobotno kot nedeljsko dirko. V soboto smo imeli dokajšnje težave s pomladanskim vremenom, saj smo startali na suhem cestnišču, sredi dirke pa so nas morali prireditelji celo ustaviti in poslati v boxe, ker se je zljilo kot iz škafa. Po zamenjavi pnevmatik sem si uspel priboriti 5. mesto, kar za prvo dirko v Formuli 3 sploh ni slabo. V nedeljo sem imel dokajšnje težave s sklopko, ki mi je stalno "drsela". Zato sem nekoliko štedil pri izkoriščanju moči svojega dirkalnika in raje izpeljal dirko do konca z osvojitvijo sedmega mesta."

Kdaj in kje boš sedaj tekmoval?

Druga preizkušnja bo v soboto, 16., in nedeljo, 17. t.m., v avstrijskem Zeltwegu, kamor ste zaradi bližine vsi toplo vabljeni!

Nedvomno pa predstavljata ustanovitev avtomobilске ekipe in udeležba na tako kakovostnih prvenstvih tudi veliko finančno breme. Kako si rešil to plat?

O samem budgetu moram povedati, da trenutno še ni pokrit 100%. Na roko mi je gotovo prišla firma Sava iz Kranja, s katero sodelujemo že vrsto let. Do sedaj doseženi rezultati, tako v motociklizmu kot v lanskim avtomobilski evropski skupini N, so nedvomno bili spodbuda za Savo, da investira tudi v Formulo 3000. Poleg Save pa imam še vrsto drugih sponzorjev: Inotherm iz Ribnice, Korporate iz Sežane. Nazadnje pa sem dobil še pokroviteljstvo OMV-ja Istrabenza, ki bo skupno s Savo nedvomno tisti sponzor, ki mi bo nudil največjo pomoč, da bom na najboljši način uspeli zaključiti letošnjo sezono.

Bi nam lahko vsaj približno povedal, koliko znaša ekipni budget?

Stroški za dirkalnik in za osem tekmovalcev v sklopu evropskega prvenstva znašajo približno 250 milijonov lir.

Kje pa treniraš?

"Moje domače" dirkališče na Grobniku je tisto, na katerem opravljam prve korake in vzpostavljam prve stike s Formulo 3. Dokaj blizu je tudi že omenjena avstrijska proga v Zeltwegu, vse ostale pa postajajo že preoddaljene, tako da je dostop do njih preveliko finančno breme. V glavnem torej treniram na Grobniku nad Opatijo.

Glede na to, da nisi profesionalec, temveč direktor tržaškega podjetja Eurosavatech, kako sploh usklajuješ delo in šport?

Trenutno mi to uspeva dokaj dobro, čeprav so letos prišli v firmo novi izzivi, zahtevnejše delo. Upam, da mi bo tudi letos, ko sem v športu opravil korak, ki je skoraj večji od noge, na delu pa bil deležen novih odgovornosti v direkciji Save, to uspelo čimbolje usklajevati. Gotovo ne smem zanemarjati ne dela ne tekmovalne scene. Treba se bo zato toliko bolj potruditi, da bodo rezultati vidni tako na enem kot na drugem področju.

Kakšni so torej cilji prvega zamejskega pilota v zgodovini v tako kakovostni konkurenci, kot je lahko Formula 3?

Tako jaz kot ekipa si nismo zastavili določenih ciljev, ker pač ne poznamo zelo dobro konkurence, medtem ko dirkališča poznamo zelo dobro. Videli pač bomo, kaj vse se bo zgodilo. Upam, da bomo uspeli obdržati mesto v deseterici najboljših vozil, čeprav mislim, da bo to zelo težko. Vozilo ni Opel Astra, temveč, predvsem tehnično, veliko bolj zahteven dirkalnik. Upam le, da bom v tej moji prvi sezoni v Formuli 3 dosegli take rezultate, ki bi bili spodbuda za nadaljevanje v tem športu.

JADRANJE

SELEKCIJE ZA SP

Na drugi od treh selekcijskih regat za nastop na svetovnem prvenstvu v razredu Evropa v Neaplju je jadralka Sirene Arianna Bogatec zmagala med dekleti in bila druga na absolutni lestvici. Na istem tekmovalju v Pesaru za razred Optimist je bil član Čupe Jaro Furlani sedmi. V Palermu je Sesiljančan Mitja Bužan osvojil bronasto kolajno na državnem univerzitetnem prvenstvu.

V nedeljo, 3. t.m., je openska ekipa Poleta Kwins v Bologni osvojila italijanski pokal - Trofejo dežel.

Openci so prevladali v kvalifikacijski skupini s sobotnima gladkima zmagama proti Empoliju (7-1) in Forliju (7-1) ter z nedeljskim uspehom proti Gallaratam (5-3), ki so igrale okrepiljene z mnogimi prvotigaši hokeja na ledu. Tako so se Kwinsi uvrstili v veliki finale, v katerem so se spoprijeli z beneškimi Butcheri, s katerimi so ravno teden prej doživeli prvi poraz v svoji zgodovini, ker se je ekipa iz Benetk predstavila na igrišču z dvema češkima asoma. Poletovcu pa se tokrat niso pustili presenetiti in premagali Butcherse s 6-3. Trener-igralac Poleta

Kwins, Ljubljčan Dean Rusanov, je bil v vsaki tekmi odločilen in konstanten, saj je vedno zadel po dvakrat, v vsaki kvalifikacijski tekmi pa je tudi bivši svetovni kotalkarski prvak Samo Kokorovec (na sliki čepi prvi z desne, ki v ekipi nastopa z bratom-vratarjem Mojmirjem, na sliki leži spredaj, in bratrancem-

napadalcem in rezervo italijanske reprezentance Mitjo, na sliki čepi prvi z leve) po enkrat zatresel nasprotnikovo mrežo. Izkazali so se in bili odločilni tudi Ricky Fonzari (na sliki stoji drugi z desne) ter Davide in Mauro Medeot (na sliki stoje tretji z leve in prvi z desne).

KOŠARKA POGOVOR / DAVID PREGARC

JADRAN NTKB ZAČENJA PLAY-OFF

V soboto, 2. t.m., smo v Gorici sledili še zadnji prvenstveni zmagi Jadrana NTKB pred končnico C lige.

Tokrat so modri bojovníki slavili proti trdoživi in na koncu po nepotrebnem tudi grobi Arditi (72-78). Po tekmi smo se pogovorili z Davidom Pregarcem - spet med najboljšimi na igrišču.

Kaj si lahko pričakujemo od play-offa? Razmišljate o napredovanju v višjo ligo?

Če analiziramo letošnji play-off, se moramo najprej koncentrirati na Fagagno, ki je zelo solidna. Potem pa, če zmagamo, nas v finalu čaka "bratranski derby" s Tržičem ali z Don Boscom. Vse ekipe so zelo angažirane, telesno pripravljene. Mi pa moramo sedaj misliti le na Fagagno in ne na druge tekme, saj moramo zmagati najprej proti njim, nakar se bomo lah-

ko pogovarjali tudi o prestopu v B2 ligo.

Baje je prav vaš prvi sobotni nasprotnik - Fagagna, najmočnejši v tem play-offu. Se ga zato tudi najbolj bojite?

Ne bi rekel. Če realno gledamo, so vse ekipe play-offa močne. Fagagno smo v prvenstvu premagali pri nas, pri njih

pa smo odigrali eno naših najslabših letošnjih tekem; zato ne bi rekel, da so tako nepremagljivi. Ko greš v play-off, se ne smeš bati nobene ekipe; moraš jih spoštovati, ne pa se jih bati. Če se bojiš, potem iz tega ni nič. Imamo možnosti za prestop v B2 ligo, moramo pa igrati, kot smo odigrali teh zadnjih 10 kol, ko smo izgubili le na "čudni" tekmi s Coneglianom. Ta teden je važno, da se koncentriramo. Telesno smo dobro pripravljene, uigrane smo, v soboto pa moramo "priti z glavo na igrišče", da zmagamo prvo tekmo, nakar bomo šli v Fagagno: videli bomo, če z zmagovitim ali drugačnim duhom.

V soboto, 9. t.m., ob 20.30, torej vsi vabljeni v Dom pristaniških delavcev pri Brišičkih!

ED

OSTALI IZIDI

D LIGA: skupina za napredovanje: BOR RADENSKA - Sangiorgina 89-73, skupina za obstanek: KONTOVEL - Isontina 85-74, CICIBONA PREF. MARSICH - Romans 67-69

ODBOJKA POGOVOR / IGOR ČERNIC

OBRAČUN OBEH EKIP OLYMPIE

V soboto, 2. t.m., sta članski C-ligaški postavi goriške Olympie nastopili s spremenljivo srečo.

FOTO: BUMBACA

Demotivirani fantje Agrarie Terpin so v Fojdi z domačim Itelijem izgubili z neoporečnim 3-0. Dekleta Kmečke banke pa so v svojem Slovenskem športnem centru povsem nadigrala Juvenilio. Po tem srečanju smo se pogovorili s podpredsednikom Športnega združenja Olympia in očetom slavnega odbojkarja Mateja, Igorjem Černicem (na sliki): "Tekma

naših proti Bagnarii Arsi je bila skoraj mrtva oz. nepomembna, saj smo igrali proti zadnjim na lestvici, ki so v letošnjem prvenstvu le enkrat zmagale, o čemer zgovorno priča sam rezultat: 1. set 15-8, 2. 15-1, 3. 15-1, se pravi 3-0 za Olympio. Tudi občinstva ni bilo veliko, verjetno prav zato, ker tekma ni bila zanimiva."

Tako žensko kot moško prvenstvo C lige se nagibata b koncu. Ali ste zadovoljni z nastopi obeh ekip Olympie?

Z dekleti nismo najbolj zadovoljni, čeprav smo cilj - obstanek v ligi - dosegli, nismo pa napredovali v B ligo, kar je bila naša skrita želja. Možnost smo imeli, zelo smo se tudi približali temu cilju, nismo pa ga dosegli in tudi nimamo več možnosti, da bi ga dosegli. Moška ekipa pa je igrala zelo do-

bro, najbrž tudi zato, ker je bila v določenem obdobju izredno dobro pripravljena, nakar je malo opešala. Niti oni nimajo več možnosti, da bi napredovali. Tudi tokrat so žal izgubili.

ED

OSTALI IZIDI

MOŠKI: B1 LIGA: Viserba - VAL LA GORIZIANA KMEČKA BANKA 1-3

B2: Pontelongo - SLOGA KOIMPEX 3-2

C: BOR - SOČA UNITECNO 0-3 (12-15, 10-15, 7-15)

D: VAL KOIMPEX - Pav Remanzacco 0-3, NAŠ PRAPOR - Casarsa 1-3

ŽENSKE: B2: SLOGA KOIMPEX NTKB - Cordenons 2-3

C: VAL IMSA ZADRUŽNA KREDITNA BANKA SOVODNJE - Torriana 1-3

D: Cus UD - BOR FRIULEXPORT 0-3, Danone Rivignano - SLOGA SAVA 3-1

KOTALKANJE

NAGRADA IN ZMAGA TANJE ROMANO

Tanja Romano (Polet) je bila v ponedeljek, 4. t.m., v Cordenonsu nagrajena s "srebrnim orlom", priznanjem, ki ga vsako leto dežela in zveza športnih časnikarjev podeljujejeta evropskim prvakom, medtem ko svetovni prvaki prejmejo zlatega orla, državni pa bronastega. Med temi so bili tudi rolkarji Mladine M. Paulina, E. Sullini, J. Košuta in I. Lachi, ter Vanja, Katja in Nina Milič (namizni tenis, Kras).

FOTO: KROMA

Polet je 1. maja na openskem Pikelcu priredil deželno prvenstvo UISP. Romanova je po pričakovanih zmagala v kategoriji jeunesse in se tako uvrstila na državno fazo, prav tako kot članica Vipave Morena Visintin, ki je med mladimi zmagala v prostem programu in bila druga v obveznih likih. V nedeljo je bil v Trstu še deželni finale FIPH za začetnike in kadete, na katerem so se predstavniki Vipave Martina Quaggiato, Mattia Cucovaz in Cristina Sirotti z osvojitvijo prvih treh mest uvrstili na državno prvenstvo.

NAMIZNI TENIS

PREMOČ KRASA

Na deželnem prvenstvu v Zgoniku je Kras Telital osvojil kar 39 kolajni, od katerih je bilo 11 zlatih (najmlajša deklica Luisa Ridolfi, deklica Roberta Zavadlal, naraščajnica Martina Milič, mladinka Vanja Milič, mladinec Bojan Simoneta, dvojica najmlajših deklic R. Zavadlal - S. Sardo, naraščajnic-mladink V. Milič - D. Bresciani, naraščajnikov-mladincev B. Simoneta - J. Verč, veteranka Sonja Milič; v absolutni kategoriji: ženska dvojica V. Milič - D. Bresciani in med ženskami V. Milič), dvanajst srebrnih in 16 bronastih. S tem je zgoniško društvo tudi premočno osvojilo naslov najboljšje ekipe.

AMATERSKI NOGOMET

KONEC PRVENSTEV

IZIDI ZADNJEGA KOLA: PROMOCIJSKA LIGA: JUVENTINA - Aquileia 0-1, ZARJA/GAJA 97 - Lucinico 1-0, PRIMORJE ADRIAKER - S. Canzian 0-3. Štandreška Juventina je kot zadanjeuvrščena ekipa izpadla v 1. amatersko ligo, vzhodno-kraška Zarja/Gaja 97 je pristala na 3. mestu, proseško Primorje Adriaker pa na 5.

1. AMATERSKA LIGA: Castionese - SOVODNJE 0-1, VESNA - Futura 0-1. Kriška Vesna je s prvim mestom napredovala v promocijsko ligo, Sovodnje pa so bile šeste.

OSEM OD TISOČ KATOLIŠKI CERKVI. TVOJA POMOČ, KJER JE POTREBNA POMOČ.

Katoliška Cerkev vsako leto uporablja z uspehom in prozornostjo to, kar pride v sklad Osem od tisoč, da uresniči tisoče verskih in karitativnih načrtov. Daj svoj podpis za katoliško Cerkev v svojem Potrdilu ali davčni prijavi tako, da se poslužiš teh navodil.

POTRDILO

(nekdanja mod. 101 in 201)

● **Kdo lahko podpiše:** upokojenci in odvisni delavci, ki so konec februarja prejeli novo **Potrdilo**; tisti, ki so leta 1997 prejeli davčne odbitke (vrsta 9 Potrdila) in ki so lastniki pokojnine in samo dohodkov od odvisnega dela brez odtegljivih obveznih prispevkov.

● **Kako izbrati:** podpiši v kvadratu "Chiesa cattolica" (samo znotraj njega, da je izbira veljavna) in tudi na za to določenem mestu, označenem s "Firma", kjer izjavljaš, da nimaš drugih dohodkov kot v primeru tu ob strani; ● zapri v navadno **kuverto** samo original

sestavljenega Potrdila; ● zapiši na kuverto svoj priimek in ime, davčno šifro, zapis "Scelta per la destinazione dell'8 per mille dell'Irpef, Anno 1998".

● **Kdaj in kje oddati:** od 1. junija do 31. julija 1998 oddaj kuverto s Potrdilom na **pošti** ali v **banki** in dvigni pobotnico.

Pozor: pripravljene kuverte za Potrdilo lahko najdeš v mnogih župniščih.

UNICO 98

(nekdanji mod. 740)

● **Kdo lahko podpiše:** davkoplačevalci, ki so vse do prejšnjega leta oddajali mod.740.

● **Kako izbrati:** podpiši v kvadratu "Chiesa cattolica" (samo znotraj njega, da je izbira veljavna).

● **Kdaj in kje oddati:** od 1. junija do 31. julija 1998 na **poštnem uradu** ali na **banki**, ki ima za to **pogodbo**, če si izpolnil izjavo ročno ali s strojem; izključno na poštnem uradu, če si jo natisnil v formatu Personal Computer. V obeh primerih ne pozabi dvigniti pobotnice.